This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
  Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
  Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
  Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
  Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk `http://books.google.com/`

839.78
L958f
1912

A 930,381

undegård – Fäster Ulla

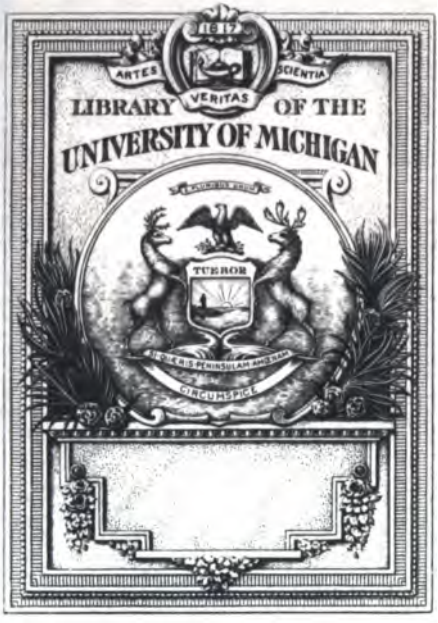

THE GIFT OF

Prof. C. L. Dahlstrom

Carl Dahlström 45

Axel Lundegård: Faster Ulla och hennes brorsdöttrar

-563-

RISET HÖJT
lag
MED 50 ÖRE

839.78
L958f
1912

Kellogg-Dahlstrom

AXEL LUNDEGÅRD

FASTER ULLA

OCH

HENNES BRORSDÖTTRAR

ANDRA UPPLAGAN

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Copyright. Albert Bonnier 1919.

839.78
L958f
1912

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1912

Gift
Prof. C. L. Wahlström
9/12-33

FASTER ULLA

I.

Fröken Ulla Stråhle sväfvade från rum till rum i sin våning, med en vippa af brokiga fjädrar sirligt lyft i handen, och hvarhelst hon skymtade damm eller krossadt porslin, lät hon den slå ned och fläkta bort eller sopa upp.

Hon städade efter sin trotjänarinna, gamla Rika. Det var lördag och det betydde storstädning för dem båda. Gamla Rika lade en så förkrossande tonvikt på ordet, som om hon egentligen menat världsomstörtning; och omstörtning blef det oftast när Rika dammade. Gumman var till hälften blind, och hennes verksamhet blef därigenom farligare för det kinesiska porslinet än för dammet. Så snart hon slutat, brukade hennes matmor hemligen följa efter, godtgöra hennes försummelser och utplåna spåren af hennes ödeläggelser.

Fröken Ulla stannade ett ögonblick midt på golfvet i salongen och lyssnade med ett uttryck som en skolflicka på förbjudna vägar. Sedan log hon åt sig själf och sväfvade vidare.

Hon liknade en figurin af sèvres. Ryggens linje var mycket svängd och morgonklänningen slöt som blomblad kring en liten spädlemmad gestalt med ett litet, finhyllt ansikte, kransadt af uppåtkammadt krithvitt hår. Hon hade en fint skuren näsa, genomskinlig som alabaster,

och en uttrycksfull mun med vinklar, som böjde sig uppåt. Yttermera pryddes ansiktet af naturliga skönhetsfläckar. Händer och fötter voro som ett barns och de små askungeskorna hade röda klackar. Hon älskade också att leka med ord och använde gärna franska talesätt. At ett lyckadt infall kunde hon glädjas så, att de bruna ögonen lyste, men grofkornigt skämt väckte hennes misshag. Större delen af sin ungdom hade hon tillbragt på resor i södern och österlandet, och om hennes lif under dessa år visste icke ens hennes närmaste mer än några yttre data.

Smeknamnet faster Ulla fick hon, när hennes äldsta brorsdotter föddes. Ulla Stråhle hade då helt nyligen kommit hem till Sverige som en världsdam på trettio år med grundade anspråk på att kallas ung. Sedan dess hade aderton vårars blommor vissnat, men hennes umgängesvänner försäkrade, att åren gått faster Ulla spårlöst förbi. Själf tycktes hon icke heller ha minsta känsla af, att hon nått gränsen för sina utvecklingsmöjligheter, och på en näsvis ungdoms fråga, vid hvilken tidpunkt i lifvet en kvinna upphör att älska, hade hon nyligen, rodnande, svarat: »Därom kan jag verkligen inte ännu ge besked.»

Uppenbarligen hade åtminstone hennes hjärta icke åldrats; snarare tycktes det bli allt yngre, ju hvitare håret blef. Från ungdomsåren älskade hon allt hvad kärlek hette, och med tiden hade denna kärlek till kärleken utbildats till kult. Hon dyrkade Eros. Inne i hennes arbetsrum stod hans byst i marmor och såg från sin höga bildfot ned på den gamla ungmön, när hon satt vid skrifbordet och i bref sjöng hans lof för all världen. Hon umgicks skriftligen med hundratals människor, däribland med många på skilda områden

framstående män och kvinnor, och dref med alla ett tankebyte, som numera i främsta rummet gaf innehåll åt hennes lif.

Denna vidsträckta litterära bekantskapskrets såväl som hela hennes personliga umgänge förskref sig uteslutande från de senaste årtiondena. Men hennes bröder och andra, som erinrade sig Ulla Stråhle från hennes första ungdoms tid, påstodo, att hon var mycket förändrad, när hon kom till sitt land igen efter åtta års irrande lif.

Hon hade två äldre bröder och en nitton år yngre syster. Bröderna hade båda ingått äktenskap, medan hon vistades utomlands. Den äldste, Conrad, ättens hufvudman, som innehade familjegodset, Berghems bruk i Värmland, gifte sig i enlighet med sitt stånd. Den yngre däremot, Gustaf, förälskade sig i en italiensk dansös, som uppträdde på Kungl. Operan. Hon blef hans hustru, men giftermålet kostade honom hans militära framtid och förorsakade utomdess en öfvergående brytning mellan honom och hans släkt. När systern återvände från utlandet och bosatte sig i Stockholm, lefde han med sin hustru där i fullständig tillbakadragenhet. Faster Ulla var icke sen att söka dem, och hennes hjärtegodhet tinade snart den kyla, bakom hvilken brodern förskansat sig till skydd mot den kärlekslöshet, han efter sitt giftermål tyckte sig ha rönt från dem, som dittills stått honom närmast.

Systern blef hans och hustruns enda umgänge. Faster Ulla hade tydligen icke samma fördomsfulla uppfattning som världen af hans giftermål. I själfva verket såg hon däri en yttring af känsla, som hon knappast drömt om att finna hos den elegante gardeslöjtnanten, och mellan henne och svägerskan ledde bekantskapen till en innerlig vänskap. Faster Ulla lärde sig

älska detta varmblodiga söderns barn, som efter sex års äktenskap fick med sitt lif betala den lycka, hon njutit under ett himmelsstreck, för hvilket hon icke tycktes skapad.

Nu var det mer än tolf år sedan, hon gick bort, och världen hade glömt henne. Gustaf Stråhle intog åter, som tjänstgörande kammarherre, en ställning som medförde allsköns yttre aktning och utmärkelse. Den tid, då han var bannlyst från sällskapslifvet, låg för länge sedan bakom honom som en lycklig dröm. Men att minnet lefde kvar inom honom, därom vittnade hans kärlek till den enda dottern, Helena, och till systern, som ensam skänkt hans hustru den kärlek, hon haft rätt att kräfva af hela hans släkt.

Faster Ulla var i allmänhet släktens sammanhållande länk. Till henne vände sig alla, när de behöfde hjälp eller tröst, och hennes hjärta räckte till för alla. Också till Conrad Stråhles hem kom sorgen på besök. Efter ett kort och lyckligt äktenskap tog döden äfven hans hustru. Sedan dess lefde han ensam hemma på bruket och ägnade sig åt sina döttrars uppfostran. Den äldsta, Margaretha, var nu aderton år och den yngsta, Emmy, sexton.

Hvarifrån den gamla, förnämliga släkten fått sin röda åder af konstnärsblod, har aldrig blifvit utredt. Men den fanns. Faster Ullas nitton år yngre syster, Anna Stråhle, var bildhuggarinna och hade på sista åren förvärfvat sig ett uppmärksammadt namn i Paris. Och faster Ulla själf beskyddade unga konstnärer, som hon ansåg lofvande, genom att köpa deras verk eller åtminstone skaffa dem afnämare inom sin vidsträckta umgängeskrets, om hennes egna tillgångar tröto. Detta hände icke sällan. Hennes ansenliga års-

inkomst ville aldrig räcka till för hennes utgifter. Gång på gång såg hon sig nödsakad att låna af kapitalet. Hon förstod aldrig hvart pengar tagit vägen. Men de många, som anlitat hennes hjälpsamhet, kunde ha lämnat upplysningar därom.

Utomdess hade hon svaghet för att inrätta sig lifvet angenämt, tillbragte alltid några månader af året på resor, bebodde en härlig våning i ett hyrespalats vid Strandvägen. Jämte sofrum, toalettrum, arbetsrum och två gästrum hade hon en salong och ett förmak, båda i rococo, och en matsal med familjeporträtt på väggarna. I det sista lilla rummet mot gatan bodde hennes trotjänarinna, gamla Rika.

Rika var öfver sjuttiofem år, men ansåg sig själf som en ungdomsblomma. Som hon tjänat hos faster Ullas föräldrar och sett barnen växa upp, bevarade hon alltid något beskyddande i sitt sätt mot sin nuvarande matmor. När fröken Ulla återvände från utlandet och slog sig ner i Stockholm, inställde sig strax den då nära sextioåriga Rika och anmälde sig till tjänst. Gumman tog det som en afgjord sak, att hon och ingen annan skulle bli städerska, och faster Ulla hade icke hjärta att göra några invändningar däremot. Det föll också af sig själft, att Rika icke kunde dela rum med de andra tjänarinnorna, och eftersom våningen innehöll ett rum för herrn i huset föll det också af sig själft, att Rika tog det i besittning.

I mångt och mycket blef hon också husets herre. Faster Ulla älskade friden mer än makten, och om det någon gång kom till konflikt mellan matmodern och tjänarinnan, behöfde Rika bara anlägga en viss martyrmin för att ofelbart drifva sin vilja genom. I början gjorde faster Ulla

ett och annat svagt försök att häfda sin ställning som husets härskarinna, men då slog Rikas dåliga lynne ut i en oändlig klagosång, och faster Ulla våndades under alla de tillvitelser gumman i all ödmjukhet gjorde henne. Vågade någon annan fälla ett enda förklenande ord om hennes fröken, var det Rika som uppstämde en lofsång. Hon medgaf ingen annan den rätt, hon i vredesmod tog sig själf.

Denna morgon satt Rika i bästa lynne inne hos sig med dagens tidning utslagen framför sig på bordet. Genom ett par ofantliga glasögon, halfvägs nere på näsan, studerade hon med glupande intresse rättegångsafdelningens nyheter, som hon långsamt och halfhögt uppläste för sig själf. Hennes ögon hade lidit af det beständiga cigarrettrökandet — en odygd, hon lagt sig till med på gamla dagar, sedan hon kom i tjänst hos faster Ulla. Fröken rökte aldrig själf, men en och annan ung konstnärinna njöt hos henne med mycken smak sin lilla cigarrett. Häraf väcktes Rikas nyfikenhet; gumman fick lust att pröfva, hvad det kunde vara för nöje i att sitta så där och blossa. Alltså smusslade hon undan ett par glömda cigarretter, reglade dörren till sitt rum och njöt vid sextiofem års ålder den förbjudna frukten för första gång. Däraf blef hon sjuk som en skolflicka, men småningom vande hon sig vid retmedlet och kunde snart icke undvara det. Också nu höll hon den oundvikliga cigarretten mellan sina vissnade tobaksbruna fingrar och drog med välbehag bloss på bloss. Högst eftertänksam såg hon ut, där hon satt; hon hade ett sätt att skjuta fram underläppen, än vid högra munvinkeln, än vid den vänstra, forma den till någonting liknande en sked, och långsamt låta röken rinna ut däri.

Hon afbröt läsningen då hon hörde välkända steg i trapporna; reste sig ifrigt, lade cigarretten från sig och gick att öppna breflådan; det var hennes dagliga nöje efter det hon genomögnat morgontidningen. Ingen annan, icke ens sin matmor, tillät hon att röra vid posten, innan hon själf, Rika, besiktigat hvad den medförde. Hon väntade ständigt ett bref från sin brorson i Amerika och misströstade icke om hans släktkärlek, ehuru mer än fem år gått sedan hon mottog några rader från honom. Gamla Rika trodde tålmodigt mänskligheten och sin brorson om godt. Sist hade han skickat faster Rika tio dollars till en kappa. Hon hade köpt »Duke of Durham», ett paket åt gången, tills summan var förbrukad — och allt sedan drömde hon om amerikanska dollars.

Men det roade henne också att öfvervaka sin matmors brefväxling. Rika visste på sina fem fingrar namnen på alla faster Ullas korrespondenter och kände igen hvars och ens stil på utanskriften. Också gladde sig gumman som ett barn åt en »stor post», och erfor en obehaglig missräkning, om brefbärarn alldeles ingenting medförde. Rika misstänkte då alltid, att han af illvilja tillbakahållit en eller annan försändelse, liksom hon i allmänhet lade honom till last, att hon icke på lång tid fått några underrättelser från brorsonen i Amerika.

I dag fanns blott ett enda bref: »Välborna jungfru Ulla Stråhle». Från brukspatronen alltså! Rika njöt af hans handstil ett ögonblick — på så sätt tog hon den första doften af alla ankommande försändelser — lade sedan brefvet på en silfverbricka och satte sig i rörelse genom tamburen, öppnade dörrn till salongen och blef djupt förorättad, då hon såg alla fönster öppna. Hade

hon icke själf nyss stängt dem? Rika kastade en blick in i förmaket, men som fröken icke fanns där, begaf sig gumman åt andra hållet in i arbetsrummet.

Där stod faster Ulla och lät den mjuka dammvippan fläkta öfver Eros, hvars marmordrag tycktes vittna om, att han kände sig ljuft berörd af den gamla ungmöns smekning.

Rika tillkännagaf sitt ogillande med en fnysning. Vid denna välbekanta yttring af förtrytelse vände matmodern sig om och smög dammvippan bakom sin rygg.

— År det posten? frågade hon, i hopp att med vänlighet kunna afväpna tyrannen.

Rika hade anlagt den fruktade martyrminen. Uttrycket kring hennes mun var bittert, giporna voro neddragna, och blicken förrådde dämpadt ogillande.

— Här är bref från brukspatronen.

— Rika kan lägga det på skrifbordet.

— Ja — bevars, jag ska göra som fröken befaller, klagade tjänarinnan med en undergifven åtbörd, men i stället för att sedan draga sig tillbaka, blef hon stående och tycktes genom sin begrafningsmin eftertryckligt vilja inskärpa, hur oändligt hon kände sig kränkt af matmoderns beteende.

Faster Ulla gjorde ett förtvifladt försök att aflägsna sin plågoande.

— Rika får vara snäll och stänga fönsterna ute i salongen.

Rika stod kvar och ryckte i snibbarna af sitt förkläde.

— Ja, nog kan jag stänga dem alltid, så ofta fröken vill... men nog vet jag, att jag redan stängt dem ordentligt en gång — hur de

kunnat öppna sig igen begriper jag inte! Det blåser ju inte.

— Jag har själf öppnat dem, erkände faster Ulla.

— Jaså, fröken har s j ä l f öppnat dem! Ja, då törs väl en fattig tjänarinna inte stänga dem igen... och för resten kan jag väl inte göra fröken till lags i det heller...

Faster Ulla smålog försonligt:

— Rika vet nog, att jag aldrig begär några orimligheter...

Men Rika ville tala ut, och det var mycket, hon hade på hjärtat:

»Allri kan jag åtminstone göra fröken till lags. Här har jag nu gått och slitit och dammat hela morgonen — ända se'n klockan sex — och det fanns inte ett dammkorn efter mig, därpå skulle jag då kunna våga min salighet — och fönsterna ha varit öppna minst två timmar — och brasa har varit i hvartendaste rum, alldeles som fröken befallt... och så går jag min väg på en stund och tror, att jag gjort min skyldighet — men tycker nå'n det! Nej då! Här går fröken själf inne — och öppnar fönster och torkar och dammar, som om jag vore den värsta lortlolla på jorden... men jag kan tala om hvad hennes nåd, frökens mor, sa' till mig en gång...» Rika torkade sina torra ögon. — »'Se, Rika,' sa' hon, 'det är en människa som man kan lita på,' sa' hon. 'Och dum är den, som inte gör'et.' — Ja, så sa' hon. Men jag säjer ingenting, jag.»

Därmed snörpte Rika igen munnen och neg och drog sig tillbaka med en förorättad drottnings hållning. Ute i salongen stängde hon fönster, så att rutorna skallrade. Och så blef det tyst.

Faster Ulla drog en suck af lättnad och kastade en blick upp till papegojan Polly, det

stumma vittnet till detta och många liknande uppträden. Polly satt och blundade diskret, som ville hon ge till känna, att hon ingenting sett och ingenting hört. — Faster Ulla tog plats på yttersta kanten af sin stora skrifstol, skar upp brefvet med en liten pappersknif af guld och läste:

»Min högt älskade syster!

Du kan visst hafva skäl att förebrå mig, att jag på så lång tid icke låtit höra af mig och icke besvarat ditt sista, kärkomna bref, men jag vet, att jag icke förgäfves skulle vädja till din långmodighet, äfven om jag icke, som nu är fallet, kom för att anförtro dig mina bekymmer. Alltid, när man behöfver råd och hjälp af det slag, som man aldrig kan erhålla af utanför stående människor, faller det af sig själft att man först och främst vänder sig till dig. Du har ofta varit min tröst under de sorgens år, som förflutit sedan Alice gick bort. Jag har under dessa år ofta känt tyngden af mitt ansvar och otillräckligheten af min förmåga att fylla den plats, min älskade hustru lämnat efter sig i hemmet. Det är icke godt för människan att vara allena — dessa ord gälla sannerligen icke endast för den vårens tid, då själfva vårt väsen är längtan, de gälla också för vårt lifs höst, då vår längtan, mindre själfvisk, söker sig ett annat mål i uppgiften att värna om våra barns timliga och eviga lycka. Man känner då ännu starkare, hur litet man ensam förmår och hur väl man behöfver en kvinnas hjälpande och stödjande hand.

Af denna inledning har du kanske redan gissat dig till arten af de bekymmer, jag önskar anförtro dig. Det är fråga om mina barn. Jag börjar sannerligen frukta, att jag icke handlat

så alldeles klokt, då jag behållit mina flickor hos mig här på landet ännu efter det de blifvit vuxna. Jag fruktar, att jag varit förblindad af min själfviskhet och förebrår mig nu, att jag icke redan låtit ungarna lyfta på vingarna och flyga ur boet för en stund. Det är icke alltid lätt att utrannsaka, hvarifrån de röster komma, som bestämma vårt handlingssätt i det ena eller andra fallet. Jag har hittills trott, att jag behållit barnen hos mig uteslutande af ömhet om dem, af begär att så mycket i min makt står skydda dem för lifvets stormar och slitningar, men jag börjar tro, att jag också ägnat en tanke åt den tomhet, jag själf skulle känna, då jag icke längre hade mina flickor hos mig.

Jag har kommit att tänka häröfver nu, då det lif, jag velat bevara dem för, tyckes vilja sträcka sina armar in i mitt eget hem för att rycka ett af barnen ifrån mig. Det är Emmy det gäller — naturligtvis. Min stackars Margaretha har, tyvärr, varit så klen under sin barndoms och uppväxts år, att hon icke haft krafter nog till något ungdomligt svärmeri af den art, som Emmy tydligen står i begrepp att hängifva sig åt. Jag har på sista tiden iakttagit henne, Emmy, och jag fruktar verkligen, att hon alltför tidigt gjort bekantskap med det pelarhelgon, du har framför ditt skrifbord — denna välsignade, oundvikliga Eros, som ett barn väl icke, ens enligt din mening, borde börja dyrka, innan känslolifvet hunnit en viss mognad och erfarenheten blifvit så pass stark, att den kan bilda ett slags motvikt mot den blinda känslan.

Som du vet, gick Emmy fram i fjol. Det var kanske väl tidigt, men hon var så pass utvecklad till kropp och själ, att jag ansåg, det borde ske redan då, ehuru hon först i december

blef sexton år. Efter konfirmationen var min lilla vildkatt under någon tid mera stillsam, men det varade icke länge. Som 'vuxen flicka' med långa kjolar kom femtonåringen med i ortens sällskapslif, och jag tror hon gjorde stor lycka bland ungherrarna. Hon är en liten fullflugen kvinnomänniska med mjuka rörelser (af kattunge- eller misse-månstypen, hvilken, som du vet, är mycket farlig för unga herrar!) och så är hon ändå på samma gång ett barn, med ett barns själ och ett barns längtan efter att leka, det vill säga roa sig. Nå, jag tror, hon roade sig tappert! Det finns hos henne ingenting af det där slutna och inbundna som hos Margaretha. Ehuru Emmy nog är lika nervös, som systern (gunås! Det ligger i släkten att ha för mycket nerver eller för ostyriga nerver eller för fina nerver, hur man nu vill säga), så tar sig hennes nervositet ett annat uttryck. Den blir till liflighet. De äro två riktiga motsatser i det fallet, min ljusa, stillsamma Margaretha och min brunetta vildinna — men det kommer sig väl också däraf, att Emmy alltid varit så frisk och stark. Margaretha orkade till exempel aldrig att dansa och skutta kring så mycket, men Emmy var nu i sommar med öfverallt och blef, som sagdt, mycket firad. Detta skulle i och för sig icke ha bekymrat mig vidare, hon blir ändå aldrig hvad man kallar bortskämd — och har inga anlag för koketteri. Det är bara liflighet. Faran ligger i, att hon så lätt tager intryck, och detta fruktar jag redan har skett. Här finns en ung man på Holma — han är där för att lära sig landtbruk och heter för resten Haeckel, Claës von Haeckel, till och med — son till en godsägare i Skåne — fadern lär vara förmögen. Unga herr Claës har tagit studentexamen och en riktig frifräsare

lär han vara, det är därför han skickats ut på landet att lugna sina känslor. Han är tjuguett år gammal, alltså en myndig man, ehuru... jag misstänker honom för att icke vara torr bak öronen. Men han har ett snutfagert ansikte, rödblommigt, med förgätmigej-ögon, som säkerligen kunna få ett mycket smäktande uttryck, och ett par alldeles hvita, små mustascher — gulhvita, förstår du; och lika gulhvitt är hans hår — kortklippt med maskin dessutom. Nå, du har säkert af min beskrifning fått det intrycket, att han är en synnerligen farlig gulhvit Don Juan — farlig framför allt för min lilla Emmy, såvida det eljes håller streck, att brunetter lättast förälska sig i blonda herrar, och tvärtom. Lägg härtill makten af de moderna idéerna — ingenting gör lättare intryck på ungdomliga sinnen än en modern hatt och en modern tanke. Dessutom har han (det måste till och med jag medgifva, ehuru jag naturligtvis ser på honom med allt annat än förälskade ögon) någonting vinnande friskt och hurtigt i sitt väsen, och när han kommer ridande in på gården, klädd i åtsittande husarjacka och höga stöflar med sporrar, ja, då ser pojken sannerligen så käck ut, att han nog skulle kunna sätta eld på en ung flickas hjärta, äfven om det vore mindre eldfängdt än min lilla Emmys.

Jag hoppas, att du nu förstår mitt bryderi. Kort och godt: jag tror, det skulle vara nyttigt, om Emmy kom bort härifrån på någon tid. Och med någon tid menar jag icke ett par månader, det skulle vara till intet gagn. Det är ett otacksamt värf att bekämpa ungdomligt svärmeri, men vill man försöka, måste man göra det grundligt, eljes kan man lika gärna låta bli. Jag vill icke spela en 'grym faders' otacksamma roll, jag vet alltför väl, hur lönlöst det är, att söka skilja två

älskande med maktspråk och faderlig myndighet. Jag vet också att, om jag försökte någonting sådant, jag ingalunda skulle kunna räkna på din hjälp. För öfrigt har jag ingenting att invända mot tidiga äktenskap, och moderna teorier skrämma mig icke heller — men jag har mina betänkligheter gent emot halten af ett sådant tidigt tycke eller ungdomssvärmeri, hur man nu må kalla det. Du förstår då också, att det attentat, i och för hvilket jag hoppas kunna värfva dig till medbrottsling, icke är riktadt mot hans majestät Eros, utan helt enkelt mot en liten satunge, som måhända falskeligen lånat hans drag och jag hoppas därför kunna räkna på din medverkan, då jag nu går att skilja de älskande på en tid. Kom ihåg, att jag icke vet, hur det förhåller sig med min lilla Emmys hjärta, hon har glömt att inviga pappa i förtroendet, så som unga flickor för sed hafva (att glömma det, nota bene, icke motsatsen, tyvärr!); därför tager nu också pappa sina mått och steg utan att inviga Emmy i sitt förtroende. Lika mot lika!

Hör nu min plan! Jag vet, att Emmy längtar efter att få se sig om i världen. Jag vill därför bedja dig skrifva och bjuda henne att gästa dig i Stockholm. Våren är en farlig tid och jag skulle helst se, att hon redan vore i säkerhet hos dig när våren kommer. Vidare vill jag bedja dig taga Emmy med till Norge, om du, som vanligt, ämnar dig dit i sommar. Sommarn är också en farlig tid isynnerhet på landet; allt som knoppats om våren, mognar då. En grundlig efterkur blir kanske yttermera af nöden och som sådan har jag tänkt mig ett år i utlandet. Men jag vill icke låta ett sextonårigt barn resa ensam, och jag känner icke heller någon lämplig pension. Säkert skulle också Margaretha ha nytta af ett

år i blidare klimat och i så fall vore det väl bäst att båda följdes åt och under hösten och vintern bodde samman någonstädes vid Rivieran. I sommar reser jag, som vanligt, till Karlsbad, och Margaretha följer med mig.

Svara nu snart, kära syster, och gör hvad du kan för att lätta tyngden af den börda, som hvilar på

Din tillgifne broder

Conrad.

P. S. Har du träffat bror Gustaf nyligen? Jag hör aldrig någonting från honom. Är Helena kommen hem från Paris än, eller väntas hon?

D. S.

När faster Ulla läst brefvet till slut, intog hon en bekvämare ställning, stödde armbågen mot skrifstolens karm och lutade kinden mot innersidan af sin hand. Solskenet strömmade genom gardinens skära siden öfver hennes ansiktes mjuka ytterlinje. Under sin långa, mörka frans stirrade ögat begrundande upp mot Eros, och under klänningens fåll gungade den lilla sidenskon med sin röda klack och rosett.

I broderns antydan om de ungas gryende böjelse för hvarandra fanns så mycket som stämde faster Ulla till deltagande för de båda barnen. Hon kände med dem, som om hon själf varit sexton år, såg dem framför sig, lefnadsglada och sunda, med känslor af en vårmorgons friskhet, och att strida mot allhärskaren Eros föreföll henne i början som någonting liknande uppror mot själfva tillvarons djupaste mening. Fanns det väl också en skönare syn i världen, än två unga, som funnit hvarandra i denna längtans

morgongryning, då känslolifvet ännu äger all sin skärhet kvar.

Faster Ulla lät sin aning lustvandra i paradiset, där frukterna på kunskapens träd ännu glänsa som solbelysta förväntningar i det blå... och mindes att hon själf en gång, för länge, länge sedan mött den man, af hvars refben hon var skapad, fast de gingo hvarann förbi... och först när de hunnit långt i fjärran, vände sig om och sågo på hvarandra. Af hans blick förstod hon då, att han i sitt bröst kände det tomrum som hon skapats att fylla; men deras vägar korsades aldrig mer.

Det glittrade fuktigt i den gamla ungmöns bruna ögon, men kring hennes läppar skälfde ett leende utan skymt af bitterhet: just därför hade kanske minnet hela sin fägring, längtan hela sin friskhet kvar. Därför kunde hon ju i dag med förstående se på hvar gryende känsla; därför älskade hon ännu sedan håret hvitnat människorna och lifvet.

Hon kastade en blick i brefvet, som ännu låg utbredt i hennes sköte, och läste: »— — jag har mina betänkligheter gent emot halten af ett sådant tidigt tycke eller ungdomssvärmeri — —.»

Då var det plötsligt som om paradiset upplöst sig i dimmor och försvunnit. Faster Ulla var icke enbart stämningsmänniska, utan också en erfaren kvinna, som af lifvet lärt, att mången flyktig och haltlös böjelse smyckar sig med kärlekens heliga namn. Lika djupt som hon vördade Eros' allmakt, afskydde hon hvar känsla, som hon misstänkte för att endast ha lånat kärlekens drag. Hon trodde sig ha blick för skillnaden och dömde af uttrycket i ögonen. Men känslans halt måste också taga sig uttryck i handling! Kärlekens underbara makt borde ofelbart visa sig

däri, att den omdanade en människas hela väsen ... ju mer hon tänkte, dess mer gillade hon broderns plan att skicka Emmy till Stockholm en tid.

Egentligen tviflade faster Ulla icke på, att Emmys kärlek var äkta. Det låg så att säga i släkten. Men flickan var ännu nästan ett barn. Det skadade i alla händelser icke att pröfva henne och kanske visa henne den väg, hon borde gå.

Det var nämligen icke endast beträffande själfva kärleken, som faster Ulla hade sina tankar för sig. Hon hade lefvat tillräckligt länge och sett tillräckligt af världen för att veta, hur illa äktenskapet i allmänhet förverkligade kärleken. De omaka äktenskapen voro otvifvelaktigt många och de lyckliga få. Hvar fanns grunden till detta missförhållande? Faster Ulla hade kommit till den öfvertygelsen, att män, som kvinnor, alltför obetänksamt — utan ömsesidig förberedelse, utan själfuppfostran — trädde öfver Hymens heliga tröskel. Männen snubblade ofta in utan att ens taga på sig andra skor än dem, med hvilka de dittills trampat allmänna vägarnas smuts; och kvinnorna — ja, de hade nog oftare rena fötter, men inbillade sig till gengäld, att lifvet var idel lek, och kärlek en blomma, som trifdes utan ans och vård. Men för lyckan i ett äktenskap fordrades i själfva verket mycket, som de i sina hjärtans blindhet aldrig ägnade en tanke, många småting som tillsammans gåfvo hvardagslifvet den lyftning och skönhet, hvarförutan också den starkaste känsla var dömd att med tiden förtvina och dö.

Medan faster Ulla satt och öfvervägde, hvad svar hon skulle lämna sin bror på hans bref, hade alla dessa betänkligheter vaknat inom henne

och alla bidrogo hvar för sig till främjandet af hennes beslut.

Hon var för godhjärtad, att icke under alla omständigheter vilja, så mycket i hennes förmåga stod, tillmötesgå sin brors önskningar, men hon skulle aldrig ha ställt sig på hans sida, om det verkligen gällt en fadersmyndighetens kamp mot en stark böjelse. Nu lät däremot Conrads plan sig rätt väl förena med hennes egen önskan att först pröfva de ungas känslor för att sedermera, när de visat sig hålla profvet, så småningom uppfostra Emmy till ett lyckligt äktenskap.

II.

En vecka senare anlände till Stockholm en sexton års flicka, som utan tvekan öfverantvardade sitt resgods åt ett stadsbud, tog en droska, uppgaf adress, steg ur när vagnen stannade, betalte kusken och gaf drickspengar med en min som om hon tillbragt hela sitt lif på resor.

Det var Emmy Stråhle. Ett ögonblick stod hon på gångbanan och såg upp mot fönsterraderna, som om hon velat räkna ut, hvar hon ungefär skulle komma att hamna i detta oerhörda stenkummel; sedan begaf hon sig med en kastning på hufvudet in genom porten och gick beslutsamt uppför trapporna.

Hennes gestalt var smidig och hennes rörelser mjuka. Det mörka håret föll i en ostyrig lugg öfver pannan under den klädsamma lilla vårhatten. Kindernas färg var stark; men det fanns ingenting alldagligt, ingenting af själlös välmåga

i hennes ansikte. Det vittnade blott om hälsa och liflighet.

Gamla Rika lade motvilligt bort cigarretten när det ringde; men då hon såg den unga flickan, lyste ansiktet, som först liknat ett surt och rynkigt vinteräpple, och hon trädde nigande till sidan:

— Ja, man behöfver då bara se fröken för att veta hennes namn, sade hon och sträckte beskäftigt händerna efter Emmys parasoll. Det syns på utanskriften så till sägandes, det är ju fröken Ulla upp i dagen, sådan hon var, när hon var yngre än hon nu är... ja, för riktigt gammal blir hon väl aldrig... Så roligt, så riktigt roligt det var!

Faster Ulla stod på golfvet i sitt arbetsrum och gaf sin papegoja undervisning i lefnadsvett. Polly var eljes ett väluppfostradt djur; när faster Ulla låg sjuk till sängs, satt Polly ofta i hennes axelveck och strök sitt gröna hufvud mot hennes kind. Polly ägde dessutom den bland papegojor i Norden sällsynta egenskapen att icke kunna tala; och dock hände det ibland att hon råkade illa ut för sitt näbb. I dag hade hon knaprat sönder en gammal förgylld ram af gips och höll just på att förtära sitt rof, då hennes matmor inträdde. Ett förebrående: »Polly!» väckte syndarns slumrande skuldmedvetande, och olycksfågeln undstack sig, skamsen, i en vrå af rummet, men då matmodern sträckte fram sin hand med ett befallande: »Kom, Polly!» flög papegojan upp och satte sig på hennes pekfinger.

Därefter började tillrättavisningen. Faster Ulla höll ett förmaningstal, som Polly åhörde med nedslagna ögon: — »Vet Polly inte, att Polly aldrig får bita i ramarna? Fy, Polly, fy!» och med yttersta spetsen af högra handens lillfinger började matmor aga den gröna delinkventen, som

hängde i luften med flaxande vingar, bröstet uppåt och klorna slutna kring hennes vänstra pekfinger. Sedan följde åter en läxa, i blidare ton, och så kom försoningen. Faster Ulla räckte fram sin mun och Polly sitt näbb.

Emmy brast ut i ett klingande skratt, som kom Polly att förskräckt flaxa upp på bokhyllans kant, medan faster Ulla småleende sväfvade fram mot sin brorsdotter, slöt henne i sin famn och kysste hennes kinder, den ena efter den andra.

— Välkommen! Men hur har du hittat hit? Jag trodde, du först i morgon skulle resa hemifrån?

— Det blef ändradt — jag ämnade skicka faster ett par rader därom, men glömde bort det i hastigheten.

— Kära barn! Du blef väl hjärtängslig, när du stod ensam i vimlet på perrongen och inte visste hvar du skulle taga vägen?

— Å, man är väl inte så bortkommen heller! Jag tog en vagn och ett stadsbud.

Faster Ulla betraktade med en blandning af nyfikenhet och förvåning denna sextonåring, som uppenbart tillhörde en annan typ än den, Ulla Stråhle erinrade sig från den tid hon själf var barn. Här fanns ingenting af oskulden med de nedslagna ögonen; flickans väsen vittnade om blygsamhet af ett annat slag, oskuld, som såg sig kring med öppen blick. Här fanns... ja, hvad var det, faster Ulla upptäckte djupt inne i dessa spelande, bruna ögon, om icke just det allvar, som visade, att den unga kvinnan redan vaknat till medvetande om sin bestämmelse, att hon hörde till dem, som undfått kallelsen — vid sexton år.

Vid denna upptäckt kände faster Ulla någon-

ting liknande vördnad inför detta barn, i allt så olikt henne själf sådan hon var vid sexton år.

En ung flickas själ är vid dessa år så lätt att vinna. Hon behöfver stöd af en rikare erfarenhet än sin egen, hon behöfver en vän, med hvilken hon kan tala om allt hvad hon icke förstår, om allt hvad hon ser och förnimmer, alla de många underliga ting som röra sig i hennes själ. I hennes hjärta spira ofta samtidigt två känslofrön af olika art; ur det ena utvecklar sig kärleken till en man, om lifvet ger möjligheter därtill, men det andra innesluter hennes längtan efter ett starkt och innerligt vänskapsförhållande till en kvinna. Denna längtan förnam Emmy inom sig som någonting oberoende af kärleken, och det föreföll henne som hade den snarare tilltagit i styrka efter det hennes känsla för Claës slagit ut i blom. Hon hade aldrig haft någon jämnårig kvinnlig vän. Sin syster höll hon nog af, men Margaretha var inbunden af naturen, och bristande öfverensstämmelse mellan syskonens lynne gjorde att förhållandet mellan dem aldrig utvecklade sig till förtrolighet. Hos faster Ulla fann hon denna öfverensstämmelse; den uppenbarade sig i en förunderlig samstämmighet mellan bådas väsen; det kändes som förstode den ena alltid den andra utan ord.

Någonting sådant hade Emmy aldrig kunnat drömma om. Hon hade väntat att i faster Ulla finna en äldre släkting, för hvilken hon borde hysa samma vördnadsfulla tillgifvenhet som för sin far, och som för öfrigt skulle vara faderns blinda verktyg vid utförandet af den plan, Emmy redan genomskådat; men i stället fann hon en vän full af förstående — just den erfarna, ännu ungdomligt kännande kvinna, hon längtat efter

att förtro sig åt. Också dröjde det icke länge, innan hon utgöt sitt hjärta för henne.

Det var en natt, då de sutto samman i faster Ullas arbetsrum, efter att ha tillbragt aftonen på operan. Den smäktande musiken i Gounods »Romeo och Julia» stämde bådas sinnen till vekhet och aldrig hade Emmy som då förnummit den samklang, som fanns mellan bådas nerver. Hon var tacksam att icke behöfva lägga band på sin ungdomliga hänförelse, utan få andas ut den fullt och fritt; när den slutligen blef henne öfvermäktig — i sista akten, då Romeo sjöng sin kärlekssång vid Julias bår — kände faster Ulla en liten skälfvande hand, som sökte hennes egen och tryckte den.

Under hemfärden satt Emmy tyst i vagnen, men när de druckit te, följde hon mot sin vana med in i arbetsrummet, där blott en enda lampa brann. Faster Ulla satte sig i den stora stolen vid skrifbordet, Emmy gick tigande af och an på golfvet, tills hon slutligen stannade, föll på knä framför sin faster, dolde ansiktet i hennes sköte och brast i gråt.

— Hvarför gråter du, barnet mitt? Faster Ullas röst var mjuk som en smekning och hon strök öfver den unga flickans hår.

— Det känns så underligt trångt härinne — Emmy pekade på sitt bröst. Det är en lindring att få gråta... Men jag är inte ledsen — det får du inte tro, faster Ulla — men du är så rar — den raraste lilla faster som finns under solen. Jag trodde, du skulle vara mer lik pappa. Och så trodde jag — hon såg upp, med fuktiga ögon — ja, för jag begriper mycket väl, hvarför jag skulle skickas hit! Jag hade ingenting emot det heller — vi råkades ändå så sällan på sista tiden, sedan pappa började ana någonting — och när

vi ändå aldrig kunde få vara tillhopa i lugn och ro — utan dåligt samvete — så var det ju lika bra att vara helt och hållet skilda en tid — jag vet nog, att vi båda äro för unga att gifta oss nu strax — när pappa är emot det — och jag tyckte jag kunde gärna göra honom till viljes med att resa — för jag glömmer ändå aldrig Claës! — De sista orden uttalade hon med en tonvikt, däri hela hennes ungdomliga känsla klingade fram.

— Är han så älskvärd — Claës? sporde faster Ulla småleende.

— Älskvärd? upprepade Emmy fundersamt. Det har jag aldrig tänkt på. Jag vet bara, att jag blir glad när han kommer och sorgsen när han går, och att jag inte kan föreställa mig, hur lifvet skulle vara utan honom. Det är underligt — vi ha inte träffats mycket, egentligen — och jag har ju min pappa och min syster och dig, faster Ulla — och er alla har jag hållit af sedan jag var barn — och i jämförelse med er tycker man ju, att han borde stå i andra rummet — men i stället tycker jag, att han är den jag känt längst och håller mest af — men det är inte på samma sätt, som jag håller af er andra. Du, faster — hon sänkte tonen och hennes blickar fördjupade sig, sökande eller frågande, i faster Ullas ögon — det låter väl mycket öfverspändt, om jag säger, att jag skulle kunna dö af det? Men det känns så. Jag tycker att jag lefver på hoppet och kan nog vara skild från honom — rätt länge — om jag bara vet riktigt säkert, att jag får komma till honom en gång... men visste jag inte detta, så tycker jag, att jag inte skulle kunna lefva...

Uttrycket i faster Ullas ansikte blef varmare och varmare, medan den unga flickan talte. Det

var ju tydligen själfva den store Eros, som uppenbarat sin allmakt i det sextonåriga hjärtat!

— Mitt kära barn! sade hon. Mitt kära barn... det dröjde innan hon kunde fortsätta. Hon ville säga några vänliga ord, sökte efter en inledning, ansträngde sig att ordna tankarna i följd och började slutligen utan någon förmedlande öfvergång:

— Du är lycklig, som så tidigt funnit hvad många kvinnor förgäfves sökt ett helt långt lif: en stor känsla. Den skall du taga vara på; den skall du hålla i helgd. När man är ung, tror man, att lifvet är så mycket rikare än det är och att ens eget hjärta har så mycket större utvecklingsmöjligheter än det har. Ofta händer det, att man kastar bort hvad man äger af oförstånd, därför att man icke fattar dess värde. Jag läste, när jag var barn, om en hund, som sam öfver en flod med ett köttstycke i munnen, såg dess spegelbild i vattnet och snappade efter den, men när han öppnade gapet, föll köttbiten i vattnet och fördes bort af strömmen. Vi människor bete oss ofta just som den där hunden, förstå icke skilja mellan sken och verklighet, gripa efter allt, som tyckes ligga inom våra sinnens räckvidd — följden blir att vi en dag med saknad blicka efter den verklighet, som föres bort af lifvets ström...

Emmy låg med ansiktet doldt i faster Ullas sköte, lyssnande till tonfallet i hennes röst, som skälfde af undertryckt rörelse. Den unga flickan skulle velat se sin äldre väninna i ögonen, men fruktade att blicken skulle få ett frågande uttryck — och hon ville icke fråga. Någonting bjöd henne kufva hvar yttring af nyfikenhet, också den, som röjer sig i själslifvets omedvetna återspeglingar, i ögonens och ansiktets uttryck. Faster Ullas

tankar sysslade tydligen med något, som berört henne mycket djupt, och Emmy ville låtsa som om hon icke förstått det; men hon måste säga någonting, om också blott för att bryta tystnaden, och mot hennes vilja formade sig detta till en fråga:

— Jag har ofta undrat på, hur det kan vara möjligt för dig, faster Ulla, att känna så varmt och så ungt, som du känner?

Ett egendomligt leende lekte kring faster Ullas läppar, när hon svarade:

— Är det så nödvändigt, tror du, att hjärtat behöfver vara gammalt, för det håret är grått?

— Jag trodde så förr, nu tror jag det icke längre. Men det är så underligt — — jag tycker, att jag aldrig träffat en kvinna, rikare utrustad än du, med alla de hjärtats egenskaper, som — ja, som alla kvinnor borde äga... Jag tycker att jag aldrig känt någon, som skulle ha passat bättre att... Ja, förlåt mig om jag talar dumt — jag menar: att göra en man lycklig. Hon lade med en smekande rörelse sitt hufvud till faster Ullas bröst, men omedelbart därpå såg hon upp och hennes bruna ögon glänste lidelsefullt: Jag älskar dig, faster Ulla! Nu vet du det. Om jag varit en man så gammal som jag nu är, och mött dig bara en enda gång, skulle jag sedan aldrig kunnat älska någon annan kvinna än dig!... Har ingen sagt dig detta förut?

Faster Ullas blick hade fått ett drömmande uttryck, men det ljusa leendet lekte ännu kring hennes mun.

— Ajo, du, det har nog funnits män, som sagt mig någonting ditåt.

— Men du?

Nu stod frågan i Emmys ögon — just den fråga hon föresatt sig att icke uttala.

Det blef en stunds tystnad. Faster Ullas tankar voro borta, leendet var borta; men när tankarna kommo igen, kom också leendet med. Hon böjde sig ner och kysste den unga flickans panna.

— Jag skall berätta dig hvad jag vet om mig själf, sade hon. Måhända kan det göra dig godt och i alla händelser skall du förstå, att man aldrig kan bli bitter, om man har någonting sådant som jag att minnas. Lifvet har visst icke varit hårdt eller orättvist mot mig — tvärtom. Det har fallit mycken kärlek på min lott — långt mer än jag förtjänat. Jag har en gång hållit lifvets lycka i mina händer... Men jag var ett barn, som icke visste hvilken dyrbar fågel det höll i sin hand — och så flög den sin kos. Jag har sedan hela mitt lif längtat efter den — sökt den öfver hela jorden — förgäfves — den var borta och kom aldrig åter.

Kanske var det hela blott en dröm, en känslans luftspegling, ett Château en Espagne — min lyckas luftslott. Jag tror så själf ibland. Och ändå är det på detta minne, jag lefver — och därifrån kommer allt ljus, som fallit öfver mitt ensamma lif.

Jag vet nu knappast hur jag skall finna ord för hvad jag vill berätta. Ord ha så skarpa konturer — och detta är ju blott en dröm. Man kan icke måla en dröm, icke skildra den tungt och påtagligt.

Han var informator för mina bröder, din far och farbror Gustaf. Namnet behöfver jag icke nämna. Det hör icke till min historia. Du har för resten hört det ofta. Det är nu berömdt.

Du har säkert också läst hans dikter, och kanske minns du en, som heter Château en Espagne. Den är skrifven till mig.

Han såg mig växa upp. När han lämnade oss, var jag så gammal som du. Då älskade han mig... Jag vet det nu. Jag har förstått det sedan, men jag visste det icke då, och han nämnde det aldrig.

Han var fattig, ägde ingenting i hela världen, bar ett dussin-namn... det dröjde många år innan hans diktning gaf det sin vackra klang.

Det var ingen mer än jag, som då anade, hvad han bar inom sig. Hans kall var att läsa läxor med bröderna. Till sitt väsen var han sluten och drömmande. Andra märkte honom icke och han gjorde ingenting för att bli bemärkt.

Jag kan se honom sådan jag då såg honom. Han var långt ifrån vacker. Ingenting i hans yttre tycktes ägnadt att göra honom till en sextonårig flickas idol. Ansiktet var blekt och brådmoget, med mjuka, rörliga drag, gråblå ögon och mörkbrunt, yfvigt hår, som föll i en hvirfvel ner öfver pannan. Han talade dämpadt, och liksom andfådt, med en röst, hvars klang jag än i dag kan höra, fast mer än trettio år har gått sen jag hörde den sista gången.

Bekantskapen mellan honom och mig utbildade sig under årens lopp till en egendomlig förtrolighet. Jag undrar, om det icke berodde på, att han aldrig behandlade mig som ett barn. Jag var tretton år, när han kom i vårt hus, och min själ var lik en fågelunge, som ännu icke lärt att flyga. Den ville nog gärna, men kunde icke. Skygg och förväntningsfull satt den i sitt gömsle, och ett närmande måste ske mycket varsamt och mycket försiktigt, om den icke skulle smyga sig undan, skrämd af sin egen lättrörliga inbillning. Jag var blyg och osäker i mitt sätt, visste knappast om jag skulle föreställa barn eller

kvinna, men förnam dock alltid en dragning från barnkammaren till de vuxna människors värld.

Han talade ofta med mig, men aldrig i den ton, jag eljes var van att höra af dem, som voro äldre än jag — af bröderna framför allt. Han talade enkelt och naturligt, som en bildad man till en bildad kvinna. Jag fick aldrig intryck af, att han ville undervisa mig; jag förstod, att han sökte mitt umgänge för det han själf fann behag däri. Detta gjorde, att jag å min sida kände mig frimodig och vågade släppa alla tankar och hugskott lösa. Han smålog aldrig åt dem, utan förklarade helt osökt allt från min synpunkt. Min känsla af hans begåfning blef därför icke mindre. Vi kvinnor ha ofta en intuitiv förnimmelse af hvad som är äkta och hvad som icke är det. Jag trycktes aldrig af hans öfverlägsenhet, och den gjorde mig icke stum. Jag kände, att han icke ringaktade min okunnighet, ehuru han själf visste mer än jag. Dessutom anade jag redan då hans vänskap och tillgifvenhet för min lilla person och den smickrade mig dess mer, ju tydligare jag insåg, hvilken rik och djup natur han var. Det fattade jag ensam, som sagdt, redan då, och det var kanske också därför han höll af mig. Han fann hos mig en klangbotten för sina drömmar, och det var han själf som danat den åt sig. Han hade vunnit mitt förtroende, och därför öppnade han sitt väsen för mig. Så kom det sig, att han blef den, som haft det djupaste inflytandet på min utveckling — af alla människor, som jag träffat i lifvet. Det var han som manade fram dittills oanade vidder för min syn; som lärde mig älska allt stort och skönt; som lärde min själ att flyga.

Han förde mig in i sina tankars värld, gjorde mig förtrogen med det lif som lefdes i Hellas,

gjorde mig bekant med dess framstående personligheter, invigde mig i de grekiska filosofernas system och i den helleniska konstens historia — allt blef lefvande för mig, en död kultur steg upp ur sin graf och drog mig förbi i ljusa bilder, och allt hvad han sedan gett sitt folk, gett världen i forskning och dikt, nedlade han redan då som frön i ett barnasinne.

Så utvecklade sig vårt vänskapsförhållande under de år, han var i vårt hus, och utan att han visste det, växte hans intresse i kapp med min egen kroppsliga och själsliga förkofran... och så blef det honom väl klart en dag, hvad känslor han hyste för mig.

Jag vet ju ingenting därom; jag gissar bara. Först många år senare kom jag att tänka öfver allt detta, men då såg jag på det med en erfaren kvinnas ögon och då förstod jag honom, liksom jag — tyvärr först då! — förstod mig själf.

Den sista sommarn han vistades hos oss var jag, som du, till det yttre en vuxen kvinna, men mitt känslolif var, i motsats mot ditt, ett barns. Det sof.

Det försof sin lycka.

Jag minns våra långa, ensamma vandringar under ljusa sommarkvällar... rundt om oss stod naturen, lyssnande, hög och allvarlig — mörka furuskogar stängde synvidden mot öster och mot norr... och vi gingo längs vägen, som slingrade sig uppåt... i dalen hördes älfven brusa och dimman steg öfver markerna, som vi lämnat bakom oss. Men där inne i skogen, i det mörka obekanta, hördes ljud, som af steg öfver torra grenar, lätta fjät öfver vissnade löf — och det suckade och susade, vemodigt tungt och tjusande blidt. Inne i det tjockaste mörkret satt ufven och upprepade som i sömn sitt entoniga 'Uhu!'

Men i utkanten af skogen sjöng koltrasten sin vemodiga kärleksvisa. Vi kunde stå långa stunder, tätt invid hvarandra, lyssnande. Ensam skulle jag icke vågat stå där en enda sekund, men med honom kunde jag ha vandrat natten lång, det kändes som kunde ingenting ondt nå mig så länge han fanns i min närhet. Men ibland var det som om naturen rundt om vikit tillbaka långt i fjärran — jag hörde ingenting annat, än hans röst, såg ingenting annat, än de bilder han trollade fram för min inbillning — medan timmarna flögo som i en dröm. Att komma hem igen och mötas af brödernas speglosor var att vakna upp till en ledsam och alldaglig verklighet.

Ändå visste jag ingenting om kärlek — känslan fanns väl inom mig, men visade inga, för medvetandet fattbara, lifsyttringar. Dess rörelser voro af den art, som blott erfarenheten lär oss att förstå — omärkbara som de första tecknen till hvart vaknande lif. Jag var ett barn och jag var blind.

Han reste på hösten. Jag kom till Stockholm, till våra släktingar här, gjorde mitt inträde i sällskapslifvet och berusades af dess nöjen. Jag hade en smula röst, och dess utbildning blef förevändning för en längre vistelse i hufvudstaden, där jag sjöng och för öfrigt roade mig af hjärtans lust. Det tycks mig nu, när jag tänker tillbaka på den tiden, som hade jag under en följd af år knappast ett ögonblick för mig själf. I alla händelser kände jag aldrig det slags ensamhet, som kommer oss att tänka öfver tillvaron och öfver oss själfva. Den är någonting helt annat, än de korta mellanakterna mellan två förströelser, då man blott hvilar ut efter det senaste nöjet och gläder sig förväntningsfullt åt det närmast förestående. Under sommarmånaderna, då jag var

hemma på landet, fanns där alltid fullt af främmande — Conrads och Gustafs vänner — och lifvet på landet blef endast upprepande af sällskapslifvet i hufvudstaden — ideligen samma brusande. Det påstås, att den som länge bor i närheten af ett vattenfall, vänjer sig vid dånet så, att han slutligen icke hör det längre. Så vande jag mig vid det lif, jag lefde. Nu efteråt tycker jag likväl, att jag under alla dessa år bar inom mig en tomhetskänsla, som växte och växte. Min längtan hade vaknat och fann ingenting att fästa sig vid.

Om jag nu säger dig, att detta icke kom sig af bristande tillgång på kärlek, så får du icke tro, att jag nämner det af fåfänga; det är blott för att illustrera min historia. Många män ha älskat mig och många ha begärt min hand. Själf önskade jag ingenting högre än att kunna besvara deras böjelse, men det var som om någonting stått mellan dem och mig. Aktning och förtroende hyste jag för dem alla; en och annan af dem höll jag också verkligen af, men det var blott en ömhet full af tacksamhet och medlidande. Den kärlek, mitt hjärta hungrade efter att få ge, kunde ingen vinna.

Och åren gingo.

En vinterdag såg jag hans namn på en diktbok, som nyss kommit ut. Den julen var det stilla hemma på bruket. Vår mor var död. Och i den stämning, som sorgen alstrat, och i den ensamhet, som på ett särskildt sätt gör oss mottagliga för allt hvad vår själ förnimmer, läste jag hans dikter. Då föll det ljus öfver kaos i min inre värld. Det var till mig, han talade, det var om mig, han sjöng. I hvar klangfull strof hörde jag tonfallet af hans röst, och medan jag läste såg jag ständigt framför mig hans ögon, med

det själfullt sorgsna uttryck, som jag erinrade mig från den stund, då han räckte mig sin hand till farväl. Jag hade aldrig hittills anat någon djupare mening däri; men i dessa dikter hade han nedlagt bekännelsen om sin hemliga kärlek, och nu blef allt mig klart. Och jag kände en iskall saknad klämma sig hårdt kring mitt hjärta, ty nu visste jag också, att det var honom jag längtat efter, honom jag älskat under alla dessa år, som gått. Långa år af förströelse utan glädje, år som ägnats åt ytlighet och flärd — tomma år af nöjen utan behållning. Med torra läppar hade jag snuddat vid det innehållslösa skummet på lifvets yta, i stället för att dricka dess must i djupa drag.

Jag stannade hemma hela den vintern och våren och sommarn med. Jag lefde i hans diktning — kunde icke göra mig honom kvitt. Han hade bundit mig med trollmakten af den stämning som andades mot mig ur hans verk. Minne efter minne vaknade efter hand, och i hvart litet minne uppenbarade sig nu, tydligare och tydligare, den djupa och varma kärlek, han ägnat mig, och min längtan sträckte sig, kvidande, mot det förgångna, som om den velat mana det fram på nytt — det, som jag visste att jag förlorat och aldrig skulle återvinna.

Ja, jag kan icke skildra, hvad jag kände, och du förstår det väl knappt. Men, tänk på, att det icke blott var för egen del, jag led. Hans smärta slog ju mot mig från hvart blad af den bok, däri han trodde sig ha begraft den för alltid, och jag lefde med i den. Hvad hjälpte det mig, att jag upprepade för mig själf: det är lidandet som gjort honom till skald, det är sorgen, som gett hans själ det djup och hans sinne den storhet, hvarförutan det aldrig har

funnits en diktare värd sitt namn. Du har iskänkt och kredensat sorgen, som blef honom till en andens styrkedryck, det var du som med dina händer tryckte lidandets glödgade järnkrona på hans panna? Hvad hjälpa ord och förnuftsgrunder mot en känsla, som sorlar genom vårt blod och sjunger i hvart pulsens slag? Jag längtade efter honom — och visste, att det var förgäfves. Jag anade, att vi aldrig skulle råkas mer, men längtade ändå. Hvad är all världens visdom eller klokskap för en själ i nöd? Jag sörjde mig tunn och blek.

Andra omständigheter bidrogo också till att försvaga min hälsa. Det var under detta år, efter mammas död, som pappa småningom tynade bort. Conrad och Gustaf voro ute, hvar på sitt håll, Anna var blott ett barn, som icke fattade hvad som förestod. Men jag såg, hur döden hvar dag trädde vårt hem närmre och närmre, och det fyllde mig med ångest. Jag har sedan aldrig kunnat se en slocknande låga flämta utan att gripas af samma ångest.

Sådan var min allmänna sinnesförfattning. En tvångsföreställning får sällan makt med oss, utan att vårt nervsystem är angripet, och en stark känsla finner aldrig lämpligare jordmån än en stor sorg. Jag var ensam — men ensamheten var befolkad af tankar, minnen, och alla pekade tillbaka som om de senaste sju åren strukit mig förbi utan att lämna efter sig ett enda intryck, värdt att minnas. Allt som var värdt att minnas, låg bakom. Allt hvad jag hörde, allt hvad jag såg, naturen kring mig, årstiderna, skiftande dagrar, regn och solsken, vinterns snö och sommarns grönska, vårens dofter, taltrastens sång, den stora spikhammarns slag och vattenfallets dån — allt talade till mig om honom. Här på vägen hade

vi stått och sett solen gå ned; då var det vackert, nu gjorde det mig ondt i hjärtat. Nu skrämde mig också ufvens 'Uhu!' och skogens mörker.

Drömmar, hjärnspöken menar du, och själf har jag sagt mig detsamma tusen gånger. Jag försökte öfvertyga mig själf om, att inbillningen förskönat hans bild, och att det, jag ansåg för kärlek, ingenting annat var, än en yttring af min längtan, som skapat sig själf ett beläte att tillbedja, och gifvit denna skenbild hans drag. Jag behöfde kanske bara återse honom en enda gång för att bli förtrollningen kvitt, och jag måste bli den kvitt, om jag skulle kunna uthärda att lefva — trodde jag då.

När pappa var död, kunde ingenting hindra mig, och jag reste ut i världen, där jag hört att han fanns. Det sades, att han var i Italien, och jag styrde kosan dit; men vi råkades icke. Han hade lämnat Rom, när jag kom dit. Jag följde vidare söderut. Hvar gång ett bantåg ångade förbi, inbillade jag mig, att han var med, jag trodde mig se honom på chiajan i Napoli, på torget i Amalfi, på hotellet i Sorrento, på en ångbåt som korsade vår kurs på vägen till Capri. Kanske var han där ombord. På Capri fanns han icke. Jag stannade där en månad och fick veta, att han rest till Paris.

Där hann jag honom ändtligen, kunde ha träffat honom hvar dag jag ville, men då greps jag af en obetvinglig ångest — vågade icke närma mig honom, rädd att min drömvärld skulle gå i spillror inför mina ögon. Jag hade vaknat till medvetande om, hur kär den var mig, hur denna inbillning blifvit min tillvaros ljus och luft, hvarförutan jag icke längre kunde lefva.

Jag vågade icke se verkligheten i ögonen.

En gång strök han mig förbi i människo-

vimlet, så nära, att jag kunde ha hejdat honom genom att lyfta min hand. Men han såg mig icke, och jag kunde icke lyfta handen, det kändes som om hela min varelse förlamats och hjärtat stannat. Men jag såg en skymt af det sorgsna uttrycket i hans ögon. Jag glömmer det aldrig.

Några månader senare läste jag i en tidning hans namn och en kvinnas under tillkännagifvandet Vigde. —

Jag flackade sedan världen rundt i åtta år, såg skilda länder och skilda folk, höll till på hotell och umgicks med främlingar. Minnet af hans kärlek bar jag med mig, hvart jag kom. I början trodde jag, att det blott var en tidsfråga, när jag skulle glömma. Jag var ung, och det sägs, att tiden läker allt, men det gäller icke en natur som min. Jag är glad däråt. Själfva minnet är mig kärt — har varit mig som en förborgad ljuskälla, hvarifrån brutna strålar fallit öfver den väg, jag gått. Vi människor likna örterna på marken: stäng ljuset ute och de gulna, för grönskan kommer af ljuset. Men icke alla få sin plats midt i Vår Herres sol. Man kan lefva ändå. Hvad är lyckan? Kanske ingenting annat, än själens hälsa, någonting vi bära inom oss — ett andens välbefinnande, en hjärtats egenskap: att glädjas åt hvad man äger och icke sakna hvad man icke kan nå. Allt har sin begränsning, utom vår längtan. Verkligheten är aldrig fullkomlig; än är solens ljus för stark och än kan det vara för svagt; och ingenting kan hindra regnet att falla, och ingen kan hindra stormen att blåsa, så visst som vi människor icke råda öfver väder och vind.

Mitt lif kom icke att stå i verklighetens solljus; det har förflutit i skuggan, men med utsikt öfver ett minne, som gett dager nog. Tack vare

detta har min själ hållit sig frisk. Jag har lefvat i skymning, men med blicken vänd mot solen, och långt ute i horisonten ser jag ännu tinnarna af mitt drömda slott, mitt Château en Espagne, skimra med en glans, som tycks mig skönare än verklighetens dager; och där lefver jag i tankarna med honom, som jag höll kär.

Kanske är det därför, jag älskar allt som lefver. Om jag lärt känna det på närmre håll, skulle det måhända ha stött mig tillbaka. Jag tror så ibland. När jag ser upp till marmorbilden af Eros, tänker jag ofta, att jag kanske icke skulle kunnat dyrka honom så, som nu, af hela min själ och med hela min varelse, om han varit en människa, som slutit mig i sina armar och bränt mig med sina kyssar.

Faster Ulla tystnade och försjönk i tankar med ett uttryck, som om blicken just nu sökt det luftslott vid horisonten, hvarom hon talat. De bruna ögonen hade ett skimmer af lycka, men beslöjadt som af en vårdimma. Längtans lycka och vemod speglade sig i hennes drag.

Hon vaknade till verkligheten vid det hon kände en kyss på sin hand.

— God natt, mitt barn! Sof godt!

Emmy smög sig ur rummet på tå, som om hon fruktat att störa andakten i ett tempel.

Länge efter det hon gått, satt faster Ulla kvar i sin skrifstol, nedanför bildfoten, där Eros tronade. Från taklampan med sidenskärmen föll rosenskimmer öfver hans drag och gjorde dem lefvande. Han tycktes betrakta henne, och blicken hade det uttryck af svårmodig ömhet, hvarmed en gud ser ned på ett renhjärtadt människobarn, som ägnat sitt lif åt hans dyrkan. Men kring hans läppar lekte någonting liknande ett leende — ett leende fullt af godhet, men ett leende ändå.

Inne i gästrummet låg Emmy, raklång, på sin bädd med en bok framför sig. Hon läste:

Château en Espagne.

Det led mot afton. I purpurbrand
stod himmeln borta vid västerns rand,
där solen föll som en glöd ur skyn
mot hafvets yttersta bryn.
Jag stod på stranden och såg och såg
hur glansen tändes från våg till våg.
Det brann vid himlaranden.
Det brann i hjärta och håg.

Jag såg och såg. Öfver minsta grand
af lif och linje på haf och strand
göts färg och skimmer, när solen gick
till ro med strålande blick.
Ett skepp som fram öfver viken sam
fick kopparkanter på reling och stam,
en mås fick guld på vingen,
en bölja blod på sin kam.

Men väst om randen, där sol gick ned,
och bortom branden i västerled
där såg jag fjärran i ändlös sjö
en hägring — kärlekens ö,
mitt drömda Eden, mitt underland
med röda rosor i hvitnad sand.
I verkligheten aldrig
jag sett dess hvita strand.

Jag var ett barn som styrde ut
på längtans blanka vattenspegel,
där hoppet lyste en kort minut
och vinden fyllde mitt segel.

Då såg jag bortom himmelns bryn
det hvita land, som sedan blef begrafvet
i töcknen bortom aftonskyn —
min dröm, som dränktes i hafvet.

Nu är jag man — och ännu står
för minnets syn i samma fägring
mitt hjärtas luftslott, min drömda vår —
min lyckas skimrande hägring.

•

Det är väl så, att hvarje mänska bär
inom sig bilden af sin lefnads lycka
och ser dess drag i allt hvad hon begär,
i allt hvad hennes aning vet att smycka
med längtans luftigt lätta färger två,
med hoppets gröna och med drömmens blå.

Jag vet ej eljes, hvilken hemlig lag,
mitt hjärta och min själ magnetiskt lydde.
Men lyckan kom att bära dina drag,
så mycket vet jag, och deras morgon grydde
den stund, då jag dig såg för första gång.
Min lyckas dag var kort, och natten lång.

Det tycks mig ofta, som om lifvet glömt
att tyda mig sin hemligaste mening,
det tycks mig som om allt hvad jag har drömt
var dikt och verklighet i skön förening.
Min lefnad hägrar för mig som en syn,
en dröm i landet bortom aftonskyn.

Där går jag vid din sida natten lång
och öfver oss en stjärnströdd himmel tindrar;
jag andas vårens doft, hör trastars sång
och ser en tår, som i ditt öga glindrar.
Hvad är all världens tomma prakt och glans
emot den tåren i din ögonfrans?

Det är då sanning, att jag var dig kär
och att du älskat mig i alla tider?
Den kärlek, som jag själf i hjärtat bär,
den har då nått sitt drömda mål omsider?
Hvad mer, om lifvet skilde oss? Vi två
ha mött hvarann i längtans land ändå.

För våra ögon breder det sig ut
mot evighetens gräns i mjuka linjer.
Men bakom oss, där hvarje väg tar slut
där står en skog af höga mörka pinjer.
En kolsvart fågel sitter på sin gren
och sjunger, vakande vid stjärnors sken.

Men bortom skogen skimrar hafvet blått
och bryter bjärt emot den hvita stranden.
Där reser sig mot skyn ett gyllne slott
och röda rosor teckna sig mot sanden
som spår af blod. De lysa rad vid rad,
ty deras tunna stänglar sakna blad.

Det är min lyckas och min smärtas slott,
ett paradis med sorgens blommor siradt.
Dit går vår väg, och när vi målet nått
har du en krans omkring min panna virat.
Det var en rosenkrans — kan jag förstå.
Den blef en törnekrans — men tack ändå.

Mitt slott är byggdt på drömmens lösa sand
och mina rosor sakna lifvets grönska,
men smärtan, som du gaf mig med din hand,
den var så verklig som man väl kan önska.
Dock är mig drömmen mer än lifvet kär,
ty dig, som jag har älskat, fann jag där.

Nu har du lyssnat till mitt hjärtas bikt!
Min ungdom är förbi, mitt hår har grånat,
men finns det glans och ungdom i min dikt,
det är af dig, som hon sin fägring lånat.
Du gaf mig sorgens elddop. Om det sved,
hvad mer? Mitt hjärta växte, då det led.

Välsignad vare du för hvad du gaf
och tack för smärtan, som mitt hjärta brände;
den tog sig uttryck i det andens kraf,
som blef min lefnads lycka och elände.
Hvad allt jag varmast känt och djupast tänkt,
det föddes af den sorg, som du mig skänkt.

III.

När sommarn kom, och skogarna vid Djurgårdslandet grönskade, bröt faster Ulla upp från Stockholm.

— Vill du följa med mig till Norge eller vill du resa hem? frågade hon Emmy.

Det glittrade till i Emmys bruna ögon.

— Jo, sade hon till sist. — Jag vill gärna fara med dig. Men jag glömmer ändå aldrig Claës! — — —

I början af september upprepades något liknande på hotellet i Kristiania.

— Jag har bestämt mig för att tillbringa hösten och vintern vid Rivieran, sade faster Ulla. Jag har hyrt en villa i Bordighera. Vill du följa med?

Emmys ögon slöjades:

— Ja — sade hon — jag både vill och vill inte. Så teg hon en stund; men plötsligt såg hon upp: Jag vill gärna lyda pappa. Och att stanna hemma nu vore verkligen ingen glädje. Därför kan jag gärna resa. Men jag glömmer ändå aldrig Claës.

Faster Ulla böjde sig och kysste hennes panna, som om hon välsignat det unga hjärtats trofasthet.

DOKTOR FAUST

I.

Doktor Hans Steen var född i Göteborg, af en gammal ansedd borgarsläkt. Det sades till och med, att dess anor skulle gå jämnt lika långt tillbaka i tiden som stadens, och att staden Göteborgs grundläggare också skulle vara släkten Steens upphof.

Hur pass mycken sanning, som kunde ligga i detta rykte, har aldrig blifvit utredt; men säkert är, att doktor Steen till det yttre företedde en omisskännlig likhet med segraren från Breitenfeld och Lützen. —

Hans Steen var enda barnet och växte upp under ljusa förhållanden. I barnkammaren blef han oinskränkt härskare, och mången sönderbruten leksak bar vittne om den enväldiges och själfsvåldiges framfart. Som yngling blef han skolkamraternas gunstling och som ung student sina kvinnliga kusiners hjälte. Det fanns många kvinnliga kusiner. Och gamla tanter försäkrade, att månget »krossat hjärta» bar vittne om den enväldiges och själfsvåldiges framfart.

De gamla tanterna hade rätt i sak, om de också, enligt sin vana, använde alltför starka ord. Hans Steen förstörde aldrig helt sina leksaker, icke ens när han var barn. Visserligen slog han benet af sin gunghäst och ena hjulet af sin vagn, men båda dessa leksaker blefvo lagade och gingo

i arf till småttingarna, födda i laga äktenskap af de kusiner, hvilkas hjärtan han sades ha krossat.

När han kom till akademien hade han vuxit från alla barnsligheter. I stället för gunghästen blef gungstolen honom kär, och den kärlekenbar frukt. I gungstolen föll det sig så bekvämt att ha en bok framför sig, och däraf kom sig, att han på kortast möjliga tid tog sina förberedande examina. Till en början voro de praktiska öfningarna honom högst motbjudande. Under den ungdomliga glasfernissan gömde han nämligen på en känslomänniskas blödiga hjärta, och hans skönhetssinne vände sig med afsky bort från anatomisalens stympade lik. Men han kufvade sin motvilja, och dissekerade med en säkerhet, som om han i detta ohyggliga handtverk just funnit sin rätta lifsuppgift.

Han hade inga vänner och trifdes icke bland kamraterna; deras godlynta cynism var honom en styggelse, och de ansågo honom högdragen. Umgänget var alltigenom vänskapligt, men vänskapligheten var från hans sida blandad med en förbehållsamhet, som gjorde att kamraterna aldrig kände sig rätt väl till mods i hans sällskap. De visade det genom en kylig artighet, som var himmelsvidt skild från deras vanliga, grofkorniga munterhet.

Men de iakttogo honom på afstånd och beundrade i hemlighet någonting i hans väsen, som var dem främmande, men likafullt ingaf respekt. Det tog sig uttryck i hans kroppsliga så väl som i hans andliga hållning. Båda kännetecknades af en märkvärdig jämvikt. De anade, att han var känslosam, och känslosamhet var i deras ögon för en ung äskulap ett lika stort lyte, som feghet för en soldat. Men de funno aldrig någon anledning att för den skull visa

sig öfverlägsna mot honom. Han ryggade nämligen icke för vederstyggligheterna. Han genomgick de anatomiska öfningarna som en känslig men viljestark man går öfver ett slagfält fullt af stympade lik, om detta för honom är närmaste vägen till målet. Det föreföll som om hans hjärna aldrig tagit minsta intryck af de ohyggligheter, ögat återgaf. — En enda gång tycktes han dock en smula rörd, där han stod vid fönstret och höll i handen någonting, som liknade en svartnad blodklump — men alla visste, att den var ett kvinnohjärta, som han skurit ut.

Kamraterna sade, att han då sett ut som en filosof och från den stunden gåfvo de honom öknamnet doktor Faust för att uttrycka sin ringaktning.

Antagligen var han sitt öknamn värd — i alla händelser bar han det med sinnesro och höll för mycket sannolikt, att han vid sagda tillfälle sett ut som en filosof. Han sade sig själf, att hvar högre begåfvad människa bär inom sig fröt till en Faust, och att en man måste vara antingen mycket oerfaren eller också fullständigt blottad på känsla, om han, när han för första gång helt bokstafligt håller ett kvinnohjärta i sina händer, icke erfar ett oemotståndligt behof att låta tankarna söka sig väg förbi det konkreta-svartnande-röda mot det abstrakta-blånande-blå.

Han konstaterade då med en viss hemlig skadeglädje, att han själf icke var oerfaren och icke känslotom; att hans likgiltighet mot universitetsstadens kvinnliga skönheter således var en — troligen öfvergående — akut åkomma, icke en kronisk eller konstitutionell; att unga män med många kvinnliga kusiner ofta bli, hvad kusinerna sedermera — förebrående — kalla bortskämda; att denna åkomma är en barnsjukdom, och att

sjukdomshärden var till finnandes i de kvinnliga kusinernas eget oförstånd. Med ett ord — och utan medicinsk grundlighet: Späda hjärtan tåla icke att tummas för mycket; de gå i baklås däraf — som juvelskrin, när de lämnas till leksaker åt barn.

Kamraterna kunde icke förstå hans likgiltighet för det täcka könet. De trodde, att han gick och gömde på en eller annan olycklig kärlek. — Men hemligheten var endast den, att hans hjärta gått i baklås.

Detta kunde aldrig ha inträffat vid en läggligare tidpunkt. När hjärtat är otillgängligt, arbetar hjärnan dess bättre; och under tiden sysslade Hans Steen ostörd med sina studier.

Han var endast tjuguåtta år när han med läkarediplom på fickan drog ut att eröfra världen — liksom den store konung, hvars ättling han sades vara och hvars drag han bar.

II.

Hans Steen gick rakt på världens hufvudstad, och hade lyckan med sig. Innan han varit i Paris ett år, hade han redan fullt upp med praktik. Sjukgymnastik- och massage-behandling blefvo hans specialiteter. Patienterna voro mestadels kvinnor.

I Paris hade han nu bott fyra år, men hvar sommar drog han till någon af Tysklands förnämligaste badorter, och hvar han än slog sig ner, lyckades han alltid finna ett tillräckligt antal kvinnor, som konsulterade — och som afgudade

honom. Det föreföll som om han i sina nerver eller sitt blod haft en för kvinnor oemotståndlig dragningskraft, och illviljan påstod, att hans eröfringar voro långt talrikare än hans lyckade kurer.

Inom den skandinaviska kolonien i Paris sjöngs hans lof enstämmigt af alla kvinnliga medlemmar; och i konstnärskretsarna berättades otaliga historier om hans eröfringar.

De manliga konstnärerna åhörde dem med öfverlägsna miner. De kunde alldeles icke begripa, hvad kvinnorna funno så obeskrifligt tilldragande hos denne herre, som icke alls förstod sig på konst, intet artistiskt hade hvarken i sin yttre eller inre människa, och som som icke ens var pittoresk. Hans Gustaf II Adolfs-hufvud minde dem enbart om en konstriktning, som de föraktade, den historiska, och själf var han ingenting annat än en misslyckad gengångare från gamle Boklunds taflor! — Oj! hvad fruntimmer ha för en underlig smak!

Denna grundtanke kalfatrades också af den konstnärskrets, som en oktoberkväll 1887 stämt möte för att äta middag i en anspråkslös lokal på vänstra Seine-stranden, långt bortom Montparnassekyrkogården.

Sällskapet bestod af två damer och fyra herrar. »Doggen» förde ordet. Doggen förde alltid ordet. Han var konstnärskretsens visdomsuggla, med heder och värdighet af snille begrafvet i lättja. Till och med i konstfrågor gällde hans uttalanden för visdom. Han hade hufvud och omdöme; men ingen annan lifsuppgift än att vara konstnärernas litterata rådman, hvarför han tog sitt uppehälle ur deras magra kassor. Han var slagfärdig och ansågs kvick. Till sitt yttre var han fet och ovårdad. En svensk docent hade

därför gett honom öknamnet Diogenes, hvilket af konstnärerna »försvenskats» till Doggen. Sedan Doggen kom till Paris hade han icke varit ren mer än en gång, då en fördomsfri konstnärinna fått i sitt hufvud att tvätta honom. Detta hade skett så grundligt, att Doggen sjuknat — från den stunden blef det honom klart, att han för sin hälsas skull så mycket som möjligt måste undvika vatten.

Nu satt han hopkrupen i ett hörn med ett halftömdt kaffeglas framför sig och talade i knarrande grymtningar, som mödosamt arbetade sig fram ur den kulle, hvari alla hans inre organ tycktes sofva i syskonsäng.

— Hemligheten ligger i metoden — höm! Mot kvinnfolk skall en man gå handgripligt till väga. En kvinna älskar alltid sin massör för det han slår henne — höm!

Herrarna skrattade; det skrattades alltid när Doggen skällde. Och Jöns Lind — en inhemskvorden parisare, som dock förgäfves sökte dölja en hederlig svensk bonde under ett nedkammadt hår och ett spetsigt helskägg — kastade sig hastigt in i Doggens tankegång för att utsuga slutsatsen och för egen del skörda en smula af bifallet:

— Vi andra stackare få inte slå en kvinna. Det anses brutalt. Men han har till yrke att slåss!

Nu kom äregirighetens ande också öfver djurmålarn Karl Printze. Han böjde sig fram öfver bordet och hans ögon, af hvilka det ena var brunt, det andra blått, glänste till i ljusskenet, då han, skrattande, inföll:

— Nej, han slåss icke ens! Han knackar bara. Och däri ligger hemligheten. En kvinna kan aldrig motstå, om en man bara knackar på hennes hjärta länge och ihärdigt. Förr eller

senare blir svaret: stig in! Annat är det med en mans hjärta. Det öppnar sig inte så lätt. Eller hur?

Han vände sig mot Anna Stråhle, en mörklagd kvinna i trettioårsåldern, med en ansiktsmask af frusen lidelse, någonting på samma gång varmt och kallt, vekt och hårdt, gammalt och ungt. Det såg ut som om lifvet aldrig gett henne tillfälle att vara varm och vek och ung, därför var det kalla, hårda och gamla uttrycket förhärskande, och därför föll det ingen in, att hon var vacker, fastän dragen voro af en nästan regelbunden skönhet. Någonting fattades i hennes drag; och detsamma fattades i hennes konst. Hon var en bildhuggarinna med en nästan manlig begåfning. Det fanns kraft i hennes arbeten, men de saknade just hvad lifvet aldrig skänkt henne personligen.

Tre par ögon riktades mot henne vid de sista orden — nyfikna, skadegladt leende ögon.

Anna Stråhle satt tyst och förändrade icke en min; men de bruna ögonen gledo med ett trotsigt uttryck från den ene af kamraterna till den andre, och det spotska draget kring hennes läppar talade sitt tydliga, stumma språk.

Själfva Karl Printze fick en känsla af, att han gått för långt, och försökte rädda sig med ett nytt infall.

— För resten, sade han, är det ingen konst att göra sig, när man är läkare. Vi andra kunna ha svårt att få tag på ämnen, som roa damerna. Men en läkare behöfver bara säga: »hur står det till?»

— En stackars djurmålare, högg Doggen hastigt in, är sämre lottad — höm! för bara han tittar åt en ung dam och säger, att han finner hennes ansikte intressant. Då blir det en för-

olämpning — höm! som när en djurläkare frågar en människa: »hur står det till?»

Nu skrattade alla; och Jöns Lind ropade bravo! Men ingen kände sig mer tacksam mot Doggen än den unga flickan, som satt vid Anna Stråhles sida — en späd liten varelse, något outveckladt och hjälplöst; ljus och blek, med ett par grå, svårmodigt djupa, bedjande barnaögon, som alltid tycktes vädja till det bästa hos den, de vändes mot, till den hemliga guldgrunden af godhet under det ytliga slagget. Dessa ögon talte om tidigt genomgångna lidanden och bådo om hänsyn. De bådo sällan förgäfves. Själfva Jöns Lind dämpade sin hårda röst, när han talade till henne, och Karl Printze använde mindre starka ord. Doggen hade nyligen sagt: — Ni kan tämja vilddjur med era ögon, lilla fröken!

Margaretha Stråhle var brorsdotter till Anna Stråhle och hade nyss kommit till Paris, där hon skulle stanna öfver vintern. Det var första gången hon befann sig i sällskap med fasterns dagliga umgänge, och hon kände sig helt förvirrad af tonen i denna konstnärskrets, där hon var den enda främmande. Hon var icke pryd. Hon hörde till de bildade unga kvinnor, för hvilka frihet i umgänget står som den mänskliga sammanlefnadens önskemål. Det var icke heller bristen på fernissa, som gjorde, att hon fann sig pinsamt berörd af umgängestonen i denna krets; det var frånvaron af den inre hjärtats finkänslighet, som för henne betydde så mycket mer än den yttre takten, och utan hvilken sammanlefnaden människor emellan tycktes henne förlora hvar skymt af behag. Hon led af alla kärlekslösa omdömen och satt i ständig ängslan inför denna hänsynslöshet, som aldrig väjde för ett ord, äfven om ordet sårade.

Uppenbarligen var det icke heller Doggens kvickhet, som gjorde att hon kände sig tacksam för hans infall, utan endast den raskhet, hvarmed han kastat sig in i samtalet och dragit till sig allas uppmärksamhet — så att ingen haft öga för den djupa rodnad, som göt sig öfver hennes kinder vid Karl Printzes sista ord.

Hon satt och såg med sina stora, undersamma ögon från den ena till den andra af sällskapets medlemmar, och när slutligen Jöns Lind, under allmän munterhet, förevisade en karikatyr af doktor Faust — två prickar och en likbent triangel i en äggrund, med tre streck till skägg — fäste sig ofrivilligt hennes blick vid Lorentz Petri, som om de velat anropa honom om ett ord till försvar.

Han var en liten hopsjunken man med ett för stort hufvud på ett par smala axlar. Ansiktet med den skarpa mefistofelesprofilen kransades af ett rödaktigt kortklippt helskägg, som sköt fram i en spets vid hakan. Mustascherna voro trotsigt uppåtvridna, men det käcka uttrycket i nedre delen af ansiktet möttes redan vid de insjunkna kinderna med ett annat uttryck — som var dödens. Lorentz Petri var bröstsjuk och tycktes redan märkt af dödens band. Icke med dödens blekhet utan med dess hemska rodnad, som brann i två flammor öfver hans utstående kindben, under de insjunkna ögonen.

Han var den störste konstnärn af dem alla. De andra hade rika möjligheter; han var snillet. De andra hade gnistan; han var en själ af eld. Men det var som om hans eldsjäl redan förtärt den svaga kroppen; de andra hade hälsan — snillets var dömdt att dö.

Dock, ännu lefde han, och ännu hade han kraft att måla. I hans arbeten gnistrade Söderns

sol, och himmeln hvälfde sig hög och blå öfver Söderns färglika lif. Hans lifsglädje dansade ännu lika öfvergifvet inför den öppna grafven. Ännu i sista stunden såg han med hänryckt blick ut öfver den sköna jorden och indrack dess härlighet genom alla porer. Det var detta, han återgaf i sin konst — den bröstsjukes längtan efter värme och sol under Afrikas himmel, där lungorna läkas; den dödssjukes längtan efter lifvets glädje, ännu vid randen af det mörka okända; det var allt detta, som i glödande färgglädje sjöng i Lorentz Petris målningar.

Utom de två kvinnorna var han den ende i denna krets, som kände något för den man, kring hvilken samtalet rörde sig. Men han älskade honom med sjuklingens gränslösa tacksamhet mot en god och ömsint läkare.

Det var förra året i vinterbrytningen, Lorentz Petri för första gången kommit till doktor Steen för att rådfråga honom angående sitt hälsotillstånd. På den skandinaviska koloniens sista fest var det »fragment af Faustsagan», som sedan följde, illustreradt af en jättestor figur — i den traditionella Faustdräkten men med doktor Steens Gustaf Adolfsfysionomi — hvilken på sina armar bar en liten sjuk Mefisto upp mot ett i fjärran blånande berg. Det var just hvad som händt. Doktor Faust hade hals öfver hufvud brutit upp från Paris i sällskap med den sjuke målarn och helt bokstafligt burit honom på sina armar under resan till Meran. Han hade också skaffat honom medel genom att i hemlighet inköpa en tafla, som för konstnärns räkning utställdes hos en konsthandlare i Paris.

Däraf kom den sjuke Mefistos tillgifvenhet för doktor Faust. Den tog sig uttryck mindre i orden än i tonen, hvarmed han talade om sin

vän. Orden hade oftast en bismak af öfverlägsenhet, som icke gällde den han talade om, utan dem han talade till. Men tonen var varm, fast den aldrig blef högljudd utan höll sig i mellanregistret, andfådd och skygg, som om ett öfverfullt hjärta klappat mellan orden.

Han hade hittills suttit tyst och lyssnat, medan de andra läto sin kvickhet spela. Nu lutade han sig fram, och den genomskinliga, hvita handen började leka på bordet.

— Era glåpord träffa icke. — Han vände sig till hela den manliga delen af sällskapet. — Lika gärna kunde ni ge er till att skälla på någon af Egyptens döda kungar! Hvad vet ni om dem? Att de hade skägg? Och att de nu äro mumier? Det kan vara tacksamt nog att göra sig kvick öfver, men det träffar bara skägget och mumien. På samma vis är det med era kvickheter om doktor Steen, för ingen af er känner honom.

Nu fann sig Doggen stucken, därför upphof han ånyo sin röst:

— Nej, naturligtvis — höm! Ingen känner doktor Faust utom Mefistofeles, höm!

— Och Mefistofeles tiger, tillade Karl Printze. Mefistofeles vet, hvarifrån doktor Faust har sin makt att dåra kvinnor. Men Mefistofeles tiger!

Den genomskinliga, nervösa handen på bordet dansade nu i vildaste fart på de smala fingrarna.

— Hvad skulle det tjäna till att tala? genmälde Lorentz Petri. Om jag sade, att trollmakten satt i håret, liksom Simsons styrka — och konstnärernas, förr i världen — så skulle ni förstå det, därför att håret är något yttre, som ni kan se. Men om jag säger er, att den sitter djupare, i det inre, hemlighetsfulla, ofattbara, som utgör en människas v ä s e n, så skulle ni bara få fråge-

tecken i ögonen och rycka på axlarna för att dölja, att ni ingenting begripit. — — Nåja, den sitter i håret, mina herrar! Den sitter i mustascherna, i pipskägget, i Gustaf Adolfstypen — enfin! — i det yttre eller hvar ni vill!

Han lutade sig tillbaka mot stolens ryggstöd, och den fina, magra handen dansade ner på hans knä, där den lade sig till hvila som en trött fågel. Han fortsatte att tala, men icke i samma hetsiga ton som nyss. Försmädligheten framträdde icke längre så starkt; i stället fingo hans ord en grundton af känslosamhet, något drömmande-vekt och vemodigt-varmt, hvarmed öfverlägsenheten lekte som ett näsvist men godmodigt barn.

— Ja visst! Visst ligger tjusningen i det yttre. Den är ett rent historiskt tycke, så att säga. Hvar seger, som Hans Steen vunnit öfver ett kvinnohjärta, har Gustaf Adolf för 250 år sedan vunnit åt honom på Tysklands slagfält. Än i dag står det glans kring »guldkonungen från Norden», som med en handfull folk drog ut från sitt lilla mörka land att eröfra världen! Hans Steen vet det. Det är därför han hvar sommar reser till Tyskland. På dess historiska mark har också han vunnit sina största segrar.

För andra gången steg blodet Margaretha Stråhle åt kinderna, men sjönk lika hastigt tillbaka, hvarvid hennes kinder blefvo ännu blekare än förr.

Samtalet domnade småningom af. Doggen somnade i sin vrå och drog snart sin första timmerstock, hvarmed han framkallade samma munterhet, som om han i vaket tillstånd grymtat fram en kvickhet.

De båda damerna reste sig och togo farväl.

III.

De vandrade långsamt genom Avenue du Maine. Gasblossen brunno glåmigt i den fuktiga höstkvällsluften. I långa, raka linjer, som tycktes närma sig hvarandra, stodo lyktorna och lyste stilla; men ute i körbanornas mörker rörde sig rullande vagnars ljusprickar som eldflugor af och an.

De båda kvinnorna gingo tysta, men deras tankar sökte i hemlighet samma mål.

Anna Stråhle förnam ingen glädje därvid. Henne blef ensamhetskänslan blott ännu mer tryckande, hvar gång hennes längtan slog in på den gamla vägen och hennes tankar började genomlöpa på nytt den sorgesamma sagan om hennes efterhängsna kärlek. Hon visste, att hon var försmådd, men det hjälpte icke; hennes blod höll alltjämt värme och lif i det bleka hoppet. Hon visste, att han aldrig skulle älska henne — men kunde icke ge tappt; just däri låg hennes olycka. Hon ville det; men kunde icke. Hon längtade sig fri från den svidande hjärtevärken; men kunde icke undkomma den. Denna vanvettiga, dödsdömda känsla hade genomsyrat hennes blod, blifvit en del af hennes eget väsen; hon kunde icke bära hand på den utan att också bära hand på sig själf. Steg för steg hade den dragit henne med sig, släckt hvar gnista af stolthet, fört henne ända ut i förtviflans yttersta mörker, där hon icke kunde taga ett steg vidare utan att trampa sin kvinnliga värdighet under fötterna. Där stod hon nu, hon, Anna Stråhle, med sitt hufvud, sitt hjärta och sin begåfning. Kanske

hade hon också redan tagit det där steget? Hon visste det icke! Hon visste endast, att hennes olyckliga kärlekshistoria gick från mun till mun inom den skandinaviska kolonien; att den gjordes till föremål för utläggningar, att den vanhelgades; att man följde hennes minspel och sökte spåra hennes känslolifs heligaste afskuggningar — — hur hade hon icke just i kväll sett Doggens och Karl Printzes och Jöns Linds ögon riktade mot sig med denna oblyga, skadeglada nyfikenhet, som icke rymde en gnista af finkänslighet; och hur hade hon icke lidit af tanken på, att hennes hjärtas hemlighet på detta brutala sätt skulle släpas fram för hennes brorsdotters ögon och...

Anna Stråhle kastade en snabb sidoblick på Margarethas ansikte. Hade hon förstått? Den frågan pinade henne mer och mer. Hennes själs blygsamhet tycktes med ens ha blifvit otroligt skärpt inför detta oberörda sinne — just som en förhärdad syndare instinktlikt döljer sin skam inför ett barns klarögda oskuld. Anna Stråhle kände det som kunde hon fördraga allt, blott icke att detta barn ringaktade hennes känsla.

Margaretha Stråhle hade ingenting märkt, därtill hade hon själf varit alltför upptagen af att för egen del undgå den lurande nyfikenhet, hon förnummit i luften kring sig. Hon hade känt den så starkt, att den under samtalets gång nära nog blifvit till en kroppslig plåga; och en outsäglig befrielse var det henne att åter komma ut och få andas höstkvällens kyliga luft.

Där hon gick vid Anna Stråhles sida, voro hennes tankar långt i fjärran. Hon drömde sig tillbaka till den gångna sommarn, då hon i sällskap med sin far uppehållit sig i Karlsbad. Hon hade gått omkring och känt sig så underligt främmande för allt. Bleksoten och nerv-värken

togo all hennes kraft. Hon drack det hälsogifvande vattnet, men trodde icke på någon förbättring. Ända sedan hon var barn hade denna kroppsliga svaghet varit öfver henne. Sjuklighet hade också svept hennes ungdom i grå skymning, och utan sol och färg hade lidandets barn sett sitt lif draga förbi. Hon hade redan hunnit göra sig förtrolig med den tanken, att hennes väg skulle gå genom evig skymning utan minsta glimt af sol.

Hur annorlunda var icke allting nu! Känslan däraf fyllde henne med en outsäglig tacksamhet; och tacksamheten samlade sig, som i en brännpunkt, med hela sin värmestyrka i hennes vänstra sida, där det unga hjärtat, likt en nykläckt fågelunge, nyss låtit höra sitt första omorgnade: pip. Detta lifstecken var för öfrigt ännu så omedvetet, att hennes känsla närmast liknade ett rent kroppsligt välbefinnande. Det var bara som om hon med ens fått hälsans gåfva, lifvets gåfva, lyckans gåfva — och som om hon haft honom att tacka för allt.

Det var en mulen junimorgon, hon »gick på vattnet» i parken — och hade sin sämsta klänning på. Hon hade hvarken hört honom komma eller sett honom hälsa, och de hade aldrig förr växlat ett ord — men där gick han likafullt vid hennes sida och talte till henne, med en gammal välvillig farbrors förtrolighet mot ett barn. I början susade orden henne förbi — hon svarade säkert i vädret. Men så var det något i hans ton, som grep henne; hon såg upp. Egentligen var det ingenting märkvärdigt alls, han sagt. Bara »hur står det till?» Men ögonen hade ett uttryck af deltagande, så starkt, att hon nästan tyckt sig se något af sitt eget lidande spegladt i deras blåa djup. Hon skymtade också

hans resliga gestalt i den ljusa sommardräkten af ylle — det ljusa håret — mustascherna —. Men det var icke hans yttre, som intog henne, nej, det var uttrycket i hans ögon. Hon kände med ens en obegränsad lit till honom, tyckte, hon kunde förtro sig åt honom som åt ingen annan på jorden — och från det ögonblicket räknade hon sitt tillfrisknande.

Han utnämnde sig själf till hennes läkare. Redan under denna första morgonvandring gjorde han henne fråga på fråga om hennes hälsotillstånd, alltid i den muntraste ton, liksom för nöjes skull. Hon svarade i samma ton, road af samtalets lekande lätthet, och han tog afsked af henne med ett yttrande, som hon ännu hörde ljuda för sina öron, med det halft skämtsamma halft allvarliga tonfall, han begagnat.

— Om två månader ska vi vara friska igen.

Hon skrattade åt hans majestätiska »vi»; men trodde honom... nästan.

På middagen hade han en öfverläggning med hennes far och samma kväll förberedde han henne själf på, att han följande morgon skulle besöka henne innan hon stigit upp. Han tycktes anse detta som den naturligaste sak i världen och talte därom i en ton, som på förhand gjorde alla invändningar omöjliga. Om någon annan sagt henne detsamma, skulle hon säkert ha blifvit dödligt förskräckt och upprörd i sitt innersta. Nu sof hon den natten — efter detta meddelande! — lugnt och tryggt i hägn af något otydligt blått, som vakade långt borta.

Han kom om morgonen och gjorde sin undersökning med en finkänslighet, som hon aldrig trott möjlig. Hon visste egentligen icke hvari den bestod; men hennes blygsinthet hade icke ett enda ögonblick känt sig ovarsamt berörd. Det

kom sig väl däraf, att han så helt gick upp i sitt värf som läkare. Hon visste, att hon med sina ömtåliga nerver skulle ha förnummit hvar strömning i hans sinne, som icke varit medkänsla, oegennyttigt begär att hjälpa. Men hon kände ingenting annat, ingenting, ingenting — — hon kunde ha gråtit af glädje och tacksamhet därför.

— Å, sade han, när han slutat. Vi ha resurser, hälsoresurser.

Fortfarande detta »vi»! Hon begick något som hon under andra förhållanden skulle ha ansett otillbörligt i närvaro af en man, för hvilken hon nyss blottat sin kropp — hon log mot honom.

Och han smålog tillbaka farbroderligt, hjärtegodt:

— Så! Nu ska vi stiga upp. Hur lång tid behöfver vi för att kläda på oss? En halftimma? Då väntar jag om en halftimma utanför brunnshuset.

Han gick mot dörren med en vänlig hälsning, ett mellanting mellan nick och bugning. Men plötsligt stannade han, vände sig och kom ånyo fram till hennes bädd, där det lilla nattduksbordet stod med sin slutna trupp af flaskor i brokiga pappershjälmar.

— Nu gör jag som Döbelns läkare, ni minns! I detsamma strök han åt sig alla medikamentsflaskorna och gick sin väg.

Från den stunden hade han tagit hennes vilja i besittning. Hon kände en gränslös tacksamhet mot honom, och den tog sig uttryck i lydnad, hvilket mycket snart kom henne själf till godo. Redan efter några veckor hade hennes hälsa undergått en märkbar förbättring; hennes lynne blef ljusare, ögonen fingo glans och kinderna färg. Det var en underkur — sympatikur, sade han själf.

Han fick henne att stiga tidigt upp; klockan sex hvar morgon möttes de och togo en lång, lång promenad. För egen del skulle hon svårligen kunnat förmås till en sådan daglig kraftyttring; i början gjorde hon det uteslutande för hans skull — senare för den djupa innerliga glädjes skull, som dessa morgonvandringar i hans sällskap beredde henne.

Därigenom lärde han känna henne så fullständigt, han någonsin kunde önska, och äfven detta kom henne själf till godo. Han märkte snart, att orsakerna till hennes nuvarande svaghet voro mer själsliga än kroppsliga — mest skuggor från lidanden, hon utstått som barn, men de återverkade i sin mån på kroppen, som icke var stark. Hon kunde ibland, utan synbar anledning, gripas af en gränslös beklämning, en oresonlig vanvettig ångest, som kom hennes undersamma grå ögon att vidga sig af skräck. Då behöfde han endast taga hennes hand och hålla den hårdt i sin — — och hon kände ångesten försvinna i ett välbehag, sådant hon alltid erfor vid uppvaknandet ur en svimning; en lättnad, som om han bokstafligen tagit hennes vånda, gjort sig till hennes kamrat och vän blott för att få tillfälle att bära hennes lidande på sina starka skuldror. Och han såg så glad ut, som om det för honom varit en lek.

Öfver dessa två lyckliga sommarmånader flögo hennes tankar — där hon gick genom den ändlösa Rue de Rennes — och hon smålog åt minnena. Hon tyckte sig se allt så högt uppifrån, att alla färger flöto samman och alla enskildheter försvunno — men det hela gaf ett intryck af solbeglänst lycka.

Själfva afskedet framstod i samma underbara stämning. De hade icke växlat ett ord,

icke en blick, som sagt att hon var honom kär; och ändå visste hon det, icke medvetet men just därför så mycket säkrare. Vissheten hvilade just på känslans omedvetenhet; denna stämning af trygghet berodde just på, att tanken aldrig gnagt på hennes kärlek. Djupt i hennes sinne låg den som en ruta utan rispa, en spegel i hvilken hon såg sin framtid himmelsblå utan ett enda moln. Just därför kunde hon hängifva sig åt afskedet med den vemodiga lycksalighet, som kommer en troende att längta efter döden — därför att efter döden följer ett annat lif, i salighet och fröjd.

En liten biomständighet föll henne plötsligt i tankarna: fadern hade yrkat på att doktorn skulle taga betalt för sina tjänster, och doktorn hade lika artigt som bestämdt afböjt. Hon visste icke hvarför, men hon stod i denna sak afgjordt på doktorns sida. Henne föreföll det vanhelgande att uppskatta hans godhet i pengar. Hon hade en stark förnimmelse af, att hennes skuld aldrig kunde betalas genom en tredje mans inblandning — att slutuppgörelsen måste försiggå mellan dem båda personligen — och att detta just var lyckan, som väntade henne på andra sidan skilsmässan.

Det hände under en af deras morgonvandringar, att hon tappade sin väska. Han böjde sig ner och tog upp den. Men med sin vanliga nyfikenhet — som dock aldrig blef närgången, aldrig förlorade sitt älskvärda tycke af ridderlig förtrolighet — öppnade han den och sade skälmskt: — Nu ska vi se hvad ni har i den! Det är alltid lärorikt att få kasta en blick i en ung flickas väska. Där finns vanligen allt möjligt smuggelgods.

Hon lät honom verkställa sin undersökning och höll redan på förhand i beredskap ett

leende öfver hans missräkning — då han ur väskans innerficka tog fram en liten sedel.

Det var ett minne, som hon fått af en skolkamrat i Schweiz, en efterhärmning i smått af en fransk 100-francs-sedel, troligen tryckt i och för någon offentlig välgörenhetsfest. Kring det tryckta angifvandet af dess värde —

Växelbank
20 juni 1868
gäller för
Fem kyssar
Den sedeln efterhärmar
varder icke hängd.

— slingrade sig en arabesk af små kärleksgudar, som smekte hvarandra; vid båda sidorna voro anbragta två sköldar, med tillkännagifvandet: Fri växling, och i nedersta kanten fanns en annan sköld — mellan två allegoriska figurer — hvars inskription lydde: Skam den som tycker illa vara. — Hela sedeln, utförd i blått, var icke stort mer än två tum lång.

Hon blef icke det minsta förlägen, då han visade henne sitt fynd, utan skrattade hjärtligt — hon visste knappt åt hvad. Det var en allmän hjärtats glädje, som tog sig uttryck i detta porlande skratt, när han — mycket allvarligt — vek ihop den lilla sedeln och lade den i sin egen plånbok. Hon tänkte alldeles ingenting särskildt därvid och hade glömt det följande dag.

Det var den morgonen, han for, hon mindes dess stämning af septembersolsken, bleknande sommar...

— Vi ses igen! sade han, i det han vände sitt hufvud upp mot henne.

Hon hade sedan ständigt hört de orden ljuda

i sina öron. Likt en hemlighetsfull, tjusande melodi hade de spunnit sig in i hennes drömmar...

Och nu var hon i Paris.

Hur hon kommit, visste hon knappt; hvarför visste hon ännu mindre. Hon hade handlat som under inflytande af en annans vilja — drifven af en formlös aning, att det gällde hennes lifs välfärd och lycka.

Att denna hemlighetsfulla, oemotståndliga längtan till Paris kunde vara en längtan efter honom, hade aldrig fallit henne in; i så fall skulle hon kanske icke ha rest. Hon hade just icke heller tänkt på honom så mycket under dessa dagar. Men där hon nu vid Anna Stråhles sida gick öfver Pont des Arts och lät blicken irra nedåt floden med dess tusentals speglade ljus, kom hon plötsligt att tänka på honom, och längtan grep henne — klart och medvetet. Samtalet, som hon nyss åhört, och än mer de minnen, samtalet väckt hos henne själf, hade gjort samma verkan som den vätska, fotografen använder för att framkalla bilden, när solen redan bränt den in i plåten. Världsstaden med dess bullrande lif, som i början fullständigt döfvat henne, sjönk med ens tillbaka till en bakgrund åt hans bild.

Aningen om att hon skulle träffa honom — nu — snart — genomdallrade henne som en elektrisk ström, och midt i denna stad med millioner människor förnam hon plötsligt hans närvaro.

Då de hunnit till Louvrens yttre borggård, stannade Anna Stråhle och föreslog, att de skulle gå in på Café de la Régence och läsa svenska tidningar.

IV.

Den första människa fröknarna Stråhle varseblefvo, när de trädde in i kaféet, var doktor Steen. Han satt med ryggen mot dem i en vårdslös men bekväm ställning, med en svensk tidning utslagen på sned framför sig, så att hans historiska hufvud tecknade sig skarpt mot den fosterländska bakgrunden.

De båda damerna togo plats vid ett bord strax innanför dörren, och Anna Stråhle beställde två glas te. Han vände sig häftigt, reste sig och kom fram till dem.

Samma uttryck strålade honom till mötes från bådas ögon, men de bruna hade på en gång något af den mognade kvinnans medvetna lidelse och något af hundens sorgmodiga trohet — medan de grå i oanad lycka vidgades och vände sig som två blomkalkar mot solen.

I de grå sjönk hans blick med en blixt af glädje.

— Ni här? sade han. Hon svarade:

— Ja.

Det var allt, och det var nog för Anna Stråhles skarpsinnighet. Just det uttrycket hade hon själf drömt om att framkalla i hans ögon; just det skimret af lycka hade hon spanat efter i hans ansikte, just den skiftningen af känsla hade hon själf så länge lyssnat efter i hans röst. Nu fanns alltsammans där, men det var icke henne, det gällde — icke henne — icke henne. Tankarna surrade i hennes hufvud som agnar i hvirfvel... Hon visste icke hvad hon skulle taga sig till... hon kunde ju icke brista i gråt bland alla dessa

främmande människor... hade för resten ingen rätt att gråta, ingen anledning att gråta, ingenting att gråta för.

Hon satt stel och hennes uttryck, nyss naturligt varmt, blef plötsligt onaturligt kallt. Pupillerna vidgade sig så, att ögonen svartnade — och ansiktet blef blekt som vax.

— Ja, sade hon, för att säga någonting. Jag behöfver tydligen icke förmedla bekantskapen.

Det klang hårdt och kallt — som järn mot glas.

— Nej, sade doktorn gladt. Vi äro gamla bekanta. Men att ni...

— Jo, jag är Margarethas faster — ordet brände henne på tungan, innan hon fick det sagdt.

Han märkte ingenting, så helt upptagen var han af Margaretha. Till henne talte han alltjämt med samma skälfvande af bunden värme; och hans ögon lämnade icke hennes en sekund. Han såg ner i dem med samma förnimmelse af att vara borta från världen — som om han suttit ensam vid en källa och sett ned i dess blåa djup där himmeln speglar sig djup och blå. Naturens underbara skönhet och tystnad fyllde hans väsen med ro.

Så satt han, lugn och lycklig, hvilande i dessa undersamma ögon, som strålade af lycka — medan orden klingade betydelselöst, som hade de intet annat syfte än att öfverföra hjärtats värme med andedräkten, från mun till kind.

Han talte ensam; båda kvinnorna sutto tysta. För den ena gick tiden fort som i en dröm; för den andra släpade den sig fram med en värkbruten tiggares gång.

Ett par hastiga slag mot ett glas återkallade plötsligt Margaretha till jorden från hennes utflykt i aningens rymd. Hon såg ett ansikte, där

smärtan satt som skuren in mellan ögonbrynen, brände ur de mörka ögonen, skälfde kring de torra läpparna.

Då var det med ens, som om något vissnat inom henne själf. En känsla af skuld och skam kom öfver henne, som om hon velat stjäla en annans lycka, frossa i en annans smärta, berusa sig i en annans lidande... Ännu hade hon dock icke gjort sig skyldig till detta brott, än lådde ingen fläck vid hennes samvete, än kunde allt — allt — bli — som — förr.

Som — förr. Hon kände en isande kyla tränga sig genom märg och ben; en frossbrytning skakade hennes späda kropp, och hon slöt ögonen.

Hon kunde icke tänka klart. Det unga sinnet, som, utan att veta det, tagit sina första famlande steg i kärlekens lustgård, stannade skräckslaget vid anblicken af ett blodspår på marken — vände sig bort och flydde i vansinnig ångest vid åsynen af det första bleka offret, som blödde för Cupidos pil. —

Också doktorn hade förstått.

Han såg från Margaretha till Anna Stråhle, och hans blickar återvände från henne till Margaretha. Han lade märke till hur det förstenade uttrycket i den enas ansikte småningom öfvergick till den andras och satte sig fast som en främmande mask öfver de välbekanta unga dragen, och med en svidande smärta kände han sin makt öfver hennes sinne släppa sitt tag.

Det var som om en isvind andats öfver hans violer... De hade spirat under hans ögon; han hade älskat dem fram ur den unga jorden; och just när de stodo i begrepp att öppna sina kalkar i blom, skulle frostvinden komma och dräpa dem.

Han hade älskat henne länge, med en jub-

lande visshet. Att han icke talat, berodde just på denna gränslösa visshet. Han ville icke gå naturen i förväg, icke utifrån borttaga det omedvetenhetens hylle, under hvilket han redan sett hennes känsla knoppas. Han ville att svepet skulle brista af sig själft, genom känslans tryck inifrån.

Nu hade han sett det brista; och en tillfällighet, som han icke kunnat beräkna, hade sköflat allt.

Men det kändes som om hans kärlek vuxit i styrka därvid. Hittills hade den varit idel helgdagsfrid och sinnesro; nu hade tviflet kommit, och därmed smärtan. Kärleken blef plötsligt till lidande och just därför kändes det, som om den vuxit i styrka.

Hans starka natur tog emellertid nästan ögonblickligen ut sin rätt. Hans hopp var ännu lefvande fast det fått ett svidande sår.

Han sade sig själf, att detta var öfvergående, att hans vilja skulle återtaga sin makt öfver hennes sinne, att han endast behöfde tala till henne, förklara — — Men samtidigt kände han att detta aldrig kunde förklaras... att det var just däri olyckan låg. Han hade ju ingenting förbrutit, rådde icke för, att ett kvinnohjärta blifvit kastadt för hans fötter — men detta kunde aldrig förklaras.

Han följde damerna till bussen. Anna Stråhle steg upp och försvann med en nick till farväl. Han räckte sin hand åt Margaretha, och hon lade sin lilla handskbeklädda hand i hans; men den låg där som en tingest, utan tecken till lif. Han tryckte den ändå, men den gaf intet svar.

— Vi ses igen! sade han sakta. Men också orden föllo döda till marken, som om hon icke förstått.

Han vände sig häftigt om och gick; hon intog sig plats på soffan midt emot Anna Stråhle, och det klumpiga åkdonet rullade som en likvagn genom Faubourg S:t Honoré.

Med ögonen fulla af tårar satt Margaretha och stirrade på det bleka, af smärtan krympta ansikte, hon såg framför sig. Hon hade en tryckande känsla af någonting som borde, men aldrig kunde godtgöras. Denna stumma sorg blef till en anklagelse, som Margaretha kände så mycket starkare just därför, att den icke tog sig uttryck i ord.

Hon var ung. Det hade aldrig gått upp för henne, att den ena människans glädje alltid blommar jämsides med den andras sorg. Hon var god och kunde icke fröjdas ansikte mot ansikte med en annans smärta. Och så tog hon, i sitt hjärtas oegennytta, sorgen ur lifvets hand, som samtidigt räckte henne lyckans gåfva.

Men gåfvan, som hon lämnat kvar, bjöds icke därför åt Anna Stråhle. Det är endast sorgen som räcks åt alla.

Och för ingen af de två, som delade den, blef sorgen mindre, ty dess källa är outtömlig. Det är lyckans som alltid tryter.

V.

Anna Stråhle bodde längst ute i Avenue des Ternes. Lägenheten var icke stor, men där fanns ett rum på hvardera sidan om ateliern och det ena af dem hade hon inredt åt sin brorsdotter; det andra var hennes eget sofrum.

Under den långa vägen ditut taltes icke ett ord, och när de kommo upp i ateliern, räckte Anna Stråhle strax sin hand till godnatt. Margaretha stod ett ögonblick tveksam och bortkommen, sökande Annas ögon med sina egna bedjande, tårfyllda. Men de mörka ögonen sågo stelt åt sidan. Då närmade sig den unga flickan ett steg, och sökte med en blyg och öm rörelse lägga sin arm kring den andras lif. Men Anna Stråhle gled undan med en nick och försvann i sitt sofrum.

Långt ut på natten låg Margaretha vaken. Hennes nervsystem var som en harpa, öfver hvars strängar en våldsam hand farit fram — så ostämdt, att allt, som rörde vid det alstrade ett skärande missljud. Det var icke det slags häftiga smärta, hon kände, som hugger till, tvingar ett skri ur bröstet — och släpper sitt tag. Det var den svidande, naggande hjärtevärken, som aldrig tyckes vilja upphöra.

Allt var kaos inom henne; allt i spillror. Och öfver dessa spillror flögo hennes tankar ideligen, ideligen som skrämda fåglar, med hastiga vingslag af och an.

Hon kunde icke samla skärfvorna af sin krossade lycka, hålla dem upp i förståndets ljus och söka en utväg att foga dem samman på nytt. Där känslan sagt sitt sista ord, har förståndet ingen talan — och den blinda känslan hade sagt, att allt var ohjälpligt, oåterkalleligt förbi.

Medvetandet därom låg öfver hennes sinne som en tyngd af bly, och hon inbillade sig, att hon aldrig skulle bli den tyngden kvitt. Hon gjorde icke heller något försök att skaka den af sig utan böjde hufvudet stilla och bar den. Men ända in i det innersta djupet af sin nedstämda själ kände hon, att hon förlorat mycket mera, än hvad människor i allmänhet kalla lycka. För

dem betydde ordet endast lifvets glädje; för henne lifvet självt. Nu skulle hennes forna, mörka tillvaro börja på nytt; hälsan, som han skänkt henne, skulle åter fly och lidandet återvända men hon skulle icke längre kunna lägga någon del däraf på hans starka skuldror.

Allt detta strök genom hennes själ som en dröm. Hon visste icke rätt, om hon var vaken eller låg i dvala; hon visste blott, att blytyngden var öfver henne. Som i en dröm tyckte hon sig höra någonting spelas. Hvad det var, kunde hon i början icke urskilja — det föresväfvade henne som ett virrvarr, icke af toner utan af toners skuggor. Men nu klarnade någonting och tog gestalt i de första takterna af en sorgmarsch. — —

Då skar ett ljud genom denna tystnad af ljudskuggor och med ett ryck fann hon sig plötsligt sittande upprätt i sängen — lyssnande — — — lät det icke som en snyftning inne i ateliern?

För första gång på länge kom den nervösa ångesten öfver henne, med sin hemska förnimmelse af att hufvudskålen sammandrogs och att en nålspets trycktes in i hvar por. Kallsvetten bröt fram på hennes panna. För tredje gången hörde hon samma ljud.

Skälfvande i alla leder svepte hon sin morgonrock af ylle om sig, tände ett ljus och öppnade dörren till ateliern.

Det blef alldeles tyst därinne, men i början varsnade hon ingenting. Först sen hon gått några steg framåt, såg hon.

Anna Stråhle låg framstupa öfver isbjörnshuden nedanför divanen klädd i sin nattdräkt; det svarta håret var upplöst och flöt som ett strålknippe af mörker öfver den ljusa fällen, i hvars ragg de nakna fötterna voro halfvägs begrafna. Af ansiktet syntes icke en skymt, och

kroppen låg orörlig, i en hänslängd ställning som liknade dödens.

Det blef svart för Margarethas ögon, benen veko sig under henne, ljusstaken slog med en skräll i golfvet, ljuset slocknade — — —

VI.

Då hon vaknade till medvetande, låg hon i sin säng; Anna Stråhle satt vid hufvudgärden och baddade hennes tinningar med ättika.

— Hur är det?

— Nu är det bättre.

De tego båda ett ögonblick. Därpå sade Anna Stråhle i en ton som om hon velat urskulda sig:

— Det blef så varmt i mitt sofrum. De talade icke vidare om hvad som tilldragit sig.

Dagar kommo och gingo. Margaretha gjorde allt för att uppehålla sina krafter, följde troget de föreskrifter, han gifvit henne under sommarns lopp. Men det hade icke längre samma lyckliga verkan. Det var något som fattades — han själf.

Han hade gjort ett besök några dagar efter mötet i Café de la Régence, men icke funnit någon af damerna hemma. Strax efter mötte han Margaretha en eftermiddag på Place de la Concorde.

Han kom häftigt fram mot henne och hälsade, blek af sinnesrörelse. Hon blef stel af ångest och bemötte honom som en främling.

— Hvad ni är förändrad, sade han.

— Tycker ni?

— Jag känner inte längre igen min lilla patient.

Han såg på henne oroligt frågande:

— Hur ha vi det med hälsan?

— Jo, tack. Bra.

Då log han bittert:

— Slut med förtroendet?

Men strax efter gjorde han ett sista otympligt försök att väcka det gamla till lif.

— Jag trodde mig ha en liten fordran — — — han tog upp sin plånbok och letade fram den lilla sedeln som han med ett fromt leende räckte henne.

Men i detsamma kände han själf det vansinniga i sitt beteende.

Hon stannade. Hjärtslagen blefvo så häftiga att hon icke kunde gå vidare, och hon var blodröd i ansiktet.

— Jag trodde — — stammade hon och han fattade förebråelsen, fast den aldrig blef uttalad.

— Jag ber om förlåtelse, sade han kallt. Vill ni ha sedeln tillbaka?

Därpå svarade hon icke och strax efter bjöd han farväl.

Hon stod och såg efter honom med en kväfvande känsla af, att det var hennes lycka som försvann... Människoströmmen drog förbi... hon frös under alla likgiltiga blickar. Ingen i världen höll af henne — allraminst han.

Något liknande tänkte han. Också öfver hans sinne låg samma isande ensamhetskänsla. Ingen i världen älskade han mer än henne. Och henne hade han förlorat.

Han knäppte rocken; han frös. De gula höstlöfven dansade för hans fötter... sommarns multnande fägring. Nåja, det var så naturens ordning. Allting dör.

Han visste, att det var ett sandkorn, som stjälpt hans lycka. Sådant är lifvet. Det lumpnaste lappri afgör ett människoöde; ett stoftgrand bestämmer öfver lif och död. —

Några veckor senare hörde han af Lorentz Petri, att Margaretha Stråhle var sängliggande sjuk och gick till henne.

Hon hade magrat; kinderna voro bleka och infallna, hufvudet låg trött mot den hvita kudden. Men hon gjorde ett försök att småle.

Han hostade för att få strupen klar; den kändes så märkvärdigt torr.

— Hur ha vi det nu med hälsan? fick han fram till sist.

— Ajo.

— Får jag komma och se om er?

Då höjde hon sina gråa ögon och såg på honom med ett uttryck af gränslös smärta.

— Nej, sade hon sakta. — Nej, doktor... ni är för dyr.

De råkades icke vidare. En vecka efter reste hon söderut till Rivieran.

VII.

Anna Stråhle och doktor Steen träffades af och till under hösten och vintern. Han höll sig i början på afstånd, kunde icke se henne utan en underlig beklämning, blandad med sveda i hjärtetrakten; men som han var hennes läkare kunde han icke helt undvika henne. Hennes vacklande hälsa gaf henne ofta anledning att söka

hans hjälp. — I svårare fall sände hon ett telegram, med anhållan om ett sjukbesök.

Hans blotta närvaro tycktes i allmänhet återställa hennes krafter, och hon blef uppfinningsrik, som en älskande kvinna kan vara, när det gällde att hålla honom kvar.

Hon hade låtit bygga en kakelugn i sin atelier, och köpte ved för dyra pengar. Kom han i skymningen någon af dessa höstens eller vinterns kulna dagar, flammade alltid en brasa hos henne, och han bands af hemlandsminnenas förtrollning.

Det låg likväl ingen medveten beräkning bakom dessa sjukbud. Hon var blott en hungrande som gaf vika för frestelsen att sträcka ut handen efter det lifvets börd, som låg inom hennes räckvidd. Hon var sjuk af längtan att se sin läkare, bad honom därför komma, och vände när han kom de bästa sidorna af sitt väsen mot honom.

Han rördes däraf; och han led däraf. Medvetandet om, att han var henne kär, värmde hans hjärta med ett oändligt svårmod. Han tyckte sig alltid, i hennes närvaro, stå inför en icke uttalad bön, hvars djupa, för hennes lif afgörande, innebörd han anade; och han led däraf som en god människa pinas af att se den bleka nödens stumma bön, om hon icke kan gifva och icke hjälpa, utan måste förhärda sitt hjärta.

Han skulle så gärna velat ha rättighet att hålla af henne som en syster eller släkting, men tvang sig att motarbeta alla yttringar af allmänt mänsklig ömhet, enär han visste, att hvart steg till ett förtroligare umgänge skulle inge henne förhoppningar, som aldrig kunde förverkligas. Därför kunde han aldrig vara fullt naturlig mot henne och kände sig aldrig riktigt otvungen i hennes sällskap.

Det fanns visserligen ingenting fordrande i hennes sätt; men hennes hela väsen andades i hans närhet ödmjukhet och kärlek. Känslan steg mot honom som doften från en blomma, och han såg de vackraste bladen i hennes väsen slå ut. Och han sade sig själf, att icke en på tusen af de kvinnor, i hvilkas sköte lyckan faller, genom sträfvan mot inre förädling gjort sig så värdig att äga den som hon — men i hennes sköte skulle lyckan aldrig falla.

Han hade ofta lagt märke till, hur lidande, kroppsligt eller själsligt, kunde prägla en människas drag med ett förklaradt uttryck, vittnande om att hon mognat för ett lif i ödmjukhet och godhet, sedan allt det hårda och hänsynslösa, hälsans kännemärken, bränts bort. Men just då kom alltid döden och sträckte ut sin knotiga hand, alltid redo att plocka de vackraste blommorna i lifvets örtagård.

Anna Stråhle blef blek och skör som porslin under vinterns lopp, fast doktorn gjorde hvad han kunde att motarbeta hennes svaghet. Som läkare sökte han se på fallet utan minsta känslosamhet. Det var en ungdomssjukdom, hon led af, denna kvinna, som redan lämnat de första ungdomsåren bakom sig. För att kunna bota bleksoten, måste han undanrödja dess orsaker. Orsakerna voro dels af själslig, dels af kroppslig natur. Hon hade fäst sig vid en man, hvars hjärta hon icke kunde vinna, men den längtan, som tärde på hennes krafter, var måhända i och för sig en allmänt kroppslig trånad.

Han tvang sig att tänka kallt och klart. Han sade sig själf, att kärleken var en förfinad och förandligad yttring af dolda drifter, tack vare hvilka man eller kvinna hos en enda, af hjärtat eller sinnena närmare angifven kvinna eller man

finner den motsvarighet i egenskaper, som på bästa sätt tjänar naturens syften. Därigenom försättas de älskande i ett tillstånd, som gör dem blinda och döfva för alla känslotillnärmelser från annat håll. I fall af obesvarad böjelse gäller alltså att söka frigöra hjärtats eller sinnenas inbillning — är det gjordt, finns alltid en möjlighet, att den olyckligt förälskade kan bli sitt lidande kvitt.

Så surrade slutsatserna i den samvetsgranne läkarns hjärna, och småningom mognade inom honom en plan, som han beslöt förverkliga. Det kändes just som om detta beslut samtidigt gjort hans egen aldrig stillade längtan mindre svidande stark.

Han ville lämna Paris. På så vis hoppades han kunna återskänka Anna Stråhle den sinnesro han ofrivilligt beröfvat henne.

Själf reste han naturligtvis icke för att glömma. Det skulle ha varit löjligt! Nej, han trifdes icke längre i Paris. Och världen var stor.

Han ville bosätta sig i Wien, men dessförinnan måste han tala öppet med Anna Stråhle. Gång efter annan ryggade han dock tillbaka för utförandet af denna sin föresats. Han visste, med hvilken varsamhet knifven finge föras, om den icke skulle såra till döds.

VIII.

Efter några varma dagar i midten af mars kom ett omslag i väderleken, som om vintern samlat sina yttersta krafter till försvar mot den

unga inkräktarn våren, hvars jublande segertåg genom världen den gamle var dömd att evigt vika för. I ett anfall af vrede tycktes han vända sig mot den ungdomliga framfusigheten, stöpte hagel af luftens fuktighet, och gaf dem åt vindarna, som öfversållade den späda växtligheten och söndertrasade blommorna.

I skymningen sträfvade doktor Steen med rockkragen uppviken, fram genom Champs Elysées. Han gick en smula framåtböjd, för att lättare arbeta sig upp mot vinden, och tänkte på den höstdag, då han sett Margaretha Stråhle här för sista gång... här var det, hon stannat, när han räckte henne den lilla sedeln... här hade han sagt farväl, och här var sidoalléen, genom hvilken han vikit af... Ofrivilligt ökade han på sina steg, som ville han fly för minnet. Det tjänade ingenting till att grubbla däröfver! Nog gick det för sig att lefva, äfven om man icke kunde få allt hvad ens hjärta begärde. Hjärtat var så svårt att tillfredsställa... Kvinnor mötte han ideligen — vackra kvinnor — vid hvart steg, och alla kunde de köpas eller vinnas, alla utom en enda... men det var naturligtvis just henne, som hans hjärta begärde!

Tankarna ilade i förväg till den lilla ateliern vid Avenue des Ternes, dit Anna Stråhle ånyo kallat honom till sjukbesök. Hur många af de yngre konstnärerna hade icke likaledes bemödat sig att vinna hennes gunst! Hon såg förbi dem alla — — som kunde hennes ögon icke fatta mer än en enda man i hela den stora, vida världen.

Men han önskade af allt sitt hjärta, att hon måtte återvinna synförmågan, som hon nu saknade... och måhända omedvetet längtade efter... En operation kunde kanske ännu rädda henne.

Anna Stråhle mötte honom själf i dörren till ateliern, klädd i en klädsam sjukdräkt af siden, och hennes späda gestalt stod mjukt mot den flammande brasans bakgrund.

Doktorn gjorde en afvärjande rörelse:

— Det är kallt! Vi gå in!

Hon försvann som ett lydigt barn; och därinne såg hon på honom med ett par ögon, som bådo om förlåtelse:

— Ni får ursäkta, att jag... stammade hon till yttermera visso.

Men han bugade sig och sade, med en liten anstrykning af den förtrolighet, som alltid förr fanns i hans sätt mot henne:

— Seså! Jag ska väl inte ha mitt läkarearfvode för ingenting! — — Hur ha vi det med hälsan?

Sedan satte han sig helt lugnt i en stol framför brasan, och hon tog plats i en stol vid sidan om hans, som så ofta förr. Han tog hennes handled och räknade pulsens slag; och ställde diagnosen. Det var våren som tärde på hennes krafter, det var jäsningen i hennes blod vid denna tid, då naturens förnyelsearbete gör sig gällande i allt som lefver. Och han föreskref järn och stärkande droppar — som så ofta förr — men han visste, att det enda läkemedel som säkert skulle kunnat återskänka henne hälsa och krafter, var ett som icke fanns att få köpa på apoteken.

Som hon där satt vid hans sida framför den flammande brasan, fanns det någonting af en slafvinnas ödmjukhet i hennes hållning; och hon hade blott en tanke i sitt hufvud blott en enda medveten önskan i sitt hjärta: att hålla honom kvar.

Ute från köket hördes slammer; tjänstekvinnan höll på att laga till middagen, och han

visste, hvilken glädje han kunde göra henne genom att stanna kvar.

— Jag har lust att öfvervaka, hur pass förståndigt ni lefver, sade han leende.

Hennes ansikte lyste upp, hon hade på förhand dragit försorg om, att hans älsklingsrätter funnos på bordet; och hennes ögon vaktade på hans ansiktsuttryck för att utröna, om han var nöjd.

Han var nöjd. Och efter middagen fick han en god cigarr, och åter satte sig läkaren och hans patient framför brasan, men talade icke mycket, utan stirrade mest in i elden, medan cigarröken steg mot taket i lätta moln.

Men när brasan brunnit ned, blef det sagdt, som måste sägas.

— Hvad har ni för planer för sommarn? började han.

Hon skakade på hufvudet, visste icke, hade icke kraft nog att uppgöra planer. Allt var henne likgiltigt.

— Kanske reser ni hem till Sverige? fortsatte han.

— Kanske. Och ni?

— Till Karlsbad.

— Och kommer, som vanligt, tillbaka hit på hösten?

Han satt tyst en stund; och så föll svaret: nej! som en sten i tystnaden.

Hon kände det som om hon träffats af stenen: hon var bedöfvad, förstod ingenting, tänkte ingenting klart; men anade en smärta bakom hans tystnad.

När han ändtligen åter tog till orda, var det i en ton så lugn, som gällde det ting af ringa vikt.

— Jag är trött på Paris, sade han, vill pröfva mina krafter på annat håll. Här glider

mitt lif i en redan danad flodbädd. Sådant verkar förslappande i längden... och ni har nog märkt, tillade han med ett leende som lekte på gränsen mellan själfironi och medkänsla, att jag blifvit en dålig läkare, efter jag flera år förgäfves sökt bota er för litet blodbrist och allmän svaghet.

Inne i kaminen föllo glöden samman med ett frasande ljud, och han hörde, att hon drog tungt efter andan. Sekunderna blefvo långa som minuter.

Han fick en känsla af, att det vid hans sida, inom denna kvinna, som satt så stel och orörlig, kämpades en förtviflad kamp mellan en smärta, som ville brista i gråt, och en stolthet, som kufvade hvar yttring af rörelse. Han hade också en lefvande förnimmelse af hennes smärtas våldsamhet, men just detta gaf honom kraft att fortsätta. Operationen var börjad; nu gällde det att sluta; eljes skulle detta lidande vara till ingen nytta.

— Jag tänker bosätta mig i Wien till hösten.

Anna Stråhle satt med händerna knutna kring sitt knä, framåtböjd, med blicken stelt mot golfvet. Från de falnade glöden föll en bedräglig ljusglimt öfver hennes bleka ansikte, som han såg i förlorad profil: det mörka håret, som hvirflade öfver pannan, näsans mjuka linje och det hårda vecket kring munnen, det bågiga ögonbrynet och det nedslagna ögonlockets långa sorgfrans. En daggdroppe kom glidande fram och hängde en sekund dallrande i de yttersta ögonhåren, innan den föll — men ansiktet var som mejsladt i marmor.

Doktorn kände sina egna ögon fyllas till brädden och hostade till för att bli kvitt en egendomlig torrhet i strupen.

— Om jag vågade, orden kommo stam-

mande och stötvis, visa hur mycket jag håller af er, fast icke som världen i allmänhet menar, skulle jag ta er i mina armar och stryka med handen öfver hår och kind. Ni är en af de vackraste karaktärer, jag lärt känna i lifvet, men icke lycklig. Jag vet hvad det vill säga. Vi få lefva ändå, hvar på sitt håll. Motarbeta känslosamheten så godt man kan och hoppas på, att framtiden skall bringa lugn och ro. — Olycklig kärlek är icke någon obotlig sjukdom — han log ett fruset leende — till stor del kanske bara en inbillningssjukdom, fast det gör mycket ondt så länge den står på — — —

Hvart hans ord brände henne som gisselslag på naken hud och smärtan växte och växte tills den blef henne öfvermäktig. Hon måste bli den kvitt.

Men hon kände, att hon icke skulle kunna göra en rörelse, icke tala en längre mening utan att brista i gråt; därför satt hon som förstenad i samma ställning och stötte fram ett enda ord. Det föll som ett slag:

— Gå!

Han förstod, att hon icke uppsåtligt gett sin önskan denna kärfva form, och när han gick tillbaka genom Champs Elysées, kände han visserligen värk i hjärtat, men var eljes lättare till sinnes, än han varit på mången god dag.

En vecka senare fick han ett bref som doftade af rosor och lydde så:

— Herr doktor!

Förlåt.

Och tack — — Jag förstår, att er mening var god!

Med utmärkt högaktning

Anna Strålhle.

IX.

Vid Rivieran, mellan Mentone och San Remo, ligger den lilla staden Bordighera på en af de många utskjutande uddar med hvilka Europa här, som med kostbara spetsar, bebrämar Medelhafvet.

Bakom staden, i en af de villor, hvilkas tak skymta fram ur grågröna olivlundar, bodde fröken Ulla Stråhle med sin brorsdotter Emmy; och dit hade Margaretha flyktat från Paris.

Hon var mycket sjuk, när hon med sitt sårade unga hjärta kom till det välombonade hemmet, som faster Ulla just inrättat till kurort för ett annat ungt hjärta. Utan att ana det, fick hon alltså två patienter i stället för en; men hon var sin uppgift vuxen. I denna hyrda fristad var luften len af den värme, som mildrar tomheten, och af den tillgifvenhet som tidvis kan bli ett slags näringsmedel för hjärtat.

Margaretha och Emmy Stråhle drucko hälsa ur den källa, hvarifrån allt, som lefver, hämtar kraft i sorgens, motgångens, sjukdomens dagar. — Fast förborgad för medvetandet finns den inom oss; lifvet skulle eljes vara en ofarbar öken.

Under de månader, som gått sedan Margaretha lämnade Paris hade minnet från den förflutna sommarn småningom återtagit hela sin makt öfver hennes själ och när hon icke längre befann sig ansikte mot ansikte med Anna Stråhles sorg, var det som om värken i hennes eget hjärta småningom mildrats. Hon hade bragt sitt offer genom att försaka hans kärlek, men hon ansåg sig icke skyldig att för evigt förjaga den ljuse

jättens bild ur sitt minne. Sida om sida med känsligheten, som så ofta blef öfverspänd, fanns i hennes lynne en god del vanligt sundt och klart förstånd, som lika ofta bestred all öfverdrifven känslosamhet.

Från första stund, hon kom, hade hon, fast besluten att öfvervinna sin kroppsliga svaghet, följt hans föreskrifter under den gångna sommarn; och snart gled hon in i samma stämning af sorglöshet, kände sig försjunka i samma trygga välbefinnande som då. Det kändes som befunne hon sig ännu under hans inflytande och kämpade mot sin kroppsliga svaghet med något af hans viljekraft.

Så blef han, utan att hon någonsin gjorde sig reda därför, åter envåldshärskare i hennes tankar; och minnet från Café de la Régence låg snart, som ett landskap i dimma, bakom henne, medan minnena från den förflutna sommarn trädde fram i förnyad glans. Några planer, önskningar, drömmar ut öfver stunden, hyste hon icke, utan lefde i ett tillstånd af dvala, som hade hennes känslolif återgått till det omedvetenhetens skede, hvari det befunnit sig före sammanträffandet i Paris, och i denna omedvetenhet hade hennes trygghet sina rötter.

I februari kom Lorentz Petri till Bordighera och hyrde sig rum i en af de villor, som lågo, skyddade mot vindarna, i dalen bakom staden. Han var mycket svag, och faster Ulla uppsökte omedelbart sin berömde landsman och erbjöd honom en bekvämare bostad hemma hos sig, för att lättare kunna ägna honom den vård, hvaraf han var i behof, och göra hans sista dagar så bekymmerfria som möjligt.

Men med den döende Mefisto hade också doktor Faust i andlig måtto hållit sitt intåg i

det svenska Bordighera; och Margaretha fick strax förnimmelse däraf. Lorentz Petri talade ständigt, alltid med samma skygga tillgifvenhetens tonfall, om sin vän och välgörare. Däraf blef hennes hjärta varmt och så småningom blef den ensamme stackars sjuklingen henne kär som ett lefvande bevis på hennes hjältes hjärtegodhet. Slutligen tillät hon hvarken faster Ulla eller syster Emmy att taga den plats vid Lorentz Petris sjukbädd, som hon genast gjort till sin. Att hon var till nytta och till glädje, vederkvickte hennes hjärta. Denna verksamhet gjorde också dagens timmar mindre långa. I den vård, hon fick ägna en stackars sjukling, fann hon ett aflopp för sin ömhet, och hon som under uppväxtåren själf varit sjuklig och svag, visste bättre än de andra hvad en sjukling behöfde.

Faster Ulla hade tyvärr gjort bekantskap med en ung tonkonstnär, som spunnit hennes hjärta i sina toners nät. När han, efter middagen i hotellet, slog sig ner vid pianot — medan stora stjärnor tindrade och speglade sig i det mörka Medelhafvet — lyssnade faster Ulla i stilla hänryckning. Aldrig hade hon hört en människa spela kärlek som han.

Men det var icke till faster Ullas hjärta, han egentligen vände sig, icke heller till den lifliga Emmy Stråhles, utan till hennes, som minst förstod att uppskatta tonernas lavaström — — det var för den ljusa Margaretha, han spelade.

Han sökte också alltid tillfälle att komma i hennes närhet, och hon undvek honom så mycket sig göra lät. Den sydländska glöden skrämde henne, det hungrande uttrycket i hans ögon sårade hennes skönhetssinne. Nutidens kvinnor sluta icke strax sina ögon inför yttringarna af en himmelsstormande lidelse, utan se

den ofta rakt i ansiktet och upptäcka då vissa drag som de icke känna från spegelbilden i böcker och dikter. Då kan det hända, att de gripas af svindel inför naturens majestät och ge sig lifvet i våld, men det händer också, att de skrämmas.

Margaretha Stråhle kunde icke förstå den efterhängsenhet, hvarmed denne kärlekskräfvare med ögon som en hungrig hund, beständigt kastade sig för hennes fötter och bad. Fanns det ingen manlig stolthet hos en sydlänning? visste han icke, att en man som tigger, har ingenting att fordra? — — — För hennes minne framstod bilden af en annan man, som frysande knäppt sin rock och gått utan ett ord... hufvudet högre än människorna rundt omkring. Denna nordbons stolta sorg förstod hon, liksom hon förstod uttrycket i nordbons blå ögon när de lyste af längtan. Det var en människas begärelse. Där stod ömhet bakom.

X.

Klockan hade nyss slagit sex, och villorna i dalen tycktes sofva bakom stängda fönsterluckor. Klädd i en sommardräkt af ljus flanell, som smög sig mjukt efter den späda gestaltens rörelser, kom Margaretha Stråhle, en smula framåtböjd, uppför sluttningen. Öfver sitt ljusa hår bar hon en enkel stråhatt med breda skyggen, och öfver hennes hufvud hvälfde sig parasollens siden, ljusblått som en nordisk sommarhimmel.

Hon gjorde i dag sin sista morgonvandring

på vanlig tid. Redan i kväll skulle faster Ulla med sina brorsdöttrar bryta upp, lämnande Lorentz Petri kvar i villan, under en italiensk barmhärtighetssysters vård.

Medvetandet därom gjorde Margaretha vemodigt stämd. Hur gärna skulle hon icke velat föra sin sjukling med sig till landet med de doftande furorna!

Hon stannade andfådd, och blicken gled mot väster förbi de små lundar af dadelpalmer, som begränsade utsikten. Det förflutna och närvarande blandade sig i hennes sinne till ett obestämdt och dunkelt virrvarr af förnimmelser, sinsemellan stridande, men alla stämda i samma ton af det förestående afskedets vemod.

Då hörde hon fotsteg bakom sig, rynkade ögonbrynen lätt, lyssnade, men hvem det var, visste hon redan innan hon kände hans blick på sin hals. Den verkade som en kroppslig beröring, hon kände den trefva efter sin kropp, vände sig hastigt och hälsade med ett leende tonkonstnärn, som blottade sitt huvud och kom fram mot henne.

Det var en undersätsig, svartmuskig man, hvars ansikte visade tydliga spår af obehärskad sinnesrörelse. Den stolta härskarnäsan tycktes vädra som ett rofdjurs nos och de mörka ögonen gnistrade som af grymhet. Där mustaschernas och pipskäggets tre kolstreck möttes, svällde ett par törstiga läppar fram.

— Jag står och tar afsked, sade hon och visade med handen ut mot vattnet. — Se! Det är en tafla att minnas — icke sant?

Den djupblå viken låg spegelblank, utan ett enda segel. På den närmaste udden sågs Ventimiglia med tinnar och torn och längst i bakgrunden skymtades Cap Martin — — —

Men hans ögon lämnade icke hennes ansikte, och hon kunde icke hejda orden, som brände honom på läpparna.

— Ni reser alltså i dag?

Hela hans väsen, sådan han stod framför henne, andades som genom öppna porer smärta och lidelse; men ingenting i hennes yttre förrådde, att hon visste sig stå inför en naturmakt, hvars yttringar hon icke kunde beräkna, för hvilken hennes varelse ingenting betydde mer än det träd, mot hvilket luftens elektricitet urladdar sig, som blixten slår ner i och som blixten förintar.

— Det vet ni, sade hon lugnt.

Han betraktade henne med ett häpet, handfallet uttryck. Frånvaron af vilja och själ gjorde hans ansikte till en spegel, däri hon såg en okufvad naturdrift utan någon djupare känslas försonande skimmer. — De långa armarna hängde, men händerna voro knutna som i kramp.

— När vi äro resta, fortfor hon, besöker ni väl ibland vår sjuka landsman, Lorentz Petri, som stannar ännu någon tid...?

Hon hann icke sluta. Hans ansikte sammandrogs af smärta, och han skrek:

— Jag reser med er!

Då böjde hon sitt hufvud utan att visa minsta tecken till förvåning:

— Det blir icke länge,vi få njuta af det angenäma sällskapet. Vi resa hem —

Hon betonade särskildt det sista ordet och meningen undgick honom icke. Han ryckte till som för ett piskslag, och kastade hufvudet tillbaka.

— Jag reser med er, skrek han, lämnar er aldrig, följer er till jordens slut, om så behöfs.

Jag kan icke lefva utan er, han kastade sig för hennes fötter, slet åt sig hennes klänning och förde fållen till sina läppar innan hon kunnat hindra det.

Hon ryggade, och hennes ögon vidgades af skräck — — men när hon såg, hur han låg som en hund vid hennes fötter, kändes det plötsligt som om spänningen manat fram den beslutsamhet, som kan finnas hos en kvinna trots all kroppslig svaghet och som endast i farans stund uppenbarar sig i handling.

— Res er! sade hon. Det lät som en befallning.

Han lydde, men blicken hade ännu lidelsens heta trots, och näsvingarna stodo spända som på ett vilddjur, när det vädrar sitt byte.

Hon vände och började gå tillbaka samma väg, hon kommit. Han följde.

— Jag har aldrig, så vidt jag vet, sade hon lugnt, gett er anledning till — — —

— Anledning? Som om det icke vore anledning nog att se er!

— Jag har aldrig gett er anledning till att tala till mig, som ni talade nyss. Sådant tillåter man sig icke hos oss.

— Nej, inföll han, ni nordbor veta icke hvad kärlek är! Men vi sydlänningar äro icke födda med snö i hjärtat!

Hon stannade och såg på honom, vände sig sedan och gick vidare i det hon sade:

— Nej, skall det vara kärlek, så vet jag icke hvad kärlek är.

Han följde med blicken sänkt, som om han räknat stenarna på stigen.

— Och hvad är då kärlek för er?

Hennes ögon sågo ut öfver det solbelysta

Medelhafvet, som spanade de efter drömda länder i fjärran, där himmel och haf möttes mjukt som i en smekning.

— Någonting oändligt stort och rikt... kom det till sist. Någonting så stort och vidt, att ens eget jag blir till ett intet däremot — — någonting soligt och svalt på samma gång — — någonting lugnt och tryggt. Någonting att luta sitt hufvud mot med oinskränkt förtroende, i känslan af, att för ingen i världen betyder mitt timliga och eviga väl detsamma som för honom, hvars kärlek jag fått. Hans närvaro kan jag känna utan att se honom — med en förnimmelse af oändligt välbehag och oändlig trygghet; det är den man, för hvilken jag vet, att jag skulle kunna offra mitt lif, och om hvilken jag vet, att han har mitt lif i sin hand — — det är — — — hon afbröt plötsligt sin tankegång och rodnade. Jag vet att ni icke förstår mig, men den kärlek, jag tror på, skulle kunna offra för mig all själfviskhet, allt hopp om lycka för egen del — — — den man, som älskade mig så, skulle känna, utan att jag behöfde säga det, om jag aldrig kunde ge honom — det han skulle vara för stolt att tigga — han skulle svepa sig i sin mantel och gå, utan ett ord — — hufvudet högre än mängden — —

Ofrivilligt hade hon frammanat bilden af den man, som behärskade alla hennes tankar, och tecknat honom som en hjälte, hvars yttre och inre uppenbarelse var lika förkrossande för den lille sydlänningen.

Han stannade plötsligt, som om en stöt framifrån hejdat hans gång:

— Ni har väl träffat honom... denne...

De stora gråa ögonen, med hvilka hon, enligt Doggens utsago, kunde tämja vilda djur — sågo

in i hans mörka, lysande pupiller; och hennes blick var ärlig men full af medkänsla och godhet.

— Ja, sade hon. Och honom gaf jag allt — — fast han aldrig bad.

XI.

Margaretha Stråhle kom hem helt upprörd. Detta sammanträffande hade rifvit upp ett sår, som nyss grott samman, väckt en oro, som nyss slumrat in. Det var som hade hon icke anat förr, än hon själf uttalat orden, hur helt hon ännu i själ och hjärta tillhörde honom, hvars kärlek hon velat försaka.

I det ögonblick, detta blef henne klart, spelade åter inom henne hela skalan af de känslor, hon förnummit, när hon såg in i Anna Stråhles vaxbleka ansikte, men hvar ton var endast ett eko af hvad hon förnummit då. Ännu kände hon att hon icke kunde taga lyckan för egen del på en annans bekostnad; men smärtan däröfver var mild och blid som den tungsinthet, hvarmed hon sett på lifvet, innan hon mött honom på sin väg — och bakom stod hoppet, osynligt som solen bak himmelns moln. Hoppet lefde inom henne, och däraf kom en förnimmelse af trygghet. Det var som vaknade hon hvar morgon och somnade hon hvar afton i hans kärleks hägn. Det kändes, som skulle han i lifvets afgörande ögonblick alltid vara hos henne: Om någon fara hotade henne, skulle han plötsligt stå vid hennes sida, om någon sjukdom drabbade henne, skulle hon alltid finna honom vid sin sjukbädd. Och i all sin oklarhet var denna förnimmelse dock så stark,

att hon ofta längtade efter en fara eller sjukdom. Men hennes välbefinnande hade just sina rötter i denna inbillning, och därifrån hade hon också fått mod och kraft att uthärda det uppträde, hon nyss genomlefvat. Hon litade på att den ljuse jätten skulle försvara henne därest det behöfdes, förskansade sig bakom denna sitt hjärtas visshet och höll den slutligen framför sig till försvar — som katoliken försvarar sig mot det onda bakom ett inbilladt kors i luften.

Den lille tonkonstnärn hade plötsligt lämnat henne, gripit sig om hufvudet och störtat bort, stönande af smärta — — när hon såg det, tänkte hon åter på honom, som gått sin väg utan att en min i hans ansikte förrådt, hur han led. —

En stund senare steg hon in till Lorentz Petri och aldrig hade hon starkare förnummit lugnet i hans tysta, svala sjukrum.

Han satt vid ett af fönstren, putsad och fin, som väntade han just hennes morgonbesök; det utmärglade mefistoansiktet lyste upp af glädje, en blodvåg sköljde plötsligt upp från hans hjärta och färgade hans infallna kinder med dödens glödande röda rosor.

Utan att resa sig från sin mjuka hvilstol, räckte han henne sin tunna sjuklingshand. Han satt som i en alkov, med hufvudet lutadt mot det hvita örngottet och en filt öfver benen, hvilkas magerhet sårade hans skönhetssinne och som han därför alltid sökte dölja.

— Nå? sade han, och hans spröda röst hade det skygga tonfall, den alltid fick, när han talade till eller om någon af de två människor, han älskade mest. — Har ni nu tagit afsked?

Hon nickade:

— Och ni har sofvit godt i natt?

— Ja, tack.

Det var ord, som de växlat tusen gånger, medan hon sysslat kring hans sjukbädd, men i dag hade de alla en vemodsfull underklang af medvetandet om, att det var sista gången de sågo hvarandra i lifvet. — Aningen därom tog sig också senare, efter middagen, uttryck i hans enkla ord till afsked och tack. De bröto sig fram ur hans bröst som en suck vid ett farväl.

Han såg icke på henne, när han sade dem, det var som om han suttit försjunken i sig själf och tänkt sina tankar högt, medan de smala fingrarna, stapplande som en gubbes ben, långsamt rörde sig af och an på filten öfver hans knän:

— Det är ett vemodigt ord, »farväl» — när man vet, som jag, att ens dagar äro räknade... Men det är inte lönt att tala om mig, han afbröt med ett leende öfver sig själf: Ser ni hur det lilla jaget ideligen vill tränga sig fram! Icke ens dödens omedelbara närhet skrämmer det! Om man också vet, att man är ett stoftgrand, som i nästa sekund skall vara bortblåst från jordens yta, så reser sig det lilla jaget ändå — som för att spegla sig i oändligheten —. Leendet försvann och hans ansikte antog samma drömmande, svårmodiga uttryck som nyss, medan han ånyo gled in i den tankegång han lämnat: Det franska språket, som är så rikt och vackert, har två afskedsord, så vidt jag vet... och man säger väl alltid A dieu till en döende, liksom de friska och starka väl alltid hälsa hvarandra med ett Au revoir, när de skiljas? De som lefva, träffas alltid. Världen är så liten — och det finns ju en försyn. — — Kanske bor den just inom oss själfva. Jag inbillar mig ibland, att hvar människa har inom sig en kompass, som visar den väg, hon har att gå; och liksom jag

tror på en världsrättvisans eviga återverkan mot hvar handling, som bryter dess heliga lagar, lika visst tror jag, att hvar god handling bär sin belöning inom sig själf — och att den alstrar lycka lika visst som friska människor få friska barn... Den tron är mig till tröst, när jag känner, att jag aldrig kan tacka er för hvad ni varit för mig under dessa sista månader... mitt lifs aftontimmar. — — Törs jag tala om för er hur jag ligger och fantiserar här i ensamheten om nätterna, när jag inte kan sofva? Det finns två människor, som visat mig mer godhet, än jag rönt af alla andra under de år jag lefvat... och som jag aldrig kan tänka mig större lycka för en man än den att vinna hennes kärlek — och aldrig större lycka för en kvinna än den att bli hans hustru — — så inbillar jag mig, att detta skall ske en gång. Jag har en känsla af, att de äro skapade för hvarandra — liksom jag i allmänhet inbillar mig, att människor skapas för hvarandra två och två. Detta gäller naturligtvis endast de ädlaste och bästa; för alla andra finns det många att välja på, men för de högst utvecklade finns bara en, de skapas för hvarandra — och äro hvar för sig blott en half människa innan de finna hvarandra; men de dragas alltid mot hvarandra — och världen är liten — och de finna hvarandra alltid till sist...

Han satt en stund med ögonen slutna, och ett vackert vemodsfullt leende lekte kring hans mun, när han sakta, med rösten darrande af undertryckt gråt, tillade ett par ord, som rymde hela hans eget lifs historia:

— Min kvinna gick så tidigt bort — därför blef jag bara en skugga här på jorden —.

Faster Ulla kom och afbröt samtalet; det var tid att resa.

Men allt hvad den döende konstnärn sagt henne till afsked, brände sig outplånligt in i Margaretha Stråhles själ, och ofta hörde hon orden ljuda inom sig ånyo.

Däraf hämtade hennes egen förhoppning näring och styrka; och efter hoppet styrde hon genom det vanskliga lifvet.

XII.

Doktor Steen kom från ett sjukbesök i utkanten af Östermalm.

Det duggade smått, och luften var tung, men han gick med ungdomligt lätta steg — och sökte inbilla sig själf, att han var gammal. Han tyckte sig känna just den jämvikt och sinnesro, som brukar följa med en något framskriden ålder. Ja, han hade sin ungdom bakom sig, längtans tid var förbi, vandringsåren tilländalupna. Han hade slagit rot; han hade det godt; han var nöjd.

Jo, jo, visst var han nöjd, han upprepade det för sig själf, där han gick, liksom för att tysta ett inre tvifvel. Ensamhetskänslan? Nåja. Människonaturen är nu en gång sådan... särskildt Faustnaturen — han log bistert. Längtan, längtan utan mål, längtan i det blå... var lifvets mening. Men visst var han nöjd — visst!

Hade han icke haft lyckan med sig? Var han icke ett lyckans söndagsbarn — som den fattige, känslosamme vershandtverkarn sagt?

Han trifdes i Stockholm, hade fullt upp att göra, var här som öfverallt kvinnornas läkare och gunstling.

Honom fattades egentligen ingenting, och

ändå förnam han en blid och stilla saknad. Men det var nog så, det kändes att bli gammal.

Han tänkte ofta på sin ungdom — för fyra år sedan, i Paris. Det var mycket häruppe som minde honom därom. I hvart gathörn stötte han på en parisare, en konstnär, som sköljts hem af strömmen efter slutad lärotid. Den nya riktningen hade slagit igenom. Karl Printze var det högre borgerskapets lejon för dagen och Jöns Lind sades vara själfva hofvets. — Ensam och öfvergifven vandrade Doggen på Seinens vänstra strand, grubblande öfver alltings obeständighet..

En af de få, som stannat kvar i Frankrike, var Lorentz Petri; den store färgkonstnärns ben multnade som bäst i den franska jorden.

Anna Stråhle bodde i Stockholm. Åren, som gått, hade lärt henne lifvets svåraste läxa.

Det var icke den minsta af doktor Fausts hemliga konster, att han förmådde besvärja svartsjuka och fördrifva alla onda andar ur de kvinnors hjärtan, som älskat eller trott sig älska honom. De goda andarna stannade oftast kvar till ömsesidig tillfredsställelse.

Ina Brandt hette en annan kvinna ur hans förflutna, en af den skandinaviska koloniens kvinnliga medlemmar i Paris, med hvilkas känslor för doktor Faust skvallret på sin tid haft mest att syssla. Nu var hon friherrinna och lefde i det lyckligaste äktenskap, och i hennes hem var doktor Faust en ofta och gärna sedd gäst.

Där fanns alltid en bekväm stol, som väntade honom framför brasan, och han slog sig ner med en behaglig känsla af, att han var välkommen, och det talades och skämtades fritt och öppet, om gamla tider; ty just därför, att det närvarande fyllde henne så helt, hade minnet af det förflutna

ingen bitterhet — och hennes friherre var icke så dum, att han icke förstod det.

Men ibland kunde det hända, att doktor Faust fann före sig en annan gäst i det välombonade hemmet.

Han trodde knappt sina ögon, då han en vinterafton träffade Margaretha Stråhle där för första gång. Det spensliga, sjuka barnet, som han vårdat under några minnesrika sommarmånader för fyra år sedan, och som han sedan återsett några minnesrika ögonblick i Paris, hade utvecklats till en kvinna, som strålade af hälsa.

Hans öfverraskning måtte ha tagit sig både syn- och hörbara uttryck, men hvad han sagt och hur han sett ut visste han ingenting om. Dess bättre kom han ihåg, att hon smålett och härmat hans eget myndiga tonfall:

— Vi ha resurser — hälsoresurser!

Sedan hade de träffats af och till i samma hem, där den öfverlyckliga unga friherrinnan hade varit som en gammal öfverlycklig mor för dem båda. I hvad riktning hennes planer gingo, anade doktor Faust med sin medfödda slughet, men trodde däremot icke, att de någonsin skulle kunna förverkligas.

Margaretha Stråhle hade nämligen också i andra afseenden utvecklats. Hon var icke längre ett barn, hvars minsta tanke- och känslostämning speglades i ett par undersamma ögon; hon hade blifvit en världsdam, som lärt den kvinnliga konsten att dölja sina tankar och känslor. Så att doktorn, som ägnat sitt lif åt studiet af den kvinnliga naturens lyten, intet anade om detta kvinnohjärta, som var honom så nära, att han endast behöfde utsträcka sin hand för att taga det.

Det var därför, ensamhetskänslan nu så ofta

kom öfver doktor Faust, och därför sökte han inbilla sig, att han var gammal.

Han hade ingenting att ge henne mer. Det var så annorlunda förr — då hon tog hälsans gåfva ur hans hand. Då behöfde hon honom, behöfde hans vård, behöfde hans skydd, behöfde hans arm att stödja sig vid. — — Nu däremot! Nu satt hon där så säker, så sund — och så vacker. Hon behöfde honom icke längre. Och doktor Faust var en gammal man — trettiofem år!

Omedvetet slog han likväl in på den välkända stråten, och innan han själf visste ordet af, stod han utanför en dörr, tryckte på en knapp och hörde en klocka ringa som i en dröm. Friherrinnan kom själf och öppnade.

— Ni kommer just som kallad!

Därmed öppnade hon till förmaket och lät honom ensam träda ditin.

Rummet var till hälften dränkt i mörker, men i en stol framför kakelugnen skymtade en kvinna med pannhåret förgyllt af glödernas gensken.

Han satte sig vid hennes sida i en stol, som han sjönk djupt ner i. Och de talade visst — men hvad han sagt, och hvad hon sagt, hade han aldrig sedan kunnat erinra sig. Han kom blott ihåg, att han stirrat på hennes hand, som lyste, där den låg på stolens ena karm, midt i eldstrimman; stirrat på den, tills han intet annat såg än den, och viljelöst, medvetslöst drogs mot den — —

När hans medvetande kom igen, hade stolen flyttat sig tätt till hennes, hans arm hade flyttat sig och låg kring hennes lif. Hans hufvud måtte också ha hvilat tätt till hennes ansikte, nu lyfte han det och lät sin blick drunkna i hennes vidgade grå ögon.

Och tiden gick. Ingen af dem märkte, att glöderna falnade och att värdfolket aldrig kom.

Han upprepade hennes namn, gång på gång, med de kärligaste tonfall och hon svarade med hans namn i samma tonart och med samma tonfall — och det blef en växelsång, rik som en folkvisa på värme och skönhet. Men då han, för tjugonde gången upprepade:

— Margaretha! — svarade hon med en liten skiftning af skälmskhet:

— Faust!

Då tog han hennes hufvud mellan sina händer och kysste henne på pannan, öfver ögonen och på kinderna.

— En, två, tre, fyra, fem! räknade han. Betaldt! Kvitteras!

Sedan drog han upp sin plånbok och letade fram en liten sedel, som han räckte henne.

MÄNNISKOR MED GRUNDSATSER

I.

På den breda vägen, som från »Nästet» leder till den närbelägna lilla stationen, kom en öppen resvagn rullande med en kvinna och en man sida vid sida på baksätet. Det var herr och fru von Hæckel.

Fru Emmy, född Stråhle, lutade sig bekvämt tillbaka och blinkade mot solljuset. Ögonen glittrade till i skuggan af den ljusa sommarhatten, näsvingarna vidgades för hvart andedrag. Hon njöt af att sitta där, vid sidan af sin man, och andas vårens doft af fuktig mylla och spirande växtlighet.

— Det är härligt att lefva! utbrast hon plötsligt, i det hon for upp och kysste hans nästipp.

Han var retsamt lugn. Det pinade henne, att alla intryck, som hon mottog, icke väckte lika stark återklang inom honom. Hennes kärlek var en fladdrande eld, och hans en låga — som hon ofta fick lust att blåsa på, när hon längtade efter en skiftning i dess lysande och värmande enahanda.

— Tycker du det? sade han säfligt.

— Jag tycker att vi varit gifta en hel evighet!

Han smålog lika lugnt. De hvita små mustascherna, det ljusa håret och de grå ögonen bröto starkt mot den solbrända hyn. Hon beundrade hans friskhet och var stolt öfver hans drag.

— En hel evighet! härmade han. Det var kolossalt! Vi ha knappt varit gifta ett halft år!

— Jag tycker, att jag varit hos dig så länge jag kan minnas — — bott här hela mitt lif! bedyrade hon och såg sig omkring.

Landskapet bredde sig för hennes ögon som en väldig krets, i hvars midt vagnen hvart ögonblick tycktes befinna sig. Ingen höjning eller sänkning skymde utsikten mot synrandens jämna båge, där himmeln stod som en kupa af blå kristall på jorden.

Öfverallt syntes gårdar, hvar med sin trädgårdstäppa. Vägar löpte i alla riktningar, som på en jättekarta, punkterade af pilar på regelbundna afstånd från hvarandra. Hela synfältet liknade en enda trädesåker, där myllan ännu gaf sin svarta bottenfärg åt hvitbetsvidderna, men här och hvar bröts enformigheten af en fyrkant med mörkgrön vintersäd eller ljusgrön vårsäd. Fyra hvita kyrkor stodo som milstenar inom synhåll och en femte skymtades.

Från stationen grenade sig järnvägsspår åt fyra håll, och i dess närhet höjde sig ett fyrkantigt kummel af tegel, omgärdadt af mindre hus. Det var sockerbruket med dess arbetarbostäder. Skorstenen steg som en jättesparris ur den fruktbara jorden högt mot det blå.

Vagnen stannade utanför stationshuset just som ett lokomotiv gaf ankomstsignal, och just som Claës och Emmy trädde ut på perrongen, gled tåget in med faster Ulla.

Faster Ulla, den gamla ungmön, steg med sin rödklackade sko behagfullt ned till gruset, kysste sin brorsdotter på båda kinderna och räckte samtidigt sin hand till Claës, som höfviskt tog hennes arm och ridderligt förde henne till vagnen.

— Ser du där borta, faster Ulla, Emmy

pekade, det hvita huset mellan de aflånga ladugårdslängorna? Det är »Nästet» — vårt hem.

Faster Ulla nickade gillande och vände sig till Claës:

— Och det nästet har du själf byggt?

— Ja, bekräftade han med skorrande vederhäftighet, jag har byggt det åt henne och därför tycker jag om det. Annars är det ingenting märkvärdigt — och att det ligger midt på slätten, tycker nog många är fult, men — —

— Fult? Emmy såg sig omkring med stridslystna ögon, som om hon sökt en osynlig motståndare. Jag förstår inte, att man kan finna slätten ful.

Faster Ulla satt och myste, väl till mods i värmen, som slog mot henne ur bådas ord. Hon förstod den unga fruns kärlek till slätten — ramen kring hennes lyckas boning — och den gamla ungmöns blickar fingo ett drömmande uttryck; för henne blef den lilla gården midt på slätten ett tempel, där Eros dyrkades af två lyckliga människobarn.

II.

Framåt förmiddagen blef Claës orolig af det myckna stillasittandet inomhus:

— Jag får ut och se hur det växer, skorrade han med sitt trygga skånska leende.

— Du ljuger, din usling! Emmy for upp, lade båda händerna på hans axlar och ruskade honom: Du ämnar göra besök hos dina älskade kossor! Bekänn!

Han svängde henne rundt och släppte henne med en förstulen smekning, kysste faster Ullas hand och gick.

De båda kvinnorna begagnade sin ensamhet till en vandring genom hemmet. De började med salongen, som låg i byggnadens midt med två fönster mot trädgården, ett på hvardera sidan om glasdörrarna till verandan, hvars pelare voro lindade med rankor af rosor, som redan börjat knoppas.

Emmy pekade och förklarade:

— Där ute ha vi tamburen och där inne har Claës sina rum. Har du lust att se dem, medan han är borta?

Faster Ulla ville se allt men stannade på tröskeln, då hon upptäckte, att det var en ungherres sofrum hon stod i begrepp att beträda. Och Emmy såg en fråga innerst inne i hennes bruna ögon, men hade icke lust att nu ingå i någon omständlig förklaring, utan nöjde sig med en lätt antydan:

— Ja, här bor Claës. Rummet utanför har särskild ingång och där har han sitt kontor.

— Så-å? sade faster Ulla, undrande.

Denna anordning motsvarade alldeles icke hennes föreställningar om ett ungt och lyckligt äktenskap.

De återvände till sin utgångspunkt och fortsatte sin vandring. Emmy pekade. Där inne var matsaln, därinnanför ett litet förmak — och där inne bor jag!

Det var sista rummet i raden. De unga bodde i hvar sin ända af huset — så långt från hvarandra som möjligt! Faster Ulla följde under stigande förvåning Emmy dit in.

Det var ett gafvelrum med tre par fönster; det ena vette mot gården, de andra två mot träd-

gården. Där bakom bredde sig landskapet solbelyst — och Emmy visade ifrigt med handen utåt, som om hon velat draga faster Ullas uppmärksamhet från rummets inre.

— Se, sade hon. Där ligger slätten! Den är som hafvet — skiftar ständigt — och tankarna flyga beständigt mot det oändliga — för att se, hvad där finns bakom synranden — — Se, hur solen kastar guld öfver all den välsignade fruktbarheten! Det är härligt, icke sant? Men riktigt trolskt är här ibland om nätterna, när månen skiner — då kan jag sitta här timme efter timme, ensam, och stirra ut i det dallrande, hvita ljuset — — och allting blir overkligt som en dröm — och jag hör icke annat ljud än slagen af mitt eget hjärta...

Faster Ulla var förvirrad och brydd, som en flicka på fjorton år, och lika nyfiken, men vågade ingenting fråga för att icke röja sin hemliga förvåning.

— Ja, det är nog vackert, svarade hon och såg sig om i rummet, mönstrande med ett förstulet ögonkast spegeln med muslinsomhängena, bädden med muslinsomhängena — allt rent som nyfallen snö... vid sidan om sängen fanns en lönndörr — just som den gamla ungmön iakttog detta, ertappade Emmy hennes blick.

— Den dörren leder till mitt badrum, förklarade hon. Vill du se?

Men nu var det faster Ullas tur att rikta blicken ut genom fönstret.

— Hvad är det, som växer på åkern närmast trädgårdshäcken? frågade hon.

Emmy drog fram en hvilstol och bjöd faster Ulla att taga plats:

— Seså! Låt oss nu talas vid! Kära faster Ulla! Du har själf så stor del i min lycka!

Faster Ulla log och strök med handen lätt öfver hennes hår.

— Det var roligt att få komma hit och se...

— Men medgif, att mycket af hvad du sett, förvånar dig?

— Ånej. Jag vet just inte det.

— Men jag vet det! skrattade Emmy. — Du undrar öfver både det ena och det andra. Ser du — Claës lät bygga boningshuset efter sitt eget hufvud, och han tycker att man och hustru inte nödvändigt behöfva sofva i samma rum. Det präntade han in i mig före bröllopet — och jag tyckte då, att han hade rätt. Och naturligtvis skulle vi lefva efter våra grundsatser. Claës tar allting sådant högtidligt och tycker, han är skyldig att inrätta sitt lif i enlighet med sin öfvertygelse — det gemensamma sofrummet är för honom en gammal fördom — — och så säger han, att den finaste doften i ett kärleksförhållande lätt går förlorad för människor, som sofva i samma rum. — — Jag tycker han har rätt i mycket — och för resten är det alltid skönt att ha en vrå för sig själf, dit man kan smyga sig undan, när man har behof af ensamhet. Men jag är litet mörkrädd, ser du, faster Ulla. Det har jag aldrig talat om för Claës, men det är jag — usch! Jag gör allt hvad jag kan för att vänja mig af med det — men ännu är det svårt. Ibland kan jag inte sofva — ligger bara och lyssnar till, hur vinden hviner. Här står en rosenbuske utanför fönstret, och när det blåser, slå grenarna mot rutorna — och då inbillar jag mig, att någon står utanför och knackar och vill in. Då är det jag som drar täcket öfver öronen — och börjar gråta — jag vet ju att ingen fara är på färde, men kan inte låta bli...

Faster Ulla nickade med sitt hvita hufvud,

till tecken, att hon förstått; men ögonen hade innerst ett undrande uttryck kvar.

— Har du aldrig talat med Claës om detta?

— Nej, ser du, faster Ulla — jag vill inte att han skall offra sina grundsatser — det skulle jag inte trifvas med — — jo, det förstås, jag skulle tycka om att ha honom i rummet här näst intill — det skulle jag — så att jag kunde dunka i väggen när ängslan kom öfver mig. Om han bara dunkade igen, skulle jag bli lugn, det vet jag... Men nu tala vi inte längre om det. Jag är så glad att ha dig här, faster Ulla! Hvarför kan du inte stanna litet längre?

— Inte den här gången, kära barn. Men jag kommer tillbaka samma väg i september.

— Då stannar du minst en vecka? Ge mig din hand på det.

Faster Ulla räckte behagfullt fram sin hand, som Emmy kysste.

III.

En natt i augusti väcktes Claës af ett åskslag, for upp och kastade på sig kläderna — den här gången var det nära! En ny blixt fyllde rummet med blåhvitt ljus, och fönsterrutorna dallrade vid skrällen. Claës gick bort till fönstret och såg ut. I väster stod en molnvägg och himmeln nedanför hade en olycksbådande svafvelfärg.

Hans första tanke gällde Emmy. Sof hon månne? Det vore nog bäst — hon hade ingen kraft att spilla. Doktorn föreskref sömn och mat

i oändlighet, men med matlusten var det klent beställdt och beträffande sömnen hade han sina misstankar — hon kunde aldrig se honom i ögonen när han om morgnarna frågade om hon sofvit godt.

Han öppnade sakta dörren till sitt rum, och smög på tå genom våningen. Kanske sof hon. Han önskade det så lifligt, att han nästan trodde det. Uppåt landet brukade människorna ligga helt lugnt i sina sängar, när åskan gick om natten, men här fick man vara beredd att ögonblickligen börja släckningsarbetet.

Han stannade utanför dörren till Emmys sofrum och lyssnade, men hörde icke ett ljud.

Något lugnad smög han tillbaka för att väcka folket och se till, att stora sprutan kom fram.

Åskslagen följde allt tätare på hvarandra och togo till i styrka. Jorden darrade och rymden tycktes vara i kokande uppror. — Vid hvar blixt förtärdes plötsligt sommarnattskymningens fina slöja af en blåeld, som öppnade utsikt öfver en oändligt skinande vidd.

Ännu hade intet regn fallit. Hela naturen tycktes förlamad af ångest och den ljudlösa tystnaden väckte ohyggliga förväntningar om en stundande olycka. Vid synranden brunno redan tre gårdar.

Själfve den trygge Claës förnam en ovanlig spänning, när han åter smög in i sitt hus. Och åter stod han ett ögonblick tvekande utanför dörren till sin hustrus sofrum — visste icke hvad han skulle taga sig till — helst skulle han velat gömma henne i sin famn och lugna henne med smekningar. Hans kärlek kunde eljes långa tider lefva omärkligt stilla under de många dagliga bestyren. Och så med ens kunde dess makt göra sig gällande som nu, då allt lif tycktes samla

sig i hjärtat, som växte och växte tills bröstet blef för trångt. Han kunde icke tänka klart; men hans känslor hade en svidande innerlighet, och hans handlingar bestämdes uteslutande af ögonblickets ingifvelse.

Han tryckte sitt öra tätt till dörrn och lyssnade efter hennes andedrag, men hörde blott sitt eget hjärtas bultande.

Därinne låg Emmy framstupa öfver sin bädd med ansiktet borradt i hufvudkudden.

Hela aftonen hade hon varit nedstämd och underlig till mods. Hennes känselsinne var starkt utveckladt. Solsken verkade lifvande på hela hennes varelse, och om morgonen visste hon redan, innan gardinerna rullats upp, om vädret var vackert. På samma sätt förnam hon hvar skiftning i sin makes lynne.

Hon visste icke, hvarför hon känt sig tung till sinnes hela kvällen. Claës var munter och kysste henne varmt till godnatt; men när hon kom in till sig, föll beklämningen öfver henne. Mörker och skymning skrämde henne alltid, men i kväll var det också någonting annat — luftens samlade elektricitet, som hon förnam långt innan ovädret bröt lös. En kväfvande ångest smög sig öfver henne. Hon visste en enda fristad — hans famn — så länge hon hvilat där, hade allt varit bättre, men nu var han borta. Hon skulle velat ropat honom tillbaka, men blygdes — och blef sittande påklädd — det tjänade ingenting till att lägga sig.

Hon tände ljus och försökte läsa, men kunde icke hålla tankarna samlade. Visarn på hennes ur kröp långsamt framåt; hon lyssnade: ett jäktadt, feberaktigt tickande, som växte fram ur tystnaden, bemäktigade sig den och tryckte sin prägel på den. Detta enda lifstecken blef för hennes

hetsade inbillning till en sinnebild af lifvet själft, och i det tillstånd mellan sömn och vaka, hvari hon slutligen försjunkit, erfor hon samma förnimmelse, som ofta pinade henne i drömmen, af någonting som jagade henne, någonting hon flydde — någonting hon fruktade, men som kom henne närmre och närmre, så att det kunde gripa henne i nästa nu...

Då hörde hon det första dofva mullrandet af åskan på afstånd, reste sig, gick fram till fönstret och drog upp gardinen.

Öfver slätten låg skymning. Himlen var klar med matta stjärnor, men vid synranden reste sig två skarpt begränsade moln. Det ena var helt mörkt, det andra hade en månbelyst ytterlinje. Båda växte, sköto uppåt och bredde sig utåt, det ena bakom det andra, tills den silfverhvita fransen försvann. Blixtarna följde tätare och tätare på hvarandra, knallarna blefvo starkare; ovädret närmade sig.

Eljes intet tecken till lif. Men så kvaft. Hon skulle ha velat öppna fönstret, men vågade icke. Hon kände det som om hon själf varit ett stycke viljelös natur, underkastad naturkrafternas omedelbara inflytande. Luftens elektricitet öfverströmmade henne som het andedräkt, hennes nerver dallrade som strängarna på ett ostämdt instrument och en kall kåre kröp långsamt uppför hennes ryggrad. En ny blixt upplyste synkretsen med ett blåhvitt ljus, som knappast hunnit slockna, innan en domedagsskräll följde.

Hon gömde ansiktet i sina händer, medan ekot af knallen rullade genom rymden. När hon åter såg ut, flammade en eld i söder och hon gissade, att det var en gård, som brann.

Himmeln var nu ett enda molnhvalf, spändt öfver slätten som en grå filt, hvarpå de fräsande

blixtarna allt emellanåt tecknade guldtrådssömmar i zigzag. Ovädret var i ständigt tilltagande. Det ljungade oafbrutet, och ekot af en knall hann icke dö bort, innan en ny skräll kom rymden att skälfva. Nya eldar flammade inom synhåll, fyra gårdar brunno.

Det började bli rörelse på gården. Knarrande steg i gruset, klapprande öfver stenläggningen. Kreaturen råmade oroligt från ladugården. Stora brandsprutan drogs fram.

Hon undrade, hvar Claës nu fanns. Månne han icke skulle komma? Hon längtade efter honom som ett förskrämdt barn längtar till sin mors famn. Visste han icke, hur hvar fiber i hennes varelse sträckte sig mot honom? Ångesten grep henne kring hjärtat med sin iskalla hand. Hon kunde icke längre styra sina tankar. Älskade han henne då icke?

En bländande blixt, omedelbart följd af en knall, kom henne att rygga, som om hon träffats. Och öfverväldigad af trötthet, lät hon sig falla framstupa öfver bädden. Då smattrade de första regndropparna mot rutorna och snart strömmade vattnet ner. I detsamma vällde tårarna fram ur hennes ögon, och strax efter brast hon i högljudd gråt.

Dörren öppnades, Claës stod vid hennes sida, lyfte hennes hufvud och lade det in mot sitt bröst. Hon kände hans ömhet, men grät likafullt öfverljudt i en hjärtats, lungornas och tårekörtlarnas kramp, som hans smekningar icke kunde häfva.

Han kände sig maktlös mot denna störtflod af tårar, som han var oförmögen att hämma, och smärtan speglade sig i hans drag. Då afstannade plötsligt hennes gråt. — En yttre förnimmelse af behag eller obehag kan framkalla

vändpunkten i en nervkris, därigenom att den, om också blott för ett ögonblick, drager uppmärksamheten utåt. Så verkade på Emmy uttrycket i hans ansikte. Hennes ögonbryn höjdes, blicken skärptes till iakttagande, då hon såg på honom genom tårarna, som ännu hängde kvar i de långa, mörka ögonhåren.

— Hur är det med min gosse?

Han skakade på hufvudet:

— Jag pinas af att se dig gråta utan att kunna göra någonting för att lindra din sorg.

— Du får inte vara ledsen för min skull, sade hon ömt. Det är nog dumt, att jag inte kan hålla styr på mig bättre, men, du förstår, det betyder ingenting att jag gråter. Jag är så lycklig, å, så lycklig ändå!

— Det vet jag nog, sade han och kysste hennes panna, men jag tycker att jag är ansvarig för hvar tår, som rinner utför dina kinder. Jag borde kunnat skydda dig. Det är ju min enda uppgift i lifvet.

— Inte kan du rå för, att din hustru är ett litet våp? Det var åskvädret, det var den där ångesten, som brukar komma öfver mig, när det är mörkt och när du inte är hos mig.

— Då borde jag alltid vara hos dig, sade han fundersamt.

— Å, nej, nej — visst inte! Jag vänjer mig nog. Man måtte väl bli förståndigare med åren. Hvad skulle det eljes tjäna till att bli gammal! — Det är bara någonting liknande spökrädsla — fast jag mycket väl vet, att det ingenting finns att vara rädd för. Men själfva mörkret skrämmer mig.

Han började ana, hur det förhöll sig och såg henne forskande in i ögonen:

— Seså! Tala om för mig, hur det här hänger ihop. Har du varit mörkrädd länge?

— Ja då!

— Men du har aldrig nämnt någonting?

— Nej. Jag blygdes.

— Tycker du det är så hemskt att vara ensam?

— Ja då! Jag kan inte sofva — och alla möjliga dumheter komma dragande genom mitt hufvud. Jag hör tassande steg här utanför. Och jag tycker, att någon knackar på fönstret. Och jag inbillar mig, att någon ligger och lurar under sängen. Och när jag ser ut öfver slätten, tycker jag, att hvita gestalter dansa i månskenet — — Riktigt säker känner jag mig aldrig utom när du är hos mig — — och allra tryggast är jag i din famn. Där tycker jag, att ingenting hemskt kan nå mig.

— Är du ofta vaken om nätterna?

— Ja då! Jag törs knappt somna in. — Om jag visste, att du fanns bara i rummet näst intill mitt, skulle jag vara lugn. — — Du får inte bli ond på din hustru — men hon är nu en gång så beskaffad, att hon inte kan vara utan dig — — och det rår hon inte för...

Han satt och stirrade fundersamt ut genom fönstret. Regnskurens häftighet hade aftagit. Ännu sågs en och annan ljungeld lysa upp på den mulna himmelranden i öster, men i söder började luften klarna. Åskbyn hade dragit förbi.

Hon reste sig och gick bort till fönstret, som hon öppnade. Hennes bröst vidgade sig, hennes lungor drucko den kyliga luften och all beklämning försvann. När han lade sin arm kring henne, lutade hon sitt hufvud mot hans axelveck och slöt ögonen.

— Jag skulle kunna somna nu, sade hon. Det känns som om trygghet strömmade till mig från dig. Jag är som jätten i den grekiska gudasagan — den där, som fick nya krafter, när han berörde sin moder jorden. Du är för mig moder jorden! Jag behöfver bara beröra dig med yttersta spetsen af mitt lillfinger för att åter känna mig trygg.

När han smög sig ur rummet sof hon lugnt och godt, med ett lyckligt leende på läpparna.

Men han låg och grubblade ända till långt framåt morgonsidan, och hans grubbel mynnade ut i ett beslut.

IV.

När faster Ulla i början af september återkom till Nästet, iakttog hon med tillfredsställelse vissa små förändringar i boningshusets inredning. I sofrummet stodo två sängar sida vid sida, ehuru skilda genom ett sidendraperi, som löpte på ringar öfver en mässingsstång i taket och kunde dragas fram och tillbaka.

Emmy förevisade och förklarade ifrigt:

— Detta har Claës funnit på!

Faster Ulla betraktade uppmärksamt den sinnrika uppfinningen, men uttalade hvarken gillande eller ogillande. Kring hennes läppar med de uppdragna munvinklarna lekte ett leende.

— Människor med grundsatser! tänkte hon.

Den ungdom, hon sett växa upp, hade många underliga påhitt; men hon älskade icke dess mindre allt som var ungt.

FRÖKEN HELENA.

I.

När våren kommer med varma vindar, och glittrande solsken, gripas stockholmarna af längtan att sträcka utåt och samla sig i flockar på ett eller annat skär i hafsbandet mot väster eller öster. Västerut draga de, som för någon tid kunna frigöra sig helt; österut de, som af sin verksamhet hållas kvar i hufvudstadens närhet, och de, som icke kunna trifvas utan att se hufvudstaden teckna sig vid synranden som en aflägsen möjlighet.

Kammarherre Gustaf Stråhle ägde en villa på ett skär vid segelleden, där en badort under de senaste åren blomstrat upp, där bodde han hvar sommar med sin dotter Helena.

Hon var en af hufvudstadens firade skönheter, det syntes på hennes hållning och på det självmedvetet förnäma uttrycket i hennes ansikte. Hon var ljus, men hennes hår hade icke nordens matta linfärg, utan den guldgula glans, som de gamla venetianska mästarna älskade.

Också dragen vittnade om hennes på mödernet sydländska börd.

Fadern var en man i sin bästa år, när hans hustru gick bort; men ingen annan kvinna hade kommit hennes minne att blekna, och han älskade hennes afbild i sin dotter Helena.

Hon var också från barndomen van vid, att hvad än hon täcktes peka på med ett finger, i och med detsamma också skulle tillhöra henne.

Hennes uppfostran fullbordades genom ett par års vistelse utomlands, där hon bland annat skolade sin lilla röst under ledningen af en världsberömd sångerska.

Hon var aderton år, när hon åter vände hem, och hennes fägring hade ett utländskt skimmer, som gjorde lycka i sällskapslifvet, men hon sökte också tillträde till de konstnärskretsar, där minnet af hennes mor ännu lefde kvar. Hon hade någon böjelse för den friare umgängestonen, men samtidigt fanns alltid inom henne en stridig längtan, som drog mot samhällets höjder. I känslan af, att hon förr eller senare måste träffa sitt val mellan dessa två världar, dref hon från den ena till den andra, sökande människor, med hvilka hon kunde trifvas och känna sig hemmastadd; men när hon, flyktande från sällskapslifvets ytlighet, vände sig mot konstnärskretsarna, stöttes hon tillbaka af bristen på förfining i detta friare lif lika mycket som af själlösheten i det hon kom från.

Det fanns en oas, där hon trifdes; det var faster Ullas hem. Men det sista året hade gamla Rika suttit ensam i oasen.

Helena Stråhle saknade sin faster. Bristen på samstämmighet med de människor, hon träffade, alstrade hos henne en ensamhetskänsla, som gjorde henne bitter. Och bitterheten tog sig ofta uttryck i själfsvåld. Det kom något spotskt och nedlåtande i hennes väsen. Om hon icke varit ung och rik, skulle hon ha förefallit hänsynslös, men nu ansågs hon pikant och dessutom blaserad. Hon kunde nämligen sällan beundra, hvad alla andra beundrade.

I själfva verket var hon uttråkad. Denna unga dam, öfver hvars lif lyckans gudinna, i ett anfall af godt lynne, tycktes ha tömt hela sitt ymnighetshorn, sökte som en kvinnlig Diogenes efter en människa. Till en början bedref hon sina efterforskningar med ungdomlig ifver och ungdomlig tro bland de unga diplomaterna, där hon fann god ton och behagliga later, ofta bildning, någon gång hufvud — aldrig ett egenartadt lynne. Sedan hade hon, ett ögonblick fängslad af en röst med ljus, vacker klang, riktat sin uppmärksamhet på den berömde sångaren; men att se honom en enda gång utom scenen var henne nog.

Så hade hon gått från skrå till skrå och lyst med sin lykta: på garnisonsofficerare med hållning, vårdade mustascher och släpande sablar; på kammarherrar med nycklar bak och tjänstemän med ordnar fram... och hennes erfarenheter mynnade ut i att människorna äro attrapper. Kvinnorna ville hon icke ens tala om. —

Nu låg hon med sin far här ute på skäret och hvilade efter vinterns nöjen och roade sig med att betrakta det vimmel, som drog förbi. Det var män i ljusa ylledräkter, bruna skor, silkesstrumpor, brokiga halsdukar; det var kvinnor i ljusa dräkter med kinderna blekta af vinterns dagdrifvarlif. Ibland om aftnarna såg hon till och med en okänd romanfigur.

Hon smålog åt hans yttre. Dräkten var mörk, det svarta håret föll honom öfver skuldrorna och den bredskyggiga hatten skuggade öfver ett skägglöst kvinnoansikte.

Han hade hyrt ett vindsrum i villan midt emot kammarherre Stråhles. Ingen visste hvarifrån han kom; men han kallade sig »Andrej Pétrowitch, musiker». Om dagarna syntes han

sällan till, men när det led mot afton, sågs han på vägen längs stranden. Han tyckte om att se solen gå ned. Om nätterna vällde genom det öppna fönstret till hans kammare underbara toner ut i den svala luften, buros af ekot på vattenspegeln, blandade sig med hafvets suckande, när det slog mot skären, och med furuskogens sus, när en vindkåre dog bort i dess kronor — fröken Helena kunde ligga vaken halfva natten och lyssna. Men på morgonen frågade hon sig själf med en axelryckning: — Hvad är det här för en ny attrapp?

Likväl fängslades hon af hans yttre, just som en neger skulle ha väckt hennes uppmärksamhet, endast därför att han genom själfva sin hudfärg bröt af mot omgifningens bleka enahanda.

Om nätterna, när hon låg vaken och lyssnade till hans violin, sökte hon, med hjälp af sin världserfarenhet, gissa hvad slags människa han var. Hon höll med afsikt sina gissningar så nära jorden som möjligt. I hennes tankar var han en af de alldagligaste män som någonsin trampat Guds gröna jord. Men hon kunde aldrig rätt öfvertyga sig själf därom, och ju oftare hon misslyckades i sina bemödanden att få honom på kornet, dess ifrigare blef hon att lyckas; så att till sist hennes tankar ständigt kretsade kring denna månskensmänniska, som tycktes ha dumpit ner på skäret från en gammaldags roman. Hon var öfvertygad om, att hans lurfhåriga företeelse skulle befinnas lika ihålig som alla snagghåriga hon mött i lifvet, men kunde därför icke afstå från att utgrunda den nya attrappens hemliga mekanik och bestämde sig alltså för att göra hans bekantskap. Hon var trött på det långhåriga problemet — ville göra sig honom kvitt — och visste, att en halftimmes samtal med en

man, i allmänhet var nog att för alltid fösa honom ur hennes tankar.

Alltså inbjöds Andrej Pétrowitch till middag af kammarherre Stråhle.

Han kom och hade tydligen nedlagt omsorg på sitt yttre. Hans dräkt var utomordentligt väl borstad, men hade otvifvelaktigt sett sina bästa dagar. Och för resten liknade han en kvinna med sina regelbundna drag och röda läppar, när han log och blottade en tandrad hvit som ett barns. Också leendet var ett barns; men uttrycket i hans ögon var djupare. — Håret böljade uppåt från den låga pannan och föll, lätt och fint, tillbaka öfver hans skuldror; det skiftade i blått och tycktes dofta af renhet.

— Ni är främling här på orten?

Han bugade och log.

Han hade någonting förbehållsamt i sitt sätt och kunde konsten att tiga självfullt. Fröken Helena gjorde, leende, den iakttagelsen, att han, tack vare sin försiktiga inbundenhet, ännu icke var föst ur hennes tankar efter en halftimmes samtal.

Han svarade likväl på alla frågor med en okonstlad uppriktighet.

Han var född någonstädes på Rysslands stäpper och hade från sitt sjätte år sysslat med musik. Först blåste han flöjt på ett vassrör, som han skurit; sedan gned han på en fiol, som han också själf förfärdigat, och med fidlan under armen bröt han upp en morgonstund till Moskwa. Spelade någon tid i gårdar och gathörn, och studerade några år vid konservatoriet på Marja Dmitriewnas bekostnad — — hon var en förmögen änka, 48 år och han själf 22...

Ryssen tvingades vidare på den bekännelsernas väg, dit kammarherre Stråhle och fröken

Helena med alla medel inom grannlagenhetens gräns förstått att leda honom. I korthuggna repliker, synbart formade med möda på ett främmande språk, fingo de fortsättningen af hans lifs historia.

Men allt var knapphändiga yttre enskildheter som intet ljus spridde i dunklet kring hans person. Till svenska skärgården hade han kommit med segelbåt från Åland. Och till Åland hade han kommit med segelbåt från Finland. Från Petersburg, där han senast innehaft anställning vid kejserliga operan, tycktes han ha brutit upp mycket hastigt — hade icke fått tid att taga med sig mer än fiolen, hvarmed han hoppades kunna förtjäna sitt bröd. Han hade gett konsert i Mariehamn — för dåligt hus...

— Jag har fiolen därute! sade han plötsligt. Kan jag glädja någon genom att spela, så gör jag det gärna.

Och han spelade — det ena stycket efter det andra — slaviska melodier själfullt tolkade af en mästares hand.

— Ni är ju en verklig konstnär! sade kammarherre Stråhle, när han slutat.

Mästaren såg sig om med ögon, liknande ett barns, som vaknar ur en dröm.

Sedan började han på nytt; och då fantiserade han — om sitt land, väfde samman vemodsfulla folkvisemelodier till en tondikt af strålande skönhet, i hvars ömsom lekande lätta, ömsom svårmodigt mörka, ömsom vemodigt dämpade klang man tyckte sig höra genljud af alla de känslor, som i tidernas längd kommit ett människohjärta att slå.

När han sent på kvällen gick, lämnade han efter sig intryck af en begåfning, som man borde

taga vara på, och om möjligt omplantera i hufvudstadens musikaliska värld.

Från denna stund blef Andrej Pétrowitch kammarherre Stråhles och fröken Helenas skyddsling. De märkte snart, att han var fullständigt utblottad; opraktisk som ett barn, obekant med ställningar och förhållanden, behöfde han bli omhändertagen.

Detta blef nu fröken Helenas uppgift. Hon anordnade en konsert, och Andrej Pétrowitch hade henne att tacka för utsåldt hus. Därigenom blef hans existens betryggad för sommarn, och han skapade sig dessutom ett namn inom den lilla badortens hank och stör. Men hans rykte flög också utanför skäret, nådde ända bort till ett annat skär, där direktören för Kungl. Operan bodde. Genom kammarherre Stråhles bemedling fick Andrej Pétrowitch profspela, och följden blef, att han anställdes som förste violinist vid hofkapellet.

Emellertid visade det sig tyvärr, att fröken Helenas intresse ingett honom förhoppningar som aldrig kunde förverkligas.

Under det dagliga umgänge, som följde på deras första bekantskap, hade det så småningom kommit till en viss förtrolighet dem emellan. Omslaget i hennes stämning mot honom härledde sig från det hon erfor, att han var fattig. Från den stunden mätte hon honom med en annan måttstock, än hon i allmänhet använde på unga män, som hon räknade för sina jämlikar i samhällsställning. Dem jämförde hon alltid — omedvetet — med drömbilden af den man, åt hvilken hon en gång skulle skänka sitt hjärta; och sedda från höjden af hennes anspråk, föreföllo de henne alltid små. Men i denne främling såg hon icke en jämlike i samhällsställning; han var hennes

skyddsling och just därför hade hennes sätt mot honom präglats af den mest otvungna hjärtlighet.

När hon sedermera tänkte tillbaka på hvad som händt, sökte hon förgäfves dana sig en klar uppfattning däraf. Han hade icke vidrört henne med sina händer, icke kommit henne ett steg närmre än hvad hon själf tillåtit; men han liknade en skälfvande låga, när han stod framför henne och gaf sin känsla luft. Hvad han sagt, kunde hon icke heller erinra sig; men hans tal var som ett barns gråt, när det hungrar. Oemotståndligt bröto de heta orden fram, och hans bruna ögon hade ett fosforskimmer, som minde om en hunds blickar ur mörkret.

Det var en sommardag med tryckande värme. Hon låg i skuggan af en björk högst uppe på platån bakom villan, där utsikten var fri öfver segelleden, öfver de tallbevuxna skären bort mot hufvudstaden. Hit brukade hon draga sig tillbaka för att i ostörd ro få fördjupa sig i något af de gamla diktverk, hon älskade. Hon älskade icke dagens fotograferande vitterhet; hon kunde icke intressera sig för någon af de små själar, hvilkas drag den moderna litteraturen återspeglade med naturalistisk trohet. Hon ville höra lidelsen storma och hatet hväsa, hon ville se ångsten stirra med vidgade pupiller och svartsjukan vrida sina händer i förtviflan, för att i nästa stund, stegrad till vansinnets gräns, klämma dem — smekande, mördande — kring en kvinnas hvita hals. Hon älskade de större måtten, i godt som i ondt, därför kände hon sig hemmastadd bland de människor, som Shakespeare skapat. Nu läste hon Macbeth för tionde gång.

När hon hörde de torra grenarna på marken knastra under Andrej Pétrowitchs fötter, befann hon sig just i en mörk håla med en kokande

kittel i midten; och vid ljungeldarnas sken hade hon skådat de tre häxornas ansikten, hört den gula katten jama och igelkotten gnälla. Dvärgarna hade kommit fram för att röra i grytan, där trollbrygden sjöd, och så trädde den krönte mördarn upp på scenen, och vid hans frågor skymtade det fram ur ångorna från afgrundsbrygden först ett väpnadt hufvud, sedan ett blodigt barn och till sist det krönta barnet, som höll ett träd i sin hand och svarade:

»Macbeth af ingen öfvervinnas kan
förrn Birnams skog mot höga Dunsinan
framrycker hotfullt —»

I nästa ögonblick stod Andrej Pétrowitch framför henne och talade till henne, genomträngd af medvetandet om sin egen förmätenhet. Han sade, att blodet brann i hans ådror, då han såg henne. Han visste hur lönlöst det var, men han måste säga det ändå. Han hoppades ingenting annat än att genom sin bekännelse resa en mur mellan dem. Han kunde icke vara i hennes närhet; om han aldrig finge se henne mer, skulle det nog bli bättre. Hon hade visat honom mycken godhet; och dock fanns det ingen mänsklig varelse, genom hvilken han lidit så, som genom henne. Han önskade af allt hjärta, att hon själf aldrig måtte få erfara någonting liknande. — Fröken Helena hade för en stund förlorat sin självmedvetna säkerhet. Hon såg in i hans ögon; och det kom öfver henne en längtan efter att lyftas af två starka armar, föras på två starka vingar — bort till någon fjärran lycksalighetens ö, någon af dem, som hägrat för hennes inbillning, när hon läst en dikt, som burit henne med sin stämning, eller lyssnat till de toner, han trollat fram ur sin fiol och som spunnit sig in i hennes

drömmar under de ljusa sommarnätterna. Och det kändes som om marken vacklat under hennes fötter; det var som kunde hon offra allt: framtid, samhällsställning, frihet för att få kasta sig i hans armar och lägga sitt hufvud till ro mot hans bröst.

Men med uppbjudande af hela sin själsstyrka tvang hon denna längtan tillbaka och manade fram den kallblodighet, som var hennes naturs andra pol, det bleka och nordiska i hennes kynne. Hon sökte efter ett kyligt ord till svar; men han såg i hennes ögon, att det inom henne fanns något, som talade hans sak. Och i nästa stund hade han trädt ett steg närmre, och det var som om den ödmjukhetens dräkt, i hvilken han nyss klädt sin känsla, med ens fallit af; och han talade nu heta och stolta ord:

Han kände väl skillnaden i samhällsställning emellan dem; men detta var skrankor, som den starke kunde öfverspringa! De gällde icke för människor, som andligen kunde lyfta sig öfver dem. Det skulle komma en tid, då penningen icke längre styrde världen, då människornas värde mättes med en annan måttstock. Han själf hörde till dem, som i tysthet vigt sitt lif åt arbetet för mänsklighetens frigörelse — det var därför han som en förbrytare måst smyga sig bort från sitt land. Men han var en konstnär! Kanske skulle han en dag vinna ära och guld. Då skulle han taga den vackraste lagerkransen från sitt hufvud och vira den kring hennes tinning.

Han teg. I hans ansikte såg hon spåren af en strid, som utkämpades inom honom, mellan ödmjukhet och stolthet — stoltheten segrade till sist och kastade sin motståndare långt ifrån sig:

— Vill ni vara min hustru?

Han stod inför henne framåtlutad — som

en spänd stålfjäder; i nästa minut kunde det band af tveksamhet, som ännu höll honom tillbaka, vara sprunget... hans famn skulle öppnas, hans armar skulle draga henne in mot hans hjärta... och så skulle hon falla... Falla från sin ställning i sällskapslifvet, sjunka till en musikalisk äfventyrares, en långhårig Don Juans hustru. Nej! Det skulle aldrig ske!

I sin inbillning såg hon det lif, hon skulle komma att föra som hans hustru, sida vid sida med den framtid, hon drömt om. Hon betraktade båda möjligheterna med förståndets klara och skarpa blick. Nej! Nej! Hon kunde icke glömma sig själf, icke ryckas med af någon känslovåg. Hon trodde icke på en lidelse, som kunde göra henne blind; och om det inom henne fanns en böjelse, som förnuftet kunde tygla, erkände hon icke dess rätt att lefva.

Hon blickade öfver segelleden med dess granbevuxna skär mot hufvudstaden, som skymtade lik en hägring längst ute i väster. Hon hade återvunnit herraväldet öfver sig själf. Gentemot det manliga trotset i hans sista ord reste sig hennes självbevarelseinstinkt med fördubblad styrka; det var blott inför hans ödmjukhet, som hon ett ögonblick känt sig svag.

Men i det kaos af stridiga känslor, som fyllde henne, fanns ingenting så klart, att det kunde formas till ord; och hon ansträngde sig fåfängt för att finna ett svar. Då höjde sig plötsligt ur medvetandets djup någonting liknande ett eko af de strofer, som sjungit sig in i hennes själ just i det ögonblick, hon hörde hans steg.

— Förlåt mig, om jag sårar er genom min uppriktighet, sade hon, men det förefaller mig lika omöjligt, att jag skulle kunna bli er hustru, som att skogen där, hon pekade mot

det närmaste skäret, skulle kunna lösryckas från marken och fylla gatorna och torgen därinne i staden.

Han såg på henne med två ögon, hvilkas uttryck hon aldrig kunde glömma. Och så var han borta.

II.

Inne i hufvudstaden hade säsongen börjat. Teatrarna spelade för fulla hus, och umgängeslifvet tog åter fart.

Fröken Helena Stråhle tycktes lida af en outsläcklig törst efter musik. Afton efter afton satt hon i sin loge på Operan. Nere i kapellet skymtade hon Andrej Pétrowitchs mörka hufvud och hon såg icke ens scenens hjältar, hur smältande de än sjöngo, hennes tankar voro hos främlingen med det bleka ansiktet nedanför rampen. I alla orkesterns stämmor hörde hon klangen af hans violin, och det var vid dess toner, hon drömde.

Hon drömde. Ett virrvarr af underliga känslor drog genom hennes själ; och inom sig förnam hon någonting liknande skälfningen af tusentals fjärilsvingar, skimrande i sol. Hennes ögon föllo igen, men hon såg honom ändå. Hans bild var själfva medelpunkten i den värld af ljus och skönhet, som hon bar inom sig. Och hvar ljudvåg, som nådde dit in, hade sin egen hemliga själ, hvars mening hon ensam förstod. I hvart ackord dallrade bekännelsen om hans kärlek, och hvar ton berörde henne som en smekning. Hen-

nes längtan lyfte vingarna mot det känslans drömland, som hon förnekat med sin mun, men som hennes hjärta i hemlighet åtrådde.

Likväl ångrade hon ingenting och önskade ingenting ogjordt.

På gatorna hade hon mött honom ett par gånger under höstens lopp, men han hade gått förbi utan att ens lyfta på sin bredskyggiga hatt. Hon smålog för sig själf åt denna yttring af hans sårade stolthet; men hon förstod den. Han hade väl föresatt sig att glömma henne. Han ville stryka henne ut ur sitt lif. Och egentligen kände hon sig rätt nöjd med detta hans beslut; det gjorde hennes egen trygghetsförnimmelse starkare. I och med det han sålunda stängde hvar frestelsens återväg för sig själf, stängde han den också för henne, och därigenom besparade han henne alla slitningar.

Och så kunde hon nu, i medvetandet om, att verkligheten var långt bakom henne, med större samvetsro hängifva sig åt drömmens tjusning, åt den fantasiens lek, som blifvit hennes hjärtas tidsfördrif. Och just därför, att hon för alltid trodde sig ha gjort upp räkningen med verkligheten, blef drömmen henne tusenfaldt kär; och just emedan hon så bestämdt trodde sig veta, att hon aldrig skulle tillhöra honom, tyckte hon sig ha rätt att af inbillningen kräfva en liten ersättning för hvad hon offrat.

För öfrigt sade hon sig själf i de stunder, då hon höll rannsakning med sitt hjärta, att det icke var h o n o m hon älskade; det var blott minnet af honom, som var henne kärt: minnet af hans lidelse, minnet af de toner han trollat fram och som väckt en värld af slumrande aningar inom henne. Och allt detta återfann hon under dessa aftnar, då hon såg hans mörka hufvud nere i

orkestern. Den man, som satt där i rampens ljus, var icke densamme, som i verklighetens klara dager kunde gå henne förbi utan att lyfta på sin hatt. Hon föreställde sig honom icke som ett i och för sig existerande, handlande, kännande, lefvande väsen; han var blott inkarnationen af ett minne, ett inbillningsfoster, som hon kunde välja till föremål för sin längtan utan att han visste någonting därom. Han skulle aldrig försöka öfverspringa det svalg, som skilde hennes värld från hans. Hon mätte afståndet med ögonen; hela parketten, där hufvud vid hufvud växte i regelbundna rader, liksom i ett kålland.

Hon kände sig helt trygg, där hon satt; och i minnet genomlefde hon åter hvar stund, då hon befunnit sig i hans sällskap under den gångna sommarn. Och allt som sjöngs på scenen eller spelades i orkestern blef ett uttryck för hans tankar och känslor, hans missmod och hans lidelse, hans glädje och hans sorg.

Hon deltog i sällskapslifvet alldeles som förr; men hennes syn på människorna var förändrad. Förr hade hon ringaktat deras tomhet, därför att hon längtat efter någonting, som hon aldrig fann. Denna längtan var lik en ton, som icke var harmonisk; den var blott hälften af ett ackord, därför sökte den ideligen en annan ton, med hvilken den kunde förena sig till en harmoni. Hon trodde själf, att det blott var sympati, hon sökt, och nu inbillade hon sig ha funnit harmonien genom att sluta sig inne i sitt eget väsens värld. Hon kände icke längre någon tomhet. Hon väntade sig ingenting af sällskapslifvet; hon rörde sig däri som en sömngångerska. Hvart hon än gick, kände hon det, som om han varit henne nära, och så helt lefde hon i inbillningen, att de

människor, hon träffade, föreföllo henne blott som skuggor.

Förhållandet mellan henne och hennes far präglades af samma innerlighet som alltid. Han var hennes förtrogne i allt, och hon meddelade honom gärna allt hvad hon tänkte och kände — blott icke detta romantiska svärmeri för den långhårige ryske musikern. Orsaken till hennes förbehållsamhet i detta fall var den, att hon icke ansåg sig kunna förklara det. Det var ju blott en stämning, hur skulle hon kunna tolka den i ord. Måhända fruktade hon också, att fadern skulle taga alltför praktiskt på detta, som aldrig kunde och aldrig borde blifva annat än en dröm. Han skulle kanske tro, att hennes lycka vore beroende af, om drömmen förverkligades eller icke; men det var just mot en sådan uppfattning, hon instinktlikt värjde sig. Hon hade träffat sitt val i frihet, och faderns samtycke skulle icke inverka på hennes beslut. Han skulle nog alltid vara beredd att skänka henne sin välsignelse, om det också fallit henne in att lofva sin hand åt Napolis armaste lazzaron; men det var just detta, som aldrig kunde falla henne in. Hon inbillade sig, att hon aldrig kunde bli offer för en känslovåg af det slag, som kommer en människa att glömma sig själf. Sådant läste man om i romanerna; i lifvet mötte man det aldrig! —

Hösten hade gått. Det led mot jul; och det var som om det gamla året gripits af sorg öfver sin egen förestående hädanfärd, det höljde sin himmel i tunga gråa moln och grät i varma skurar öfver landet. Och när tårekällorna sinat, låg en dimma kvar; och rymden var som ett stort grått öga, stirrande öfver jorden med en sorgsen blick.

Det var den sista söndagen före jul. Andrej

Pétrowitch vandrade, med paraplyen uppslagen öfver sitt väldiga hår, utför Drottninggatan, på väg till Operan. Det var afton och duggade smått; men butikernas fönster strålade och gatan var full af folk. Som två ringlande, mörka ormar rörde sig människoströmmarna å ömse sidor åt motsatt håll förbi husraderna, som bildade ett enda, sammanhängande perspektiv af ljus.

Men Andrej Pétrowitch tänkte mörka tankar; han kände sig hemlös och så fattig. Hvarför hade han kommit hit; hvarför hade han stannat kvar? Världen var stor, och konstnärn talar ett språk som all världen förstår. Om också hans hemland var stängdt för honom, hvarför styrde han icke kosan till rikare och mer gifmilda bygder, där han måhända skulle kunna skapa sig en förmögenhet och ett namn! Hvarför nöjde han sig med några kopparslantar, när det fanns guld att vinna där ute?

Han längtade bort, men kunde icke slita sig lös; detta var dock den luft, hon andades, detta var den mark, hon berörde med sina fötter — — hon, som med samma lilla hand räckt honom det lilla brödet och den stora sorgen.

Han kunde icke glömma henne. Hon var alltid i hans tankar. Och alltjämt kändes det, som om blodet brann i hans ådror, och hjärtat sved i hans bröst som ett invärtes sår.

Han hade magrat; hans ansikte var blekt och dess uttryck skiftade ideligen. Hans fantasi hade blifvit så underligt rörlig; det kom sig af nervsvaghet, sade läkarna, som han rådfrågat. I hans hjärna hvirflade tankarna om hvarandra; och hans brist på inre harmoni gjorde, att tillvaron ännu mer än förr tycktes honom lik en skorrande ton; och han kände hur det gamla agget och det gamla trotset sjöd inom honom:

denna usla värld behöfde skapas om från grunden, och detta kunde ske därigenom, att människoanden uppreste sig till kamp mot det bestående...

Andrej Pétrowitch satt i orkestern och drömde om mänsklighetens framtid, medan han mekaniskt spelade sin stämma i »Mefistofeles». När ridån gått ner för sista akten och de sista tonerna förklingat, drog han en suck af lättnad, befriad från en missmodets mara, som under hela aftonen legat tätt till hans hjärta och sökt kväfva honom. Han drog ett djupt andedrag, när han åter trädde ut på torget. I detsamma körde en vagn fram; en kvinna steg upp, dörrn slogs igen och vagnen rullade bort.

Han stod och såg efter den, tills den försvann bakom hörnet; och han kände det som om en varm kåre strukit genom hans blod och öfvergått till en frossbrytning i samma stund som han förnam den. Han slog upp rockkragen och vandrade huttrande hemåt, genom de tomma gatorna.

Om natten drömde han:

Han såg det mörka kaos, som var världen, världen sådan den är och sådan den varit sedan årtusenden tillbaka. Allt låg och slumrade i okunnighetens natt. Då trädde Lucifer fram till tvekamp med mörkret, som var naturen.

Själf var han människoandens längtan efter ljus; han var sökandet, han var tviflet; han var vetandet, han var konsten. Han var den ängel, som i tidernas morgon uppreste sig mot Gud, som är det varande; han var förnekarn, som icke erkände den danande kraften i det bestående; han var upprorsanden, som ville störta alltets Herre från hans härskarsäte, och som själf trodde sig kunna omskapa världen, mer glänsande och skön.

Lucifer stod på tinnarna af ett tempel, när

skymningen föll, och skakade sin röda mantel, hvars flikar fladdrade som två vingar i natten. På hans bud var det, som ljusen tändes, glimmande genom tusen rutor, brytande sig genom tusen prismor, strålande hvitt, gult, rödt i alla skiftningar; återkastade i millioner reflexer, samlade de sig uppe i luften och virade sig som en strålkrans kring staden.

Däruppe stod han och blickade ner mot brännpunkten i stadens midt, där dess stora pulsådror korsade hvarandra. Han kastade sitt hufvud trotsigt tillbaka, när han betraktade sitt verk, och man såg hans hvita tänder blänka, när hans gäckande skratt klingade genom luften. Och han lyfte sin hand och pekade stolt på ljushafvet, som han trollat fram. »Herre!» sade han, »ljusets Herre! Se hur jag trotsar ditt mörker! Och se hur folken dansa som mygg i det ljus, som tändes på mitt bud!»

Där nere rörde sig två mörka strömmar i motsatt riktning förbi strålande väggar af ljus. Det är två världar, som gränsa intill hvarandra. I den ena är glansen och rikedomen, i den andra är kölden och nöden. Men blott en tunn glasvägg skiljer dem åt. Utanför rör sig de fattigas oöfverskådliga rad. Det är icke de elaka, icke de brottsliga, det är de olyckliga, det är sorgernas, smärtornas och nödens barn, för hvilka det icke finns rum därinne. De föras af sitt oblida öde förbi, alltjämt förbi; men deras blickar dragas mot ljuset och från deras läppar stiger ett dämpadt kvidande, som växer och växer. Det är mänsklighetens klagosång sedan årtusenden tillbaka. I årtusenden ha de förkastade stått därute och sett med trånande ögon in i lyckans skimrande lustgård. Den synes dem så nära. Det är som behöfde blott en hand lyftas för att krossa glas-

väggen och bana väg för dem alla; men ingen hand lyfter sig och slår till...

Ljusen släckas. Människoströmmarna glesna. Nu lägger staden sitt tunga hufvud till ro invid nattens bröst.

Men högt uppe på tinnarna af templet står Lucifer och stirrar grubblande ned i mörkret, som dränkt den trollvärld, han med sin vilja trodde sig ha manat fram. Hans hållning är icke längre så rank som förr, leendet har vikit från hans läppar och med vänstra handen har han gripit kring sin panna, som är rynkad till en tankeansträngning. Han söker det förlösande ordet, men finner det icke. Mekaniskt stamma hans frusna läppar: »Varde ljus! Varde ljus!» Men icke en stråle genomtränger mörkret på hans bud. Och allt mer och mer sjunker han ihop af trötthet; och till sist sveper han sin röda mantel omkring sig och breder två mörka vingar ut till flykt.

Då stiger vintersolen vid synranden i öster, och genombäfvad af en underbar stämning böjer sig förnekarn fram mot den gryende dagen. Ögonen vidgas, näsborrarna skälfva — där ser han ju sin egen dröm förverkligad. Där är ljuset, som upplyser världen, och som en gång skall skänka värme och bröd åt alla som lida af hunger och köld... också af hjärtats hunger. Det glimmar till långt inne i tviflarns mörka ögon; han kastar sig ner på knä och böjer sitt hufvud inför mänsklighetens fader och frälsare...

Andrej Pétrowitch vaknade och såg solen lysa in genom fönstret till sitt rum. Det var redan långt lidet på förmiddagen. Medan han sofvit hade vintern brutit in. Den gråa fuktigheten hade kristalliserats till flingor, som dalat ner öfver marken. Och så hade det klarnat; och nu glittrade luften af frost och himmeln hvälfde

sig hög och blå öfver det vida hvita sammetstäcke, som i mjuka veck bredt sig öfver land och stad.

Han klädde sig och gick ut. Släde efter släde ilade honom förbi. Hästarnas andedräkt stod som hvit ånga ur deras näsborrar, och högt uppe i det blå dallrade som ett eko af klangen från de tusen bjällrorna.

Från alla väderstreck hade foror med fällda granar kommit körande mot staden under de första morgontimmarna; nu voro torg och öppna platser fyllda af grandungar, som trollats fram ur den frusna, stensatta marken.

Andrej Pétrowitch betogs som Lucifer i drömmen af en underbar stämning: detta erinrade honom om den gångna sommarn. Och fast minnet kom hans hjärta att värka, var det honom ändå kärt. — Dessa granar minde honom om någonting. Han kunde icke komma på det klara med, hvad det var; men att det var någonting särskildt, kände han.

Han var nyfiken att se, hur träden kunnat planteras mellan stenarna, fördjupade sig i en grandunge och upptäckte, att hvar stam växte på en träfot af två korsade furubräder — — I detsamma hörde han hennes röst bakom och i nästa ögonblick stod hon framför honom.

Mötet var så oväntadt, att ingen tid fanns till förställning. Han såg in i hennes ansikte, in i hennes ögon; och deras uttryck var en bekännelse.

Då fylldes hela hans varelse af någonting stort och rikt. Han kände att det plötsligt blifvit varmt och ljust inom honom. Och i detsamma visste han, hvad det var, som han förgäfves sökt erinra sig nyss. Det var ju detta om skogen. Skogen hade brutit upp från sina skär; nu stod